

Onderzoek onder stakeholders naar de kwaliteit van de opleidingen van ArtEZ.

Petra Heida¹
Universiteit Twente
Enschede, september 2005

---

¹ Met dank aan dr. J. Oosterhuis-Geers van het bureau KtweeO, ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten, en dr. ir. H.J. Vos van de faculteit Educational Science and Technology aan de Universiteit Twente voor de begeleiding van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	5
1.1. VOORUITBLIK	5
2. LITERATUURSTUDIE	6
2.1. INLEIDING	6
2.1.1. <i>Vooruitblik</i>	7
2.2. ALGEMENE KWALITEITSZORG BINNEN HET ONDERWIJS	8
2.2.1. <i>Kwaliteit en kwaliteitszorg binnen onderwijs</i>	8
2.3. KWALITEITSCONTROLE BINNEN HET HOGER ONDERWIJS	10
2.3.1. <i>Kwaliteit en kwaliteitszorg in het hoger onderwijs</i>	10
2.3.2. <i>Omschrijving niveau Bachelor</i>	11
2.3.3. <i>Het accreditatiestelsel</i>	11
2.3.4. <i>NVAO en VBI</i>	12
2.3.5. <i>Inspectie</i>	13
2.3.6. <i>Beoordelingskader</i>	14
2.3.7. <i>Procedure</i>	15
2.3.8. <i>Kosten</i>	16
2.3.9. <i>Resultaat</i>	16
2.3.10. <i>Kritische succesfactoren</i>	16
2.3.11. <i>Kwaliteitsverbetering binnen het hoger onderwijs</i>	17
2.4. KWALITEITSCONTROLE BINNEN DE BVE	18
2.4.1. <i>Kwaliteit en kwaliteitszorg in de BVE-sector</i>	18
2.4.2. <i>Inspectie</i>	19
2.4.3. <i>Beoordelingskader</i>	20
2.4.4. <i>Resultaat</i>	20
2.4.5. <i>Kritische succesfactoren</i>	21
2.4.6. <i>Kwaliteitsverbetering binnen de BVE-sector</i>	22
2.5. OVEREENKOMSTEN	24
2.6. VERSCHILLEN	24
2.7. EXTERNE KWALITEITSZORG VAN HET KUNSTONDERWIJS	25
2.8. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	26
3. METHODE	29
3.1. RESPONDENTEN	29
3.2. INSTRUMENTEN	29
3.3. PROCEDURE	30
4. RESULTATEN	32
4.1. ARTEZ ALS GEHEEL	34
4.2. DE FACULTEITEN	35
4.3. DE ACADEMIES	37
4.4. DE OPLEIDINGEN	40
4.5. DE STAKEHOLDERS	46
5. CONCLUSIE	49
6. DISCUSSIE EN AANBEVELINGEN	53

6.1. ONDERZOEK	53
6.2. VRAGENLIJST	54
6.3. RESULTATEN	54
REFERENTIES	56
BIJLAGE 1: LIJST MET GEBRUIKTE AFKORTINGEN IN DE LITERATUURSTUDIE	58
BIJLAGE 2: OPLEIDINGSSTRUCTUUR ARTEZ	59
BIJLAGE 3: RESPONDENTEN UITGESPLITST NAAR FACULTEIT/ACADEMIE/OPLEIDING	60
BIJLAGE 4: TOELICHTING TOETSINGSKADER	62
BIJLAGE 5: BEOORDELING NOODZAAK KWALITEITSZORG	65
BIJLAGE 6: BEOORDELING ARTEZ-BREED IN GETALLEN UITGEDRUKT	66
BIJLAGE 7: BEOORDELING PER FACULTEIT IN GETALLEN UITGEDRUKT	67
BEELDENDE KUNST EN VORMGEVING	67
MUZIEK	68
THEATER	69
BOUWKUNDE	70
BIJLAGE 8: BEOORDELING PER ACADEMIE IN GETALLEN UITGEDRUKT	71
ACADEMIE VOOR BEELDENDE KUNST EN VORMGEVING ARNHEM	71
CHRISTELIJKE ACADEMIE VOOR BEELDENDE KUNSTEN ZWOLLE	72
AKI, ACADEMIE VOOR BEELDENDE KUNST EN VORMGEVING ENSCHEDE	73
CONSERVATORIUM ARNHEM	74
CONSERVATORIUM ZWOLLE	75
DANSACADEMIE ARNHEM	76
BIJLAGE 9: BEOORDELING PER OPLEIDING IN GETALLEN UITGEDRUKT	77
MODE ARNHEM	77
GRAFISCHE VORMGEVING ARNHEM	78
3D DESIGN ARNHEM	79
AUTONOME BEELDENDE KUNST ARNHEM	80
DOCENT BEELDENDE KUNST EN VORMGEVING ARNHEM EN ZWOLLE	81
AUTONOME BEELDENDE KUNST ZWOLLE	82
GRAFISCHE VORMGEVING ZWOLLE	83
ILLUSTRATIE ZWOLLE	84
INTERIEURARCHITECTUUR ZWOLLE	85
AUTONOME BEELDENDE KUNST ENSCHEDE	86
VISUELE COMMUNICATIE ENSCHEDE	87
ACADEMIE VAN BOUWKUNST ARNHEM	88
KLASSIEKE EN LICHTTE MUZIEK ARNHEM	89
KLASSIEKE EN LICHTTE MUZIEK ZWOLLE	90
DOCENT MUZIEK ARNHEM EN ZWOLLE	91
DANS ARNHEM	92
DOCENT DANS ARNHEM	93
DOCENT DRAMA ARNHEM EN ZWOLLE	94

BIJLAGE 10: BEOORDELING PER STAKEHOLDER IN GETALLEN UITGEDRUKT	95
FACULTEITSDIRECTEUREN	95
ACADEMIEDIRECTEUREN	96
OPLEIDINGSCOÖRDINATOREN	97
DOCENTEN	98
GASTDOCENTEN	99
WERKPLAATSASSISTENTEN	100
STUDENTEN	101
EXTERNE STAGEBEGELEIDERS	102
WERKVELD	103
AFDELING ICT	104
AFDELING KTWEEO	105
AFDELING MEDIATHEKEN	106
AFDELING PERSONEELSZAKEN	107
BIJLAGE 11: ANTWOORDEN OP DE OPEN VRAGEN	108

1. Inleiding

Onderwijsinstellingen worden eens per zes jaar gevisiteerd door de Inspectie van Onderwijs. Als de kwaliteit van de opleiding voldoende wordt bevonden, volgt hier een accreditatie (erkenning) uit voor de komende zes jaar. De visitatie vindt plaats aan de hand van het toetsingskader van de Nederlands-Vlaams Accreditatie Organisatie (NVAO). Dit toetsingskader kan ook door de opleidingen zelf gebruikt worden om zelfevaluaties uit te voeren en daarmee de kwaliteit te beoordelen zoals die op dat moment is. Voor de eerste inventarisatie van de stand van zaken kan gebruik worden gemaakt van een quickscan.

De opleidingen bij de hogeschool voor kunsten Arnhem, Enschede en Zwolle (ArtEZ) worden in de jaren 2007, 2008 en 2010 gevisiteerd. Op dit moment wordt er een start gemaakt met de zelfevaluatie. In het kader hiervan is een quickscan uitgevoerd door middel van een onderzoek onder stakeholders (belanghebbenden).

In het voorliggende rapport worden de volgende vragen onderzocht die zijn gebruikt bij het onderzoek naar de kwaliteit van de opleidingen:

- 1) In welke mate voldoet ArtEZ in zijn geheel aan het toetsingskader van de NVAO?
- 2) In welke mate voldoen de verschillende faculteiten aan het toetsingskader van de NVAO?
- 3) In welke mate voldoen de verschillende academies aan het toetsingskader van de NVAO?
- 4) In welke mate voldoen de verschillende opleidingen aan het toetsingskader van de NVAO?
- 5) In welke mate verschillen de stakeholders in hun mening over de onderwerpen van het toetsingskader van de NVAO?

1.1. Vooruitblik

Als eerste onderdeel van dit rapport is de literatuurstudie opgenomen behorende bij dit onderzoek. In deze studie is het kwaliteitszorgsysteem binnen het hoger onderwijs (specifiek gericht op HBO en daarbinnen is de studie gericht op het kunstonderwijs) vergeleken met dat binnen de BVE-sector (beroepsonderwijs en volwasseneducatie). Hierin is vermeld hoe de kwaliteitszorg bewaakt wordt in zowel het hoger onderwijs als in de BVE-sector. Daarnaast zijn de overeenkomsten en verschillen met hun oorzaken opgenomen.

Na deze literatuurstudie worden achtereenvolgens de methode, resultaten, conclusie en discussie besproken met betrekking tot het onderzoek naar de kwaliteit van de opleidingen bij ArtEZ.

2. Literatuurstudie

2.1. Inleiding

Onderwijsinstellingen verschaffen, zoals de naam al aangeeft, onderwijs aan verschillende doelgroepen. Onderwijsinstellingen zijn de laatste jaren steeds groter geworden en het overheidsbeleid is gericht op vergroting van de autonomie van de instellingen (Van Dam, 2002). Hiermee is er meer beleidsruimte en eigen verantwoordelijkheid gekomen. De instelling kan veel zelf bepalen, maar zal altijd verantwoording af moeten leggen aan de overheid, medezeggenschapsraden, besturen, ouders en leerlingen/deelnemers. Om te zorgen dat het onderwijs van goede kwaliteit is, is het noodzakelijk om deze kwaliteit in de gaten te houden. Dit kan door middel van diverse kwaliteitszorgsystemen. Elk soort instelling hanteert een ander systeem, toegespitst op de specifieke doelen van het onderwijs. Binnen het basisonderwijs worden bijvoorbeeld het leerlingvolgsysteem en de Citotoetsen veel gebruikt. Ook worden er visitaties vanuit de overheid verricht om een zo objectief mogelijk beeld van de kwaliteit te verkrijgen. De visitaties bij het hoger onderwijs (HBO en universiteit) zijn onlangs vervangen door een accreditatiesysteem, waarbij instellingen de kans hebben bij onvoldoende kwaliteit van de opleiding niet geaccrediteerd te worden, met als gevolg het verlies van subsidie vanuit de overheid en het niet meer mogen uitgeven van diploma's. Daarnaast hebben studenten aan de betreffende opleiding geen recht op studiefinanciering.

Deze studie is geschreven als voorbereiding van het onderzoek dat is uitgevoerd als afsluitende opdracht van de Bacheloropleiding Educational Design, Management and Media. Dit onderzoek met als titel 'Onderzoek onder stakeholders naar de kwaliteit van de opleidingen van ArtEZ' is uitgevoerd bij de Hogeschool voor de Kunsten te Arnhem, Enschede en Zwolle.

In deze literatuurstudie wordt het systeem van externe kwaliteitscontrole binnen het hoger onderwijs (HBO) – met de focus op de bacheloropleidingen van het kunstonderwijs – vergeleken met dat binnen de BVE (Beroepsonderwijs en Volwasseneducatie).

Tot het HBO worden mensen toegelaten met een havo- en VWO-diploma. De HBO-bacheloropleiding is primair beroepsgericht door de oriëntatie op een toekomstige beroepsuitoefening en door de voortdurende confrontatie met situaties uit de beroepspraktijk. De HBO-masteropleiding is in twee typen opleidingen te onderscheiden: enerzijds de verdiepende studies die voortbouwen op de in de HBO-bachelor verworven vak- of domeinspecifieke competenties en anderzijds de masteropleidingen die juist verbreding zoeken door een zekere academisering en ontwikkeling van multi-disciplinariteit (Ministerie van OC&W, 2001).

De BVE-sector bestaat uit het middelbaar beroepsonderwijs (ongeveer 2/3 deel) en volwasseneducatie (ongeveer 1/3 deel) (BVE-raad Veiligheid, n.d.). De BVE-sector biedt

opleidingen voor verschillende doelgroepen aan, zoals scholieren met een diploma van het voortgezet onderwijs, ingeburgerde nieuwkomers, werknemers die zich bij willen scholen, werkzoekenden die via scholing de arbeidsmarkt willen betreden en volwassenen die hun persoonlijke ontwikkeling verder willen ontwikkelen.

Het verschil tussen HBO en de BVE-sector is voornamelijk het niveau waarop het onderwijs gegeven wordt. De opleidingen binnen de BVE-sector worden aangeboden op vier niveaus (Ministerie van OC&W, 2001):

- 1) de assistentenopleiding (een half tot één jaar) leidt op voor eenvoudige uitvoerende werkzaamheden;
- 2) de basisberoepsopleiding (twee tot drie jaar) leidt op voor uitvoerende werkzaamheden;
- 3) de vakopleiding (twee tot vier jaar) leidt op tot volledige zelfstandige uitvoering van werkzaamheden;
- 4) de middenkaderopleiding (drie tot vier jaar) en de specialistenopleiding (kopstudie van één tot twee jaar) leiden op tot volledig zelfstandige uitvoering van werkzaamheden, met een brede inzetbaarheid of specialisatie.

Een leerling die een opleiding op niveau 4 heeft behaald, kan doorstromen naar het hoger beroepsonderwijs. Het HBO heeft zoals eerder vermeld twee niveaus: HBO-Bachelor en HBO-Master.

In deze literatuurstudie staan de volgende vragen centraal:

- Op wat voor manier vindt kwaliteitscontrole plaats in het hoger beroeps onderwijs (HBO) in Nederland?
- Op wat voor manier vindt kwaliteitscontrole plaats in de BVE-sector in Nederland?
- Wat zijn de overeenkomsten tussen deze twee manieren van kwaliteitscontrole?
- Wat zijn de verschillen tussen deze twee manieren van kwaliteitscontrole?
- Op welke manieren kan het kunstonderwijs worden beoordeeld?

2.1.1. Vooruitblik

In paragraaf 2.2 zal als eerste weergegeven worden wat verschillende auteurs verstaan onder het begrip 'kwaliteit' en 'kwaliteitszorg'. In de volgende paragraaf (2.3) staat de kwaliteitscontrole binnen het hoger onderwijs centraal. Hierin worden definities van kwaliteit in het hoger onderwijs vermeld en staat beschreven hoe het systeem van externe kwaliteitscontrole werkt binnen het hoger onderwijs. Paragraaf 2.4 vervolgens richt zich op de kwaliteitscontrole binnen de BVE-sector. Ook hierin staan definities van kwaliteit, ditmaal specifiek gericht op de BVE-sector en wordt het systeem van externe kwaliteitscontrole binnen deze sector uitgelegd. Paragraaf 2.5 vermeldt overeenkomsten tussen beide beschreven systemen en paragraaf 2.6 noemt enkele verschillen. De volgende paragraaf gaat over de externe kwaliteitszorg van het kunstonderwijs en deze studie wordt met conclusies en aanbevelingen in paragraaf 2.8 afgesloten.

In bijlage 1 is een lijst met afkortingen opgenomen.

2.2. Algemene kwaliteitszorg binnen het onderwijs

2.2.1. Kwaliteit en kwaliteitszorg binnen onderwijs

Over het begrip kwaliteit bestaan veel verschillende opvattingen. Zo baseren Kwikkers, Van Damme en Douma (2003) zich op een artikel van Green (1994) die betekenissen van het begrip kwaliteit heeft beschreven. Kwikkers e.a. onderscheiden vier verschillende opvattingen:

- 1) kwaliteit als excellence. In deze opvatting worden alleen de hoogst mogelijke standaarden als streven geformuleerd. De kwaliteitszorg is in deze opvatting voornamelijk gericht op inputfactoren zoals de kwaliteit van de docenten, de inhoud van de curricula en de modules en de kwaliteit van de instromende studenten.
- 2) kwaliteit als 'fitness for purpose'. De doelstellingen van de opleiding is het belangrijkste streven van de opleiding. De kwaliteitszorg focust op de processen die erop gericht zijn deze doelstellingen te realiseren waarbij de verbeterfunctie centraal staat.
- 3) kwaliteit als vervulling van basisstandaarden. Deze opvatting is erop gericht om te borgen of de vereiste kwaliteit gehaald wordt. Centraal hierbij staat de externe verantwoordingsplicht.
- 4) kwaliteit als vervulling van consumentenverwachtingen ('value for money'). In deze opvatting staat de vraag centraal of de opleiding voldoet aan de verwachtingen van de stakeholders (betrokkenen/consumenten). De nadruk ligt op klantgerichtheid en marktverwerving en de kwaliteitszorg richt zich met name op de output.

Van Dam (2002) hanteert de kwaliteitsopvatting binnen het onderwijs als volgt: 'Kwaliteit is de mate waarin het onderwijs voldoet aan een vooraf bepaalde kwaliteit, waarbij de vooraf bepaalde kwaliteit een afspraak is tussen betrokkenen waarin de eisen en behoeften van de leerlingen, ouders, afnemende scholen, bedrijfsleven en overheid zijn meegenomen.'

Douma (2004) tenslotte stelt dat er een aantal componenten is dat in iedere kwaliteitsopvatting kan worden teruggevonden:

- 1) de gewaarborgde realisatie van basisstandaarden;
- 2) de capaciteit om in een gedifferentieerde context doelstellingen te bepalen en deze door middel van input en procesvariabelen te beïnvloeden;
- 3) het vermogen om te kunnen anticiperen op de verwachtingen van studenten, werkgevers, overheidsbeleid en de brede samenleving; en
- 4) het streven om excellent te zijn in zijn functioneren.

Bovenstaande definities geven weer dat kwaliteit een bepaalde actie en zorg nodig heeft; alleen dan kan de kwaliteit goed zijn. Kwaliteit komt niet uit zichzelf. Voordat er over kwaliteitszorg gesproken kan worden, moet er kwaliteitsbewaking plaatsvinden (Terlouw &

Den Boer, 1986). Terlouw en Den Boer spreken over kwaliteitsbewaking of kwaliteitsbeheersing van het onderwijs als algemene aanduiding van alle activiteiten die worden ondernomen om het realiseren van gestelde doelen, dan wel de functionaliteit van de doelen zelf, te controleren en het scheppen van condities, nemen van maatregelen e.d. in dit kader. Om de kwaliteit te kunnen bewaken of beheersen moet de kwaliteit 'gemeten' en 'beoordeeld' worden. Het begrip kwaliteitszorg omschrijven Terlouw en Den Boer als allerlei impliciete en veelal informele activiteiten in vakgroepen en faculteiten/afdelingen aangaande kwaliteitsbewaking of –beheersing.

Van Dam (2002) hanteert de volgende definitie van kwaliteitszorg: 'Het totaal van activiteiten en processen die tot doel hebben factoren die van invloed zijn op de kwaliteit van het onderwijs zodanig te integreren, richten en beheersen dat het onderwijs met de vooraf bepaalde (beoogde) kwaliteit wordt uitgevoerd'. De kern hierbij is het ontwikkelen van een structurele vorm van reflectie op in principe elke activiteit in het onderwijs.

Hendriks (1994) beschrijft in haar doctoraalwerk de volgende algemene definitie van kwaliteit die op die van Van Dam aansluit: 'Kwaliteitszorg betreft de activiteiten behoeften- en doelbepaling, normstellen, uitvoering van het proces, beoordelen of de doelen bereikt zijn én beslissen of verdere actie noodzakelijk is'.

Volgens Moelands (2005) is kwaliteitszorg een belangrijk onderdeel van de strategische beleidsvorming en planning van scholen met als belangrijke aandachtspunten de optimalisering van het onderwijsresultaat en het kunnen afleggen van verantwoording.

Naast kwaliteitszorg en kwaliteitsbewaking spreekt Van Dam (2002) nog over een kwaliteitszorgsysteem, kwaliteitscontrole en kwaliteitsborging. Het kwaliteitszorgsysteem is een samenhangend geheel van organisatorische structuur, verantwoordelijkheden, procedures, processen en voorzieningen volgens welke de uitvoering van de continue en systematische zorg voor de kwaliteit van het onderwijs functioneert. De kwaliteitscontrole is een samengestelde handeling, bestaande uit het doen van waarnemingen aan producten, processen en diensten en het vaststellen of de gerealiseerde kwaliteit overeenkomt met de vooraf bepaalde kwaliteit. De kwaliteitsborging tenslotte is het op peil houden van het kwaliteitszorgsysteem, met inbegrip van het aantonen dat het kwaliteitszorgsysteem aan de voorwaarden voldoet en dat de gerealiseerde kwaliteit overeenkomt met de vooraf bepaalde kwaliteit.

2.3. Kwaliteitscontrole binnen het hoger onderwijs

2.3.1. Kwaliteit en kwaliteitszorg in het hoger onderwijs

Naast een algemene opvatting over kwaliteit in het onderwijs zijn er ook specifiekere opvattingen over kwaliteit in het hoger onderwijs.

Van Damme (2000) sluit zich grotendeels aan bij de algemene opvattingen van Kwikkers e.a. (2003). Hij hanteert de volgende drie opvattingen:

- 1) kwaliteit als uitmuntendheid. Dit is de meest traditionele opvatting en weerspiegelt de oude visie op de rol van academisch onderwijs in de vorming van de elite.
- 2) kwaliteit als het beantwoorden aan (minimum)standaarden. Hierbij wordt een aantal criteria vastgelegd waaraan hoger onderwijsopleidingen en –instellingen zouden moeten voldoen. Het risico van deze opvatting is dat de prikkel tot vernieuwing bij opleidingen verdwijnt als zij niet meer uitgedaagd worden en zij geen beloning krijgen voor het opvoeren van de kwaliteit.
- 3) kwaliteit als ‘klantgerichtheid’. Voor het onderwijs bestaan er veel verschillende soorten klanten en het is een uitdaging om het onderwijs voor al deze klanten op maat te maken. Echter is dit alleen niet goed genoeg. Onderwijs is een proces waarbij vrager en aanbieder beide een transformatieproces doormaken. Wanneer hoger onderwijs slechts wordt gezien als een proces van distributie van kennis en vaardigheden kan deze klantgerichte opvatting volstaan, maar als een opleiding ook de kennisproductie en de cultureel vernieuwende functie accentueert, is er meer nodig dan alleen deze opvatting.

Van Damme is van mening dat er geen algemeen aanvaarde opvatting mogelijk is over wat kwaliteit in het hoger onderwijs precies betekent. Van groot belang is wel dat kwaliteit iets uitdagends en kritisch blijft hebben. Van Damme vindt dat kwaliteitszorg een onruststokend element in instellingen en het hele hoger onderwijssysteem moet zijn, een grensverleggend iets dat permanent mensen en processen uitdaagt. In deze uitleg van kwaliteit ligt het begrip niet ver af van het begrip innovatie.

Reitsma (2003) beschouwt kwaliteit in zijn proefschrift als het voldoen aan de eisen van de afnemer van het hoger onderwijs. Er zijn verschillende afnemers en doelgroepen, zoals de maatschappij, de politiek, het bedrijfsleven en de student. Verder zijn er verschillende invalshoeken van kwaliteit c.q. kwaliteitsaspecten, zoals kwaliteit van de input, het proces en de kwaliteit van de output. Kwaliteit van het hoger onderwijs is een multi-interpretabel begrip en gebonden aan de context van het HBO.

2.3.2. Omschrijving niveau Bachelor

Een HBO-opleiding is een Bacheloropleiding; afgestudeerden dienen dan ook aan een bepaald niveau te voldoen, de zogenaamde ‘Dublin descriptor’ (NVAO i.o., 2003):

Kwalificaties Bachelor	
Kennis en inzicht	Heeft aantoonbare kennis en inzicht van een vakgebied, waarbij wordt voortgebouwd op het niveau bereikt in het voortgezet onderwijs en dit wordt overtroffen; functioneert doorgaans op een niveau waarop met ondersteuning van gespecialiseerde handboeken, enige aspecten voorkomen waarvoor kennis van de laatste ontwikkelingen in het vakgebied vereist is.
Toepassen kennis en inzicht	Is in staat om zijn/haar kennis en inzicht op dusdanige wijze toe te passen, dat dit een professionele benadering van zijn/haar beroep laat zien, en beschikt verder over competenties voor het opstellen en verdiepen van argumentaties en voor het oplossen van problemen op het vakgebied.
Oordeelsvorming	Is in staat om relevante gegevens te verzamelen en interpreteren (meestal op het vakgebied) met het doel een oordeel te vormen dat mede gebaseerd is op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten.
Communicatie	Is in staat om informatie, ideeën en oplossingen over te brengen op een publiek bestaande uit specialisten of niet-specialisten.
Leesvaardigheden	Bezit de leesvaardigheden die noodzakelijk zijn om een vervolgstudie die een hoog niveau van autonomie veronderstelt aan te gaan.

2.3.3. Het accreditatiestelsel

Bij het hoger onderwijs was er tot een aantal jaren geleden ook sprake van eenzelfde soort visitatie als bij het basis- en voortgezet onderwijs. De instellingen werden bezocht door een visitatiecommissie en deze bracht verslag uit van de sterke en minder sterke kanten van de instelling. Als instellingen niet of te weinig voldeden aan de vereiste norm, werd er een waarschuwing gegeven en kregen instellingen de tijd om de betreffende punten te verbeteren. In 2002 is de accreditatie ingevoerd in het hoger onderwijs; de minister van Onderwijs in 1999, Hermans, wilde met een nieuw stelsel van kwaliteitsborging in het hoger onderwijs anticiperen op de internationale ontwikkelingen als gevolg van het tekenen van de Bologna-verklaring waarin 29 Europese landen de bereidheid uitspraken een bachelor-masterstructuur in te willen voeren (Douma, 2004). Daarnaast was de gedachte achter het invoeren van het accreditatiestelsel dat de mobiliteit zou toenemen, zowel van studenten als van de arbeidsbevolking, zodat Europa met eigen hooggespecialiseerde

kenniswerkers en met een excellent research- en innovatiebeleid de concurrentie met de VS en de Aziatische grootmachten aan zou kunnen (Dittrich & Frederiks, 2005).

Kwikkers e.a. (2003) geven aan dat minister Hermans met het invoeren van het accreditatiestelsel ook de volgende doelstellingen na wilde streven met het nieuwe stelsel:

- een eenduidige accreditatiebeslissing met duidelijk bestuurlijke consequenties;
- transparantie van de kwaliteit van het onderwijs;
- versterking van internationale benchmarking¹ in de kwaliteitszorg;
- pluriformiteit van beoordelingsorganisaties;
- een onafhankelijke positionering van de kwaliteitszorg hoger onderwijs ten opzichte van de brancheorganisaties en de overheid;
- eenduidige verantwoordelijkheid voor het vaststellen van de kwaliteitscriteria.

Het accreditatiestelsel dat is ingevoerd bestaat uit de volgende onderdelen (Jeliazkova & Westerheijden, 2004):

- een beoordelingskader (accreditatiekader), bestaande uit onderwerpen, facetten en criteria;
- regels voor de besluitvorming;
- criteria om de procedure te beoordelen en de kwaliteit van het door de VBI opgestelde rapport (zie par 3.4.) en
- een beschrijving van de manier waarop bestaande opleidingen zullen worden geëvalueerd.

Bij een voldoende kwaliteit wordt een keurmerk toegekend. Het keurmerk garandeert dat studenten, samenleving en arbeidsmarkt er op mogen vertrouwen dat de betreffende opleiding daadwerkelijk opleidt tot de competenties en kwalificaties verbonden aan een internationaal erkende bachelor- of mastergraad (Ministerie OC&W, 2001). Alleen met dit keurmerk kan een hogeschool of universiteit overheidsbekostiging ontvangen en officieel erkende diploma's verstrekken. Ook hebben studenten alleen recht op studiefinanciering als zij onderwijs volgen bij geaccrediteerde opleidingen.

2.3.4. NVAO en VBI

Het Nederlands-Vlaams Accreditatie Orgaan (NVAO, een officieel orgaan per 1 februari 2005) waarborgt door middel van accreditatie de basiskwaliteit van de opleidingen in het Nederlandse hoger onderwijs. De NVAO heeft onafhankelijke leden met ervaring op het gebied van het hoger onderwijs, professionele toepassing en kwaliteitsbeoordeling (Jeliazkova & Westerheijden, 2004).

Bij voldoende kwaliteit voorziet de NVAO opleidingen van accreditatiekeurmerken. Ook kan de NVAO op verzoek van instellingen bijzondere kwaliteitskenmerken van bestaande opleidingen toetsen en heeft de NVAO als taak de internationale oriëntatie in de

---

¹ Benchmarking is het vergelijken met 'bedrijven' uit dezelfde sector.

Nederlandse accreditatie te bevorderen (Kwikkers e.a., 2003) en de contacten in dit gebied te handhaven (Jeliazkova & Westerheijden, 2004).

Voordat de NVAO een keurmerk kan afgeven, wordt de opleiding beoordeeld door een onafhankelijk panel van deskundigen (visitatiecommissie). Deze panels maken onderdeel uit van een Visiterende en Beoordelende Instantie (VBI) (Douma, 2004). Het rapport van de bevindingen van de VBI wordt voorgelegd aan de NVAO welke vervolgens zowel de bevindingen (product) als de wijze waarop de VBI de externe beoordeling heeft uitgevoerd (proces) toetst.

Nederland heeft voor een vrije markt van beoordelende organisaties gekozen en de NVAO heeft als wettelijke taak gekregen jaarlijks een lijst op te stellen van VBI's die in staat kunnen worden geacht visitatierapporten op te stellen die aan de eisen van de NVAO voldoen (Dittrich & Frederiks, 2005). Een instelling mag zelf een VBI uit deze lijst kiezen. De VBI's onderscheiden zich van elkaar op het gebied van beoordelingsprotocol, werkwijze, kosten, ervaring en specifieke deskundigheid (Douma, 2004). Formeel mag iedereen een VBI beginnen; om deze reden toetst de NVAO een VBI aan de hand van de volgende zes criteria (Kwikkers e.a., 2003):

- 1) De VBI functioneert in onafhankelijkheid van opleidingen en instellingen van het hoger onderwijs.
- 2) De VBI garandeert dat de visitatie en het beoordelingsproces in volstrekte onafhankelijkheid kunnen plaatsvinden.
- 3) De VBI toont aan dat de samenstelling en werkwijze van de panels conform de eisen van de NVAO kunnen geschieden.
- 4) De VBI beschikt over een systeem van interne kwaliteitszorg.
- 5) De VBI beschikt over een beoordelingsprotocol dat aan de NVAO vereisten voldoet.
- 6) De VBI beschikt over een beschrijving over de wijze waarop tot een domeinspecifiek referentiekader wordt gekomen.

De lijst voor 2005 bevat in totaal zes VBI's: Certiked (Certificatie Kennisintensieve Dienstverlening), Hobéon, NQA (Netherlands Quality Agency), QANU (Quality Assurance Netherlands Universities), Bekoo (Stichting ter Bevordering van de Effectiviteit en Kwaliteit van Opleidingen en Onderwijs) en DNV (Det Norske Veritas).

2.3.5. Inspectie

Binnen het accreditatiestelsel heeft de inspectie een andere rol gekregen dan voorheen (Douma, 2004). Waar binnen het visitatiestelsel de inspectie taken uitvoerde als de meta-evaluatie en de evaluatie bestuurlijke hantering, heeft zij nu alleen nog de verantwoordelijkheid voor het toezicht op de werking van het stelsel van hoger onderwijs waar het functioneren van de NVAO ook ondervalt. Daarnaast blijft de inspectie

verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van de wettelijke voorschriften door de instellingen en ook blijft zij verantwoordelijk voor het onderwijsverslag. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen blijft echter eindverantwoordelijk voor het toezicht op de kwaliteitszorg in het hoger onderwijs.

2.3.6. *Beoordelingskader*

Het in 2003 goedgekeurde accreditatiekader (toetsingskader) beschrijft een beoordelingskader dat bestaat uit onderwerpen, facetten, criteria en beslisregels. Het accreditatiekader volgt bij de beoordeling van een opleiding vrij letterlijk de tekst van de wet (Douma, 2004). De zes onderwerpen met de facetten die worden beoordeeld zijn:

- doelstelling van de opleiding;
  - domeinspecifieke eisen
  - niveau: Bachelor en Master
  - oriëntatie HBO/WO
- programma;
  - eisen HBO/WO
  - relatie tussen doelstellingen en inhoud programma
  - samenhang programma
  - studielast
  - instroom
  - duur
  - afstemming tussen vormgeving en inhoud
  - beoordeling en toetsing
- inzet van personeel;
  - eisen HBO/WO
  - kwantiteit personeel
  - kwaliteit personeel
- voorzieningen;
  - materiële voorzieningen
  - studiebegeleiding
- interne kwaliteitszorg;
  - evaluatie resultaten
  - maatregelen tot verbetering
  - betrekken van stakeholders
- resultaten.
  - gerealiseerd niveau
  - karakter onderwijs-rendement

Om een instelling de gelegenheid te geven zich te profileren kan de instelling naast de beoordeling van de vaste punten de NVAO verzoeken een oordeel te geven over bijzondere kenmerken van kwaliteit (NVAO i.o., 2003). Dit kan leiden tot een aantekening

in het accreditatierapport dat daadwerkelijk sprake is van bijzondere kenmerken. Het oordeel over bijzondere kwaliteitskenmerken heeft geen invloed op de accreditatiebeslissing van de NVAO. De bijzondere kenmerken moeten voldoen aan de volgende criteria (NVAO, 2003):

- differentiatie en profilering: het kenmerk levert een betekenisvolle bijdrage aan de differentiatie en profilering in het hoger onderwijs.
- kwaliteit: het kenmerk leidt tot een bijzondere kwaliteit van de opleiding.
- concretisering: de gevolgen van het kenmerk voor kwaliteit van het onderwijs (instroom, onderwijsprogramma, onderwijsproces, output, voorzieningen, kwaliteit staf) zijn geoperationaliseerd.
- onderscheidend karakter: het kenmerk is onderscheidend voor de opleiding in relatie tot relevante opleidingen in het Nederlandse hoger onderwijs.

De beoordeling van de onderwerpen vindt plaats op een vierpuntsschaal: excellent, goed, voldoende en onvoldoende (Jeliazkova & Westerheijden, 2004). Elk van de onderwerpen in het accreditatiekader moet met een voldoende beoordeeld worden. Binnen elk onderwerp zijn er verschillende facetten; het gemiddelde ervan moet voldoende zijn. Facetten die met een onvoldoende beoordeeld zijn, kunnen dus gecompenseerd worden met voldoende of hoger gescoorde facetten.

Ook geeft de NVAO aan veel waarde te hechten aan de interne kwaliteitszorg en het formeel kunnen aantonen van kwaliteit (Douma, 2004).

2.3.7. Procedure

De accreditatieprocedure bestaat uit zeven fasen (Jeliazkova & Westerheijden, 2004):

- 1) De instelling wendt zich tot een VBI voor de externe beoordeling. Deze beoordeling dekt alle in het accreditatiekader genoemde onderwerpen, facetten en criteria.
- 2) De instelling houdt een zelfevaluatie en maakt hiervan een rapport. In dit rapport kunnen onder andere de punten uit het beoordelingskader vermeld staan.
- 3) De instelling vraagt de VBI om de kwaliteit van de opleiding te beoordelen aan de hand van het zelfevaluatierapport. De VBI visiteert de opleiding en verifieert de conclusies die in het zelfevaluatierapport vermeld staan. Daarna stelt de VBI vast of de opleiding aan de basiseisen voldoet en formuleert een conclusie die vervolgens wordt voorgelegd in een rapport dat ondersteund wordt met bewijsmateriaal.
- 4) De instelling wendt zich tot de NVAO voor accreditatie en zendt het VBI-rapport mee. Dit rapport mag op dat moment niet ouder zijn dan één jaar.
- 5) De NVAO beoordeelt het VBI-rapport en vraagt eventueel aanvullende informatie. Het accreditatiebesluit wordt binnen drie maanden genomen. In geval van een positief besluit krijgt de opleiding een accreditatie voor zes jaren. Als de informatie vanuit de VBI niet voldoende is, stelt de NVAO het besluit uit.
- 6) De instelling kan in beroep gaan.

- 7) Het besluit wordt openbaar gemaakt.

2.3.8. *Kosten*

De VBI's brengen gemiddeld € 10.000 – 15.000 per te accrediteren opleiding in rekening. Daarnaast dient de opleiding ook een bedrag te betalen aan de NVAO à € 500. Naast kosten voor de situatie buiten de instelling, hebben opleidingen te maken met kosten voor de situatie binnen de instelling (Douma, 2004). Bij kosten binnen de instelling kan gedacht worden aan de administratiekosten, het systeem om de kwaliteit verifieerbaar aan te kunnen tonen en de kosten als gevolg van (hoge) eisen aan de zelfevaluatierapporten.

2.3.9. *Resultaat*

Iedere opleiding in het hoger onderwijs dient in het accreditatiestelsel eenmaal in de zes jaar een accreditatiekeurmerk te verwerven. Als een opleiding er niet in slaagt om een accreditatie te verwerven, verliest de opleiding een aantal belangrijke rechten (Douma, 2004):

- het recht op bekostiging (alleen voor bekostigde instellingen);
- het recht om een diploma of een graad te verstrekken;
- een student aan de opleiding heeft geen recht op studiefinanciering.

2.3.10. *Kritische succesfactoren*

In 2003 en 2004 heeft de NVAO tijdens diverse bijeenkomsten enquêtes verspreid onder verschillende stakeholders. Eén van de vragen had betrekking op kritische succesfactoren voor accreditatie waarbij er zes kritische succesfactoren werden genoemd. Respondenten konden aangeven in hoeverre zij het eens of oneens waren met het feit dat de betreffende factor van belang is voor het slagen van accreditatie. Dit leverde de volgende rangorde op (Dittrich & Frederiks, 2005):

- 1) toename kwaliteit onderwijs. Er is een sterk toegenomen aandacht zichtbaar voor kwaliteitszorg binnen opleidingen en instellingen. Dit is een zeer positief effect van de accreditatie.
- 2) instandhouden verbeterfunctie. Het risico op een negatieve beoordeling leidt tot een grondige voorbereiding op de beoordeling en de accreditatie, met meer aandacht voor de resultaten van het onderwijs, permanente kwaliteitszorg en mogelijke kwaliteitsverbetering.
- 3) acceptatie uitspraken NVAO. Voor studenten en anderen biedt accreditatie een vorm van kwaliteitsbevestiging en van consumentenbescherming: men krijgt waar voor zijn geld en het helpt studenten om de juiste keuze voor instellingen en opleidingen te maken. De acceptatie van de uitspraken van de NVAO is groot.
- 4) toename mobiliteit studenten. Hier zijn nog geen gegevens van. Daarnaast is het lastig om het effect van de invoering van accreditatie op mobiliteit van studenten te

meten, aangezien het verkrijgen van betrouwbaar cijfermateriaal over mobiliteit al moeilijk is.

- 5) toename differentiatie in onderwijs. Opleidingen worden onder andere beoordeeld aan de hand van doelstellingen die zij zelf formuleren. Dit biedt de mogelijkheid tot differentiatie en profilering. Een positieve beoordeling van een bepaalde differentiatie levert een positieve aantekening bij de accreditatie op, waarmee opleidingen zich kunnen profileren.
- 6) afwijzing fors aantal aanvragen. Tot nu toe zijn er veel positieve besluiten genomen door de NVAO. Echter is er ook een aantal besluiten negatief geweest, met name in de commerciële sector. Deze factor vonden de respondenten de minst belangrijke voor het welslagen van accreditatie.

2.3.11. Kwaliteitsverbetering binnen het hoger onderwijs

Volgens Van Damme (2000) is de kwaliteitszorg in het hoger onderwijs in drie categorieën te delen: de interne kwaliteitszorg in de hoger onderwijsinstellingen, de externe kwaliteitsbewaking over de instellingen heen en de meta-evaluerende rol van de overheid. Een instelling met een goed kwaliteitszorgsysteem zorgt ervoor dat de interne kwaliteitszorg optimaal aansluit bij de externe kwaliteitszorg. Voor de interne kwaliteitszorg bestaan er verschillende modellen die (vrijwillig) gehanteerd kunnen worden, zoals het EFQM-model (European Foundation for Quality Management). EFQM richt zich voornamelijk op de kwaliteit van systemen en processen die ertoe moeten leiden dat de kwaliteit van het product gehandhaafd wordt (Expertgroep HBO, 1999). Metingen aan de hand van het gehanteerde model kunnen als input dienen voor een zelfevaluatie dat op haar beurt gebruikt wordt voor de externe kwaliteitszorg (Bronstring, n.d., in Manuel, 2000). Ook de Expertgroep HBO stelt dat het EFQM-model en de visitatie in het HBO goed op elkaar kunnen aansluiten. Zo kan er een jaar voor de visitatie een EFQM-scan worden gedaan. De verbeterpunten uit deze diagnose worden meegenomen in het zelfevaluatierapport.

2.4. Kwaliteitscontrole binnen de BVE

Niet alleen binnen het primair, voortgezet en hoger onderwijs is er sprake van kwaliteitszorg. Ook de instellingen in de BVE-sector worden geacht van kwaliteit te zijn. Doordat deze instellingen (bijvoorbeeld Regionaal Opleidingscentrum (ROC), Agrarisch Opleidingscentrum (AOC, opleidingen voeding, natuur en milieu)) meestal beroepsgericht zijn, wordt de kwaliteit ervan vaak bepaald door de belanghebbenden, zoals werkgevers en belangenverenigingen.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de externe kwaliteitscontrole bij de BVE-sector.

2.4.1. Kwaliteit en kwaliteitszorg in de BVE-sector

Net als het begrip kwaliteit van het onderwijs in het algemeen en hetzelfde begrip in het hoger onderwijs, is ook kwaliteit bij de BVE-sector geen eenduidig begrip.

Hendriks (1994) hanteert in haar doctoraalwerk het begrip kwaliteit als volgt: 'Kwaliteit is de mate waarin zorgvuldig gekozen doelstellingen, gericht op de wenselijk geachte output van het primaire proces, inderdaad gerealiseerd worden'.

Brandsma, Buising, Cremers-van Wees & Pakkert (1998) stellen dat de tevredenheid van het personeel van een organisatie met de verschillende aspecten van die organisatie c.q. met de verschillende subsystemen en 'subprocessen' binnen die organisatie een (indirecte) indicator zijn voor de kwaliteit van de onderwijsinstelling als geheel. Door dit als indicator van kwaliteit te nemen, stellen Brandsma et al. de vraag centraal wat het object is van een kwaliteitsbeoordeling. Een onderwijsinstelling omvat verschillende deelsystemen (organisatie, curriculum, instructie) en verschillende processen die die deelsystemen onderling verbinden (zoals personeelsbeleid, vormgeving van de instructie, interactie tussen groepen binnen de organisatie). Als het gaat om integrale kwaliteitszorg, dan kunnen en moeten elk van deze deelsystemen een onderwerp van 'zorg' zijn. Dit leidt Brandsma et al. tot de volgende definitie van kwaliteit: 'kwaliteit van een onderwijsinstelling kan worden gedefinieerd als de mate waarin die instelling in staat is om vooraf gestelde doelen te realiseren'. Hierbij wordt er enerzijds vanuit gegaan dat door middel van besluitvormingsprocessen bepaald is wat die doelstellingen moeten zijn. Anderzijds maken mogelijk uiteenlopende opvattingen omtrent deze doelstellingen onderdeel uit van de omgevingsturbulentie waarin een BVE-instelling moet opereren. Aan de hand van voorgaande is een indicatie van de kwaliteit van de instelling de mate waarin een instelling in staat is om responsief en flexibel in te spelen op dergelijke verschillen in opvattingen en over veranderingen in 'doelverwachtingen'.

De Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) staat min of meer synoniem als de 'kwaliteitswet', welke gericht is op de versterking van de kwaliteit van de educatie en het beroepsonderwijs (Van Dam, 2002). In de WEB wordt gesteld dat een BVE-instelling een stelsel van kwaliteitszorg dient in te richten en dat er met regelmaat, zoveel mogelijk in

samenwerking met andere instellingen, wordt voorzien in een beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs. Hierbij dient gebruik gemaakt te worden van onafhankelijke deskundigen. Het kwaliteitszorgstelsel moet resulteren in bewuste, systematische en expliciete kwaliteitszorg.

2.4.2. *Inspectie*

De onderwijsinspectie houdt in alle sectoren van het onderwijs toezicht, zo ook bij de BVE-sector. Centraal bij deze manier van inspecteren staat het zelfonderzoek van de onderwijsinstellingen, waarbij de inspectie wil aansluiten (Instituut Nederlandse Kwaliteit [INK], 2005). Vanuit de overheid wordt er een aantal instrumenten gehanteerd met betrekking tot de bewaking van de kwaliteit van BVE-instellingen (Brandsma et al., 1998). De inspectie voert periodieke kwaliteitsonderzoeken (PKO) uit bij de BVE-sector; de manier waarop de inspectie deze uitvoert is vastgelegd in een toezichtkader per schooltype en onderwijssector met daarin kwaliteitsaspecten die de inspectie relevant vindt. Het PKO wordt eens per drie jaar uitgevoerd; dit PKO sluit aan op de zelfevaluatie (kwaliteitszorgverslag) die de school zelf maakt (INK, 2005). Dit kwaliteitszorgverslag dient de instelling om het andere jaar (de oneven jaren) openbaar te maken (Van Dam, 2002).

Het verslag moet worden ingericht volgens de regeling inrichting kwaliteitszorgverslag WEB waarbij in ieder geval de volgende punten aan de orde moeten komen:

- de organisatie van de kwaliteitszorg;
- de terreinen van kwaliteitszorg, waaronder verplicht:
  - de toegankelijkheid van het onderwijs,
  - de doelmatigheid van de leerwegen,
  - het bieden van studie- en beroepskeuzevoorlichting; en
  - kwalificering;
- de kwaliteitszorgcyclus;
- de wijze van beoordelen van de kwaliteit van het onderwijs;
- het zelfcorrigerend vermogen.

In 2002 is de Wet op het Onderwijstoezicht (WOT) aangenomen. Deze wet regelt het onderwijstoezicht voor onder meer het voortgezet onderwijs en de BVE-instellingen. Voor het systeem van kwaliteitszorg heeft deze wet niet veel veranderingen met zich meegebracht. De WOT kent aan de inspectie eigen taken en bevoegdheden toe die zij in onafhankelijkheid zal uitoefenen (Van Dam, 2002). De instellingen dienen naast het kwaliteitszorgverslag een zelfevaluatie te maken waar de inspectie haar bezoeken op baseert.

Zoals reeds aangegeven voert de inspectie PKO's uit. De inspectie bepaalt de aard en de frequentie van de bezoeken. Het primaire doel van de bezoeken is de publieke verantwoording en niet zozeer de interne organisatie-ontwikkeling. De stimulans voor een

inhoudelijk goede zelfevaluatie moet vanuit de instellingen zelf komen waar vooral de aandacht ligt bij de onderwerpen die bij nader onderzoek relevant zijn: personeel, materieel en financiën (INK, 2005). De inspectie houdt wel toezicht op de uitvoering en resultaten van de verbeterplannen van de instellingen.

De inspectie onderzoekt jaarlijks elke instelling, maar de omvang en diepgang van het onderzoek hangt af van het kwaliteitsniveau van de instelling. Als de kwaliteit onder de wettelijke grens ligt, kan de inspectie een nader onderzoek instellen met bijzondere aandacht voor het financiële, personele en materiële beleid. Hiervoor zijn aparte indicatoren beschikbaar die alleen bij nader onderzoek worden gehanteerd.

Als de inspectie constateert dat de evaluatie volledig, betrouwbaar en voldoende ambitieus is, houdt ze daar bij het eindoordeel rekening mee (INK, 2005). Daarnaast wordt op instellingen met kwalitatief goed onderwijs en een goed ontwikkeld kwaliteitszorgsysteem minder intensief toezicht gehouden (Van Dam, 2002).

De onderwijsinspectie voert bij de inspectie zoveel mogelijk overleg met betrokken onderwijsinstellingen en stakeholders, waaronder ouders en leerkrachten (INK, 2005).

2.4.3. Beoordelingskader

De inspectie hanteert bij haar bezoek de volgende onderwerpen (Van Wieringen & Verheyden, 2000):

- toegankelijkheid: breedte van het aanbod, doelgroepenbeleid, voorlichting en intake;
- primair proces: doelmatigheid programma, maatwerk en flexibiliteit, leerplaatsen en leermiddelen, onderwijsleerprocessen, beroepspraktijkvorming, trajectbegeleiding, bestrijding voortijdig schoolverlaten;
- kwalificering: intern rendement (binnen de instelling), examens, extern rendement (naar buiten, bijvoorbeeld bedrijven, toe);
- zelfregulering: systematische evaluatie en verbetering van de kwaliteit van het onderwijs;
- management en organisatie: strategie en beleid, organisatiestructuur, onderwijskundig leiderschap, inzet van financiële middelen, personeelsbeleid.

Ook wordt er gelet op de manier waarop een instelling invulling heeft gegeven aan bepaalde aspecten van kwaliteit als pedagogisch-didactische klimaat (Van Dam, 2002). Op bovenstaande onderdelen formuleert de inspectie na waarnemingen binnen de instellingen een oordeel over de kwaliteit.

2.4.4. Resultaat

Het doel van het inspectie-onderzoek is om te onderzoeken of de instellingen voldoen aan wettelijke bepalingen vanuit de WOT. Ook streeft de onderwijsinspectie naar meer

betrokkenheid bij kwaliteitszorg vanuit de instellingen. Deze betrokkenheid wordt gestimuleerd door de belofte dat hoe beter de zelfevaluatie is, hoe lichter de daaropvolgende PKO is (INK, 2005).

De inspectie schrijft aan de hand van haar waarnemingen een rapport over de onderwijsinstelling; dit rapport wordt openbaar gemaakt door publicatie op internet (Van Dam 2002). Voordat een rapport wordt vastgesteld, bespreekt de inspectie dit met het bestuur van de instelling. Als er verschillen van mening zijn tussen de instelling en de inspectie wordt dit in het rapport meegenomen, maar de inspectie heeft uiteindelijk het laatste woord (INK, 2005).

2.4.5. *Kritische succesfactoren*

Van Wieringen en Verheyden (2000) hebben onderzoek gedaan naar wat stakeholders denken over de kwaliteit van ROC's. Daarbij stond de volgende vraagstelling centraal: 'Hoe denken de externe stakeholders over de kwaliteit van de ROC's, wat vinden zij belangrijke criteria voor de kwaliteit en welke criteria vinden zij minder belangrijk?'

Van Wieringen en Verheyden hebben de volgende indeling gehanteerd bij de stakeholders:

- lokale organisaties – landelijke organisaties;
- externe organisaties – interne organisaties;
- overheidsorganisaties – particuliere organisaties.

Lokaal kan worden omschreven als plaatselijk actief, bijvoorbeeld de gemeente Arnhem. Landelijke organisaties strekken hun activiteiten in principe over het hele land uit, bijvoorbeeld de Jeugdzorg.

Intern verwijst naar alles wat direct met scholen te maken heeft, bijvoorbeeld alle onderwijsinstellingen. Extern kan omschreven worden als alle instanties of bedrijven die niet direct maar indirect met de scholen te maken hebben, zoals gemeenten en bedrijven. Overheidsorganisaties zijn organisaties die in directe lijn met de overheid staan, zoals gemeenten en scholen. Particuliere organisaties tenslotte zijn organisaties die direct belang hebben bij de kwaliteit van de mensen die van scholen afkomen, zoals de Kamers van Koophandel.

In het onderzoek is door middel van een open vraag onderzocht wat volgens de stakeholders een kwalitatief goed ROC is. Van Wieringen en Verheyden hebben een indeling gemaakt van de antwoorden van de respondenten:

- communicatief aspect: antwoorden met bijvoorbeeld 'samenwerking', 'openheid en tot samenwerking komen';
- interne organisatie: antwoorden met bijvoorbeeld 'goede begeleiding voor leerlingen', 'meer instroommomenten';
- onderwijsinhoudelijk (kwaliteit): antwoorden met bijvoorbeeld 'gericht zijn op inhoud', 'kwaliteit van het onderwijs';

- externe gerichtheid: antwoorden met bijvoorbeeld ‘aansluiting op de arbeidsmarkt’, ‘open houding naar bedrijfsleven’;
- klanteninvalshoek: antwoorden met bijvoorbeeld ‘aanleveren kwalitatief goede opleidingen voor de cursist’, ‘tevredenheid van afnemers van het onderwijs’;
- rendement: antwoorden met bijvoorbeeld ‘afleveren van kwalitatief goed opgeleide mensen’. ‘een effectieve, efficiënte toerusting van zoveel mogelijk mensen aan de arbeidsmarkt en maatschappelijke participatie’.

Zowel de landelijke als de lokale organisaties vinden dat onderwijsinhoudelijke aspecten en de externe gerichtheid van belang zijn voor een kwalitatief goed ROC. De respondenten van de landelijke organisaties geven aan dat zij het rendement belangrijk vinden; de respondenten van de lokale organisaties echter vinden de klanteninvalshoek van groot belang.

Het verschil bij interne en externe organisaties is dat respondenten van de externe organisaties vooral het rendement van belang vinden voor een kwalitatief goed ROC, terwijl de respondenten van de interne organisaties vooral het onderwijsinhoudelijke aspect van belang vinden.

De respondenten van de overheidsorganisaties vinden het vooral van belang dat een ROC zich bezighoudt met het onderwijsinhoudelijke aspect en de klanteninvalshoek.

Respondenten van de particuliere organisaties vinden eveneens het onderwijsinhoudelijke aspect belangrijk, maar daarnaast ook de externe gerichtheid en het rendement.

2.4.6. Kwaliteitsverbetering binnen de BVE-sector

De overheid heeft in de wet geen eisen opgenomen voor de concepten die onderwijsinstellingen gebruiken om kwaliteitszorg vorm te geven. Ook de keuze voor een kwaliteitszorgmodel waarmee een instelling wil werken is vrij (Van Dam, 2002).

BVE-instellingen kunnen dezelfde modellen hanteren als het hoger onderwijs, het gaat immers om het verbeteren van kwaliteit. Waar het EFQM-model binnen het hoger onderwijs veel wordt gebruikt, is de ‘Balanced Scorecard’ een goede methode voor kwaliteitsverbetering binnen de BVE-sector. De Balanced Scorecard is door Kaplan en Norton in het midden van de jaren negentig ontwikkeld vanuit management accounting. In de Balanced Scorecard worden vier zogeheten perspectieven onderscheiden waarbij het belangrijk is dat er aandacht moet zijn voor het bereiken van balans tussen deze vier perspectieven (Van Dam 2002):

- het klantenperspectief;
- het financiële perspectief;
- het perspectief van interne bedrijfsprocessen; en
- het perspectief lerend vermogen.

Een organisatie die een Balanced Scorecard wil vormgeven moet zich de volgende vragen stellen:

- Op welke kritische factoren beoordelen klanten ons?
- Wat bepaalt het succes voor de kapitaalverstrekkers of subsidieverstrekkers?
- Wat is essentieel in de primaire bedrijfs- of onderwijsprocessen?
- Waardoor zijn we of is de organisatie in staat om in de toekomst te verbeteren?

Door te benoemen welke kritische succesfactoren het succes van een onderwijsinstelling bepalen kan met behulp van deze vragen de visie op de vier perspectieven verder worden uitgewerkt en meetbaar gemaakt (Van Dam, 2002).

2.5. Overeenkomsten

Bij de twee besproken systemen van kwaliteitscontrole is een aantal overeenkomsten op te merken. Zo schrijven zowel de HBO-instellingen als de instellingen in de BVE-sector een zelfevaluatieverslag waar de inspectie haar visitatie op aansluit. De inspectie hanteert bij beide soorten instellingen een vastgelegd kader met bepaalde onderwerpen die zij beoordelen. Als laatste schrijft de inspectie naderhand een rapport van haar bevindingen. De reden dat de inspectie onderwijsinstellingen bezoekt, is dat zij daarmee de kwaliteit van deze instellingen in de gaten houdt. Doordat de inspectie een eenduidig kader hanteert – welke wel per soort instelling varieert – worden alle instellingen aan de hand van dezelfde onderwerpen onderzocht.

2.6. Verschillen

Naast enkele overeenkomsten zijn er ook verschillen tussen de systemen van externe kwaliteitszorg. Ten eerste worden instellingen in de BVE-sector vaker gevisiteerd dan de HBO-instellingen en zijn er bij deze laatste groep grotere gevolgen bij het niet kunnen aantonen van genoeg kwaliteit. De instelling verliest een aantal belangrijke rechten om een opleiding voort te laten bestaan. De controle bij de BVE-sector verloopt in vergelijking met het HBO soepeler: de inspectie houdt de kwaliteit meer in de gaten en bij onvoldoende kwaliteit onderzoekt en bezoekt de inspectie de instelling vaker.

Ten tweede is het doel van de visitatie bij de BVE-sector is de publieke verantwoording, terwijl het doel bij het HBO de kwaliteitsborging en de anticipatie op internationale ontwikkelingen is.

Zoals aangegeven bij de overeenkomsten dienen beide groepen instellingen een zelfevaluatie aan te leveren. Het rapport dat de instellingen bij de BVE-sector moeten inleveren bevat vastgelegde punten die erin besproken moeten worden. Het HBO is vrijer in de invulling van de zelfevaluatie.

Als laatste is de invulling van de gebruikte beoordelingskaders anders. Bij het HBO bestaat het beoordelingskader uit de onderwerpen doelstelling van de opleiding, programma, inzet van personeel, voorzieningen, interne kwaliteitszorg en resultaten, terwijl bij de BVE-sector het kader bestaat uit toegankelijkheid, primair proces, kwalificering, zelfregulering en management en organisatie.

2.7. Externe kwaliteitszorg van het kunstonderwijs

Het kunstonderwijs is een ander soort onderwijs dan de meeste HBO's. De in paragraaf 3.2. beschreven Dublindescriptoren komen op een andere manier tot uiting in het kunstonderwijs. Zo wordt er bijvoorbeeld op een minder aantoonbare wijze voortgebouwd op het niveau dat bereikt is in het voortgezet onderwijs. Vakken als handenarbeid, tekenen (CKV) en muziek worden wel gegeven op het voortgezet onderwijs, maar op een dusdanig niveau dat er meestal geen sprake is van 'uitbuiting' van talent. Daarnaast kan men in het kunstonderwijs lastig over competenties beschikken voor het opstellen van argumenten en voor het oplossen van problemen op het vakgebied.

Voor het maken van een zelfevaluatie is bij het kunstonderwijs bewijs op papier vaak niet genoeg. Studenten van de kunstacademie maken geen werkstukken op papier, maar werkstukken met ander materiaal en op een andere manier vormgegeven. Studenten van het conservatorium geven een concert waarop ze beoordeeld worden. De kwaliteit hiervan is moeilijk op papier aan te tonen. In hoeverre kan het kunstonderwijs een zelfevaluatierapport aanleveren dat als basis dient voor de visitatie?

De Hogeschool voor Kunsten Arnhem, Enschede en Zwolle, ArtEZ, heeft als reactie hierop Digitale Opleidingsportfolio's ingevoerd (ArtEZ, 2004). De opleidingen voeren halfjaarlijks een zelfreflectie uit en verzamelen materiaal dat geschikt is voor accreditatie ('harde' bewijzen). Elk half jaar wordt dit archief opgeschoond. De zelfreflecties worden weergegeven in de vorm van een website met links naar bewijsmateriaal (archief stukken en multimedia); deze website wordt dan een digitaal zelfevaluatierapport met meer informatie dan een schriftelijke zelfevaluatie kan opleveren. Door het gebruik van multimedia in deze digitale zelfevaluaties krijgen kunstopleidingen meer mogelijkheden om bewijsmateriaal te leveren van de artistieke kwaliteiten van studenten.

Oosterhuis en Oostwoud Wijdenes van de hogeschool voor de kunsten in Utrecht hebben in 2004 een boek gepubliceerd dat gaat over toetsen en beoordelen in het kunstonderwijs. Dit boek was niet door de onderzoeker te verkrijgen, maar wellicht staat hier aanvullende informatie in over het beoordelen van kunstonderwijs.

Voor zover bij de onderzoeker bekend is, is meer informatie over het beoordelen van kunstonderwijs aan de hand van het accreditatiesysteem is helaas nog niet bekend.

2.8. Conclusies en aanbevelingen

In deze studie stonden er enkele vragen centraal. Antwoorden hierop zijn verkregen door middel van literatuurstudie. In dit hoofdstuk zal per vraag een conclusie worden gegeven; bij de laatste vraag zullen er ook aanbevelingen worden gedaan.

1) Op wat voor manier vindt kwaliteitscontrole plaats in het hoger beroeps onderwijs (HBO) in Nederland?

In 2003 is het accreditatiestelsel ingevoerd in het hoger onderwijs. Het doel hiervan was om met een nieuw stelsel van kwaliteitsborging te anticiperen op de internationale ontwikkelingen. Eens per zes jaar moet de instelling gevisiteerd worden. Bij het kunnen aantonen van voldoende kwaliteit krijgt de instelling een keurmerk: de instelling wordt geaccrediteerd. Dit keurmerk houdt in dat studenten, samenleving en de arbeidsmarkt erop mogen vertrouwen dat de betreffende opleiding daadwerkelijk opleidt tot de competenties en kwalificaties die verbonden zijn aan een internationaal erkende bachelor- of mastergraad. Als de instelling er niet in slaagt een accreditatiekeurmerk te verwerven, verliest de opleiding een aantal belangrijke rechten: het recht op bekostiging, het recht om een diploma te verstrekken en een student aan de opleiding heeft geen recht op studiefinanciering.

2) Op wat voor manier vindt kwaliteitscontrole plaats in de BVE-sector in Nederland?

De onderwijsinspectie houdt toezicht op het onderwijs binnen de BVE-sector. Zij bezoekt elke instelling regelmatig (gemiddeld één tot drie keer per drie jaar). Het primaire doel van deze bezoeken is de publieke verantwoording van de instelling. De inspectie onderzoekt bij haar bezoeken of de instellingen voldoen aan de wettelijke bepalingen vanuit de Wet op Onderwijstoezicht. De rapporten die de inspectie schrijft worden openbaar gemaakt.

3) Wat zijn de overeenkomsten tussen deze twee manieren van kwaliteitscontrole?

Er zijn drie grote overeenkomsten aan te merken bij beide systemen van kwaliteitscontrole:

- zowel de HBO-instellingen als de instellingen in de BVE-sector schrijven een zelfevaluatierapport waar de inspectie haar visitatie op aansluit.
- De inspectie hanteert bij beide soorten instellingen een vastgelegd kader met bepaalde onderwerpen die zij beoordelen.
- De inspectie schrijft naderhand een rapport van haar bevindingen.

4) Wat zijn de verschillen tussen deze twee manieren van kwaliteitscontrole?

De verschillen tussen de twee systemen zijn de volgende:

- Instellingen in de BVE-sector worden vaker gevisiteerd dan de HBO-instellingen
- Bij HBO-instellingen zijn er grotere gevolgen bij het niet kunnen aantonen van genoeg kwaliteit.

- De controle bij de BVE-sector verloopt in vergelijking met het HBO soepeler: de inspectie houdt de kwaliteit meer in de gaten en bij onvoldoende kwaliteit onderzoekt en bezoekt de instelling vaker.
- Het primaire doel van de visitatie bij de BVE-sector is de publieke verantwoording, terwijl het doel bij het HBO de kwaliteitsborging en de anticipatie op internationale ontwikkelingen is.
- Het rapport dat de instellingen bij de BVE-sector moeten inleveren bevat vastgelegde punten die erin besproken moeten worden. Het HBO is vrijer in de invulling van de zelfevaluatie.
- De invulling van de gebruikte beoordelingskaders anders. Bij het HBO bestaat het beoordelingskader uit de onderwerpen doelstelling van de opleiding, programma, inzet van personeel, voorzieningen, interne kwaliteitszorg en resultaten, terwijl bij de BVE-sector het kader bestaat uit toegankelijkheid, primair proces, kwalificering, zelfregulering en management en organisatie.

5) Op welke manieren kan het kunstonderwijs worden beoordeeld?

Omdat het kunstonderwijs een ander soort onderwijs is dan de meeste HBO-opleidingen, is een zelfevaluatie op papier voor het kunstonderwijs vaak niet genoeg om de kwaliteit aan te tonen. De Hogeschool voor Kunsten Arnhem, Enschede en Zwolle, ArtEZ, heeft om deze reden Digitale Opleidingsportfolio's ingevoerd. Hierin wordt het zelfevaluatierapport weergegeven in de vorm van een website. In deze zelfevaluatie kunnen links naar bewijsmateriaal worden gegeven (een archief met bijvoorbeeld multimedia). Met een digitale zelfevaluatie kan het kunstonderwijs meer informatie verschaffen dan een zelfevaluatie op papier.

Het systeem van accreditatie is net enkele jaren geleden ingevoerd en voor alle opleidingen is het de eerste keer dat zij gevisiteerd worden volgens het nieuwe systeem, zo ook voor de kunstopleidingen. Waarschijnlijk om deze reden is er nog bijna geen onderzoek gedaan naar de beoordeling van het kunstonderwijs dat reeds openbaar is gemaakt.

Omdat kunstonderwijs een andere manier van beoordelen behoeft, zou gekeken kunnen worden naar – naast digitale opleidingsportfolio's – andere manieren waarop dit onderwijs een zelfevaluatie kan aanleveren. Een ander punt van aanbeveling is naar de NVAO toe: de Dublindescriptoren komen in het kunstonderwijs op een andere manier tot uiting dan in het 'gewone' HBO-onderwijs. Wellicht kan er voor kunstonderwijs een aangepast beoordelingskader komen waarin deze descriptoren toegespitst zijn op het specifieke van het kunstonderwijs. Studenten in het kunstonderwijs worden namelijk over het algemeen niet opgeleid voor een specifiek beroep, zoals fysiotherapie. Studenten van de kunstacademies kunnen in allerlei sectoren komen te werken. Om deze reden is het bijvoorbeeld lastig om eenduidige einddoelstellingen van een opleiding te formuleren, met name voor de praktische vakken. Het facet 'domeinspecifieke eisen' onder het onderwerp 'doelstelling van de opleiding' beschrijft het volgende: "De eindkwalificaties van de opleiding sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en de beroepspraktijk gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein". Voor het kunstonderwijs is

het de vraag in hoeverre het 'werkveld' bepaalde eisen kan stellen aan de opleiding/de studenten. Op welke manier dit facet verder voor kunstonderwijs vormgegeven kan worden, kan worden onderzocht door specialisten die in dit onderwijs werkzaam zijn.

3. Methode

3.1. Respondenten

In dit onderzoek zijn 16 verschillende groepen stakeholders (belanghebbenden) benaderd van alle opleidingen die ArtEZ aanbiedt (voor de opleidingsstructuur zie bijlage 2), te weten: het College van Bestuur, de faculteitsdirecteuren¹, de academiecteuren, de opleidingscoördinatoren, de docenten, de gastdocenten, de werkplaatsassistenten, de externe stagebegeleiders, het werkveld (alle personen die werken binnen het beroepsveld waarvoor de studenten worden opgeleid), de studenten, de afdeling ICT, de afdeling KtweeO (Kwaliteitszorg en Onderwijsontwikkeling in het Kunstonderwijs), de lectoren, het decanaat, de mediatheken en de afdeling personeelszaken.

Omdat het benaderen van stakeholders niet door de onderzoeker zelf is gedaan (zie 3.1. Procedure), is niet bekend hoeveel personen er per stakeholdersgroep zijn benaderd. Wel is bekend hoeveel respondenten per categorie en per faculteit/academie/opleiding hebben meegewerkt aan het onderzoek: het College van Bestuur (0), de faculteitsdirecteuren (2), de academiecteuren (3), de opleidingscoördinatoren (13), de docenten (71), de gastdocenten (11), de werkplaatsassistenten (9), de externe stagebegeleiders (1), het werkveld (5), de studenten (85), de afdeling ICT (5), de afdeling KtweeO (3), de lectoren (0), het decanaat (1), de mediatheken (12) en de afdeling personeelszaken (4). In totaal zijn er dus 225 respondenten. In bijlage 3 staat per faculteit/academie/opleiding wat het aantal respondenten is geweest, voor zover deze gegevens bekend zijn bij de onderzoeker. Omdat er vanuit het College van Bestuur en de lectoren² geen respons is geweest, zijn deze twee stakeholders niet meegenomen in het onderzoek.

3.2. Instrumenten

Voor het onderzoeken van de kwaliteit van de opleidingen zijn 16 verschillende vragenlijsten ontwikkeld, één voor elke stakeholder³ (zie <http://ktweeo.artez.nl/qs/>). De vragen in deze vragenlijsten zijn gebaseerd op het stappenplan van het accreditatiekader van Douma (2004). Per onderwerp en facet (zie bijlage 4 voor de toelichting) is gekeken naar de relevantie voor de betreffende stakeholder. ArtEZ is een hogeschool (HBO), er is tijdens dit onderzoek dus niet te maken met wetenschappelijk onderwijs (WO). En omdat

---

¹ Binnen ArtEZ zijn er vier faculteiten, voor elke faculteit is er een faculteitsdirecteur. Daaronder hangen acht academies (de academie Bouwkunst is niet als een aparte academie meegenomen, maar valt binnen dit onderzoek onder de faculteit Bouwkunst) en bij elk van deze academie is er een academiecteur. Elke academie bestaat uit verschillende opleidingen; per opleiding is er een opleidingscoördinator.

² Eén lector heeft aangegeven moeite te hebben met de vragen. Op de meeste antwoorden moest hij het antwoord schuldig blijven. Om die reden heeft hij de vragenlijst niet ingevuld. Het College van Bestuur heeft ervoor gekozen de vragenlijsten niet in te vullen vanwege de politieke lading die hun mening zou kunnen hebben.

³ Meer informatie over de vragenlijsten is bij de onderzoeker op te vragen.

dit onderzoek specifiek op deze hogeschool is gericht, zijn de vragen met betrekking tot oriëntatie HBO/WO van de opleiding achterwege gelaten.

Vervolgens zijn de vragen die gesteld werden geconcretiseerd naar de betreffende groep stakeholders. Hiermee is getracht de taal van de kwaliteitszorg aan te laten sluiten bij de verschillende doelgroepen.

De hoeveelheid vragen per lijst varieerde van zeven tot 110 waarbij de eerste vraag/vragen de functie van introductie hadden. Hier werd bijvoorbeeld gevraagd voor welke faculteit/academie/opleiding de vragenlijst werd ingevuld en van welk belang de respondent kwaliteitszorg op de hogeschool achtte.

Bij de vragen is gebruik gemaakt van twee typen vragen: meerkeuze ('zeer mee eens, mee eens, neutraal, mee oneens, zeer mee oneens', 'ja, nee' en 'systematisch formeel, systematisch informeel, ad hoc formeel, ad hoc informeel, niet') en open.

Bij alle vragenlijsten kregen de respondenten op het eind de gelegenheid om aan te geven of er naast de genoemde aspecten nog andere kwaliteiten van de opleidingen waren die zij zouden willen vermelden. Ook was er ruimte om eventuele opmerkingen te geven.

De vragenlijsten zijn met behulp van een bestaand surveysysteem van ArtEZ via internet afgenomen.

3.3. Procedure

Om de verschillende stakeholders te benaderen is een e-mail gestuurd aan de faculteitsdirecteuren met daarin het verzoek bijgevoegde conceptmails door te sturen naar de desbetreffende stakeholders. Na twee weken is contact opgenomen met de secretariaten van de faculteitsdirecteuren met de vraag of de e-mails waren doorgestuurd. Vier weken na dit contact is een herinneringsmail gestuurd om de vragenlijsten alsnog in te vullen. Enkele dagen na deze herinneringsmail is de data verzameld.

De 'mee eens / mee oneens'-vragen zijn bij het analyseren omgeschaald naar een 5-puntsschaal waarbij zeer mee eens, mee eens, neutraal, mee oneens en zeer mee oneens respectievelijk de cijfers 1, 2, 3, 4 en 5 kregen. Ook de 'ja / nee'-vragen werden op deze schaal geplaatst, waarbij een 'ja' een 1 werd, een 'nee' een 5 en 'weet niet' een 3. In verband met het op een niet te omslachtige manier kunnen analyseren met het programma SPSS hebben de door een respondent niet ingevulde vragen de waarde van de gemiddelde van de betreffende vraag gekregen. Bij de 'ja / nee'-vragen bestond door omstandigheden nog een derde keuzemogelijkheid: 'weet ik niet', terwijl deze mogelijkheid bij de andere vragen niet werd gegeven. Als een respondent 'weet ik niet' had aangevinkt, werd dit vertaald naar het cijfer '3' (neutraal). De vragen waarbij de antwoordmogelijkheden bestonden uit 'systematisch formeel' etc. zijn niet omgeschaald. Deze vragen hoorden thuis bij één facet en zijn zo gelaten.

Om een individueel oordeel per facet te geven zijn de individuele beoordelingen van de vragen opgeteld en gemiddeld. Om een totaal oordeel per facet te geven zijn de individuele beoordelingen per facet opgeteld en gemiddeld. Om een oordeel per onderwerp te geven zijn de gemiddelde beoordelingen van de facetten opgeteld en gemiddeld. Uitzondering hierbij is onderwerp vijf: interne kwaliteitszorg. De facetten evaluatie resultaten en

betrekken van stakeholders zijn meegenomen bij de beoordeling van het onderwerp interne kwaliteitszorg. Het facet maatregelen tot verbetering is hierbij niet meegenomen, omdat bij dit facet andere de keuzemogelijkheden waren ('systematisch formeel' etc.). De open vragen zijn apart bekeken en als opmerkingen vermeld in bijlage 11.

4. Resultaten

Zoals beschreven in de literatuurstudie (hoofdstuk 2) bevat het toetsingskader van het accreditatiestelsel verschillende onderwerpen met onderliggende facetten. In dit hoofdstuk worden de resultaten weergegeven per onderwerp en zo mogelijk per facet.

Alle vragen zijn gewaardeerd met een cijfer van nul tot vijf (zie hoofdstuk 3). Voor het toekennen van een waarde-oordeel in dit hoofdstuk is gebruik gemaakt van de volgende criteria, waarbij x staat voor de gegeven waardering:

$1,0 \leq x \leq 1,5$	Excellent (E)
$1,5 < x \leq 2,5$	Goed (G)
$2,5 < x \leq 3,0$	Voldoende (V)
$3,0 < x \leq 5,0$	Onvoldoende (O)

De vragen die gesteld werden bij het facet ‘maatregelen tot verbetering’ onder het onderwerp ‘interne kwaliteitszorg’ bestonden de antwoordmogelijkheden uit ‘systematisch formeel’ etc. Bij deze vragen is gebruik gemaakt van de volgende criteria:

$1,0 \leq x \leq 1,5$	systematisch formeel
$1,5 < x < 2,5$	systematisch informeel
$2,5 \leq x < 3,5$	ad hoc formeel
$3,5 \leq x < 4,5$	ad hoc informeel
$4,5 \leq x \leq 5,0$	Niet

Formeel houdt in als er expliciet een activiteit georganiseerd is die erop gericht is te evalueren. Informeel betekent dat informatie ingewonnen is uit contacten die er niet op gericht zijn te evalueren en een incidenteel karakter hebben. Er wordt systematisch geëvalueerd indien er consequent en met regelmaat een evaluatie plaatsvindt en er wordt ad hoc geëvalueerd indien de evaluatie niet regelmatig plaatsvindt, maar wel tot doel heeft om een bepaald onderwerp te evalueren.

Een vraag die aan alle stakeholders, met uitzondering van de werkplaatsassistenten, gesteld is, is de vraag over het belang van kwaliteitszorg. In tabel 1 staan de uitkomsten hiervan weergegeven. De gemiddelde waarderingen in getallen uitgedrukt staan in bijlage 5. De waardering van deze vraag is als volgt:

$1,0 \leq x \leq 1,5$	Zeer belangrijk
$1,5 < x < 2,5$	Belangrijk
$2,5 \leq x < 3,5$	Neutraal
$3,5 \leq x < 4,5$	Onbelangrijk
$4,5 \leq x \leq 5,0$	Zeer onbelangrijk

Tabel 1: Beoordeling belang kwaliteitszorg

Stakeholder	
faculteitsdirecteuren	Zeer belangrijk
academiedirecteuren	Zeer belangrijk
opleidingscoördinatoren	Zeer belangrijk
docenten	Belangrijk
gastdocenten	Neutraal
studenten	Zeer belangrijk
externe stagebegeleiders	Belangrijk
werkveld	Belangrijk
afdeling ICT	Belangrijk
afdeling KtweeO	Zeer belangrijk
afdeling decanaat	Zeer belangrijk
afdeling mediatheken	Belangrijk
afdeling personeelszaken	Zeer belangrijk

In tabel 1 is te zien dat de meeste stakeholders kwaliteitszorg belangrijk tot zeer belangrijk vinden. De gastdocenten zijn hier als enige groep neutraal over. De reden hiervoor kan zijn dat zij minder intensief bij de organisatie betrokken zijn en daarom het belang van de kwaliteitszorg niet goed inschatten.

In onderstaande paragrafen volgen per onderzoeksvraag de resultaten die voor de betreffende vraag van belang zijn.

4.1. ArtEZ als geheel

In tabel 2 is weergegeven wat de gemiddelde beoordeling is van de onderwerpen en facetten van alle respondenten samen en dus voor de hogeschool als totaal. In bijlage 6 is dezelfde tabel opgenomen, maar dan met de gemiddelde waardering in getallen uitgedrukt. In de grijs-gekleurde vakken staan de onderwerpen; daaronder staan de verschillende facetten per onderwerp.

Tabel 2: Beoordeling ArtEZ-breed

Onderwerp	
1. Doelstelling van de opleiding	V
domeinspecifieke eisen	V
2. Programma	G
eisen HBO/WO	G
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	G
samenhang programma	V
studielast	V
instroom	G
afstemming tussen vormgeving en inhoud	G
beoordeling en toetsing	G
3. Inzet van personeel	G
eisen HBO/WO	G
kwantiteit personeel	O
kwaliteit personeel	G
4. Voorzieningen	V
materiële voorzieningen	V
studiebegeleiding	G
5. Interne kwaliteitszorg	V
evaluatie resultaten	G
maatregelen tot verbetering	Ad hoc formeel
betrekken van stakeholders	V
6. Resultaten	G
gerealiseerd niveau	G
karakter onderwijs-rendement	V

De onderwerpen programma, inzet van personeel en resultaten worden beoordeeld met een goed, de onderwerpen doelstelling van de opleiding, voorzieningen en interne kwaliteitszorg met een voldoende. Naast het facet kwantiteit personeel onder het onderwerp inzet van personeel zijn er geen onderwerpen en facetten die extreem (excellent of onvoldoende) beoordeeld zijn. Het facet kwantiteit personeel heeft een gemiddelde

beoordeling van een onvoldoende. De overige facetten worden beoordeeld met een goed of voldoende. Over het algemeen wordt er ad hoc en formeel geëvalueerd.

4.2. De faculteiten

In tabel 3 is weergegeven wat de gemiddelde beoordeling is van de onderwerpen en facetten per faculteit. De gemiddelde waarderingen in getallen uitgedrukt staan in bijlage 7.

Tabel 3: Beoordeling per faculteit

Onderwerp	BKV ¹	Muziek	Theater	Bouwkunde
1. Doelstelling van de opleiding	V	G	V	G
domeinspecifieke eisen	V	G	V	G
2. Programma	G	G	V	G
eisen HBO/WO	G	G	G	G
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	G	G	V	G
samenvang programma	G	G	V	V
studielast	V	V	V	G
instroom	G	G	G	G
afstemming tussen vormgeving en inhoud	G	G	G	E
beoordeling en toetsing	G	G	G	G
3. Inzet van personeel	G	V	V	G
eisen HBO/WO	V	G	G	G
kwantiteit personeel	O	V	O	V
kwaliteit personeel	G	V	V	G
4. Voorzieningen	G	V	V	V
materiële voorzieningen	V	V	V	V
studiebegeleiding	G	G	G	V
5. Interne kwaliteitszorg	V	V	G	G
evaluatie resultaten	V	G	G	G
maatregelen tot verbetering	Ad hoc formeel	Ad hoc formeel	Ad hoc formeel	Systematisch informeel
betrekken van stakeholders	V	O	V	G
6. Resultaten	G	G	G	G
gerealiseerd niveau	G	G	G	G
karakter onderwijs-rendement	V	G	G	G

¹ BKV: Beeldende Kunst en Vormgeving

De resultaten van tabel 3 kunnen als volgt worden samengevat:

BKV

De onderwerpen programma, inzet van personeel, voorzieningen en resultaten worden beoordeeld met een goed, de onderwerpen doelstelling van de opleiding en interne kwaliteitszorg met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleidingen worden ad hoc en formeel geëvalueerd. Het facet kwantiteit personeel onder het onderwerp inzet van personeel heeft een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

Muziek

De onderwerpen doelstelling van de opleiding, programma en resultaten worden beoordeeld met een goed, de onderwerpen inzet van personeel, voorzieningen en interne kwaliteitszorg met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleidingen worden ad hoc en formeel geëvalueerd. Het facet betrekken van stakeholders onder het onderwerp interne kwaliteitszorg heeft een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

Theater

De onderwerpen interne kwaliteitszorg en resultaten worden beoordeeld met een goed, de onderwerpen doelstelling van de opleiding, programma, inzet van personeel en voorzieningen met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleidingen worden ad hoc en formeel geëvalueerd. Het facet kwantiteit personeel onder het onderwerp inzet van personeel heeft een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

Bouwkunde

De onderwerpen doelstelling van de opleiding, programma, inzet van personeel, interne kwaliteitszorg en resultaten worden beoordeeld met een goed, het onderwerp voorzieningen met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleidingen worden systematisch en informeel geëvalueerd. Het facet afstemming tussen vormgeving en inhoud onder het onderwerp programma heeft een gemiddelde beoordeling van een excellent.

4.3. De academies

In tabel 4 is weergegeven wat de gemiddelde beoordeling is van de onderwerpen en facetten per academie. De gemiddelde waarderingen in getallen uitgedrukt staan in bijlage 8. In deze gegevens is de theaterschool niet verwerkt, aangezien er geen respondenten vanuit deze academie waren. De academie voor bouwkunst en de school voor docent drama Zwolle zijn niet als academie verwerkt in dit onderzoek. Aangezien zij slechts één opleiding bevatten (de school voor docent drama bevat de opleiding docent drama Arnhem én docent drama Zwolle. Deze beide opleidingen worden als één opleiding gerekend: docent drama Zwolle en Arnhem, zie bijlage 2) worden ze in dit onderzoek als opleiding gerekend.

Tabel 4: Beoordeling per academie

Onderwerp	Academie BKV Arnhem	Chr. Academie BKV Zwolle	AKI, Enschede	Conservatorium Arnhem	Conservatorium Zwolle	Dansacademie Arnhem
1. Doelstelling van de opleiding	V	V	O	G	G	G
domeinspecifieke eisen	V	V	O	G	G	G
2. Programma	G	G	V	V	G	G
eisen HBO/WO	G	G	G	V	G	G
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	G	G	V	G	G	G
samenhang programma	G	V	V	V	G	V
studielast	V	V	V	V	V	V
instroom	G	G	G	G	G	G
afstemming tussen vormgeving en inhoud	G	G	G	G	G	G
beoordeling en toetsing	G	G	G	G	G	G
3. Inzet van personeel	G	V	G	V	G	V
eisen HBO/WO	G	O	-- ¹	G	G	E
kwantiteit personeel	V	O	O	V	G	O
kwaliteit personeel	G	G	G	V	G	G
4. Voorzieningen	G	V	G	V	G	V
materiële voorzieningen	G	V	G	V	V	V

¹ Indien dit in een cel staat, betekent dit dat er of geen enkele respondent de vragen behorende bij dit onderwerp/facet heeft beantwoord of de vragen niet aan de groep stakeholders gesteld zijn.

Onderwerp	Academie BKV Arnhem	Chr. Academie BKV Zwolle	AKI, Enschede	Conservatorium Arnhem	Conservatorium Zwolle	Dansacademie Arnhem
studiebegeleiding	G	G	G	G	G	G
5. Interne kwaliteitszorg	G	V	G	V	V	G
evaluatie resultaten	G	V	G	G	G	G
maatregelen tot verbetering	Systematisch informeel	Ad hoc formeel	Ad hoc formeel	Ad hoc formeel	Ad hoc formeel	Ad hoc formeel
betrekken van stakeholders	G	V	V	O	O	V
6. Resultaten	G	G	G	G	G	G
gerealiseerd niveau	G	G	G	G	G	G
karakter onderwijs-rendement	O	V	--	G	G	V

De resultaten van tabel 4 kunnen als volgt worden samengevat:

Academie voor beeldende kunst en vormgeving Arnhem

De onderwerpen programma, inzet van personeel, voorzieningen, interne kwaliteitszorg en resultaten worden beoordeeld met een goed, het onderwerp doelstelling van de opleiding met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleidingen worden systematisch en informeel geëvalueerd. Het facet karakter onderwijsrendement onder het onderwerp resultaten heeft een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

Christelijke academie voor beeldende kunsten Arnhem

De onderwerpen programma en resultaten worden beoordeeld met een goed, de onderwerpen doelstelling van de opleiding, inzet van personeel, voorzieningen en interne kwaliteitszorg met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleidingen worden ad hoc en formeel geëvalueerd. De facetten eisen HBO/WO en kwantiteit personeel onder het onderwerp inzet van personeel hebben een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

AKI, academie voor beeldende kunst en vormgeving Enschede

De onderwerpen inzet van personeel, voorzieningen, interne kwaliteitszorg en resultaten worden beoordeeld met een goed, het onderwerp programma met een voldoende en het onderwerp doelstelling van de opleiding met een onvoldoende. De verschillende aspecten van de opleidingen worden ad hoc en formeel geëvalueerd. De facetten domeinspecifieke eisen onder het onderwerp doelstelling van de opleiding en kwantiteit personeel onder het onderwerp inzet van personeel hebben een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

Conservatorium Arnhem

De onderwerpen doelstelling van de opleiding en resultaten worden beoordeeld met een goed, de onderwerpen programma, inzet van personeel, voorzieningen en interne kwaliteitszorg met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleidingen worden ad hoc en formeel geëvalueerd. Het facet betrekken van stakeholders onder het onderwerp interne kwaliteitszorg heeft een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

Conservatorium Zwolle

De onderwerpen doelstelling van de opleiding, programma, inzet van personeel, voorzieningen en resultaten worden beoordeeld met een goed, het onderwerp interne kwaliteitszorg met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleidingen worden ad hoc en formeel geëvalueerd. Het facet betrekken van stakeholders onder het onderwerp interne kwaliteitszorg heeft een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

Dansacademie Arnhem

De onderwerpen doelstelling van de opleiding, programma, interne kwaliteitszorg en resultaten worden beoordeeld met een goed, de onderwerpen inzet van personeel en voorzieningen met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleidingen worden ad hoc en formeel geëvalueerd. Het facet eisen HBO/WO onder het onderwerp inzet van personeel heeft een gemiddelde beoordeling van een excellent en het facet kwantiteit personeel onder hetzelfde onderwerp heeft een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

4.4. De opleidingen

In tabel 5 is weergegeven wat de gemiddelde beoordeling is van de onderwerpen en facetten per opleiding. De gemiddelde waarden in getallen uitgedrukt staan in bijlage 9. In deze gegevens zijn de volgende opleidingen niet verwerkt, aangezien er geen respondenten vanuit deze academie waren: architectonische vormgeving Enschede, fashion Institute Arnhem, mode, vormgeving en strategie, werkplaats typografie, Dutch Art Institute, Messiaen Academie, toneel Arnhem en Dance Unlimited.

De resultaten van tabel 5 kunnen als volgt worden samengevat:

Mode Arnhem

De onderwerpen programma, inzet van personeel, voorzieningen, interne kwaliteitszorg en resultaten worden beoordeeld met een goed, het onderwerp doelstelling van de opleiding met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleiding worden systematisch en informeel geëvalueerd. Het facet eisen HBO/WO onder het onderwerp inzet van personeel heeft een gemiddelde beoordeling van een excellent.

Grafische vormgeving Arnhem

De onderwerpen doelstelling van de opleiding, voorzieningen en resultaten worden beoordeeld met een goed, de onderwerpen programma, inzet van personeel en interne kwaliteitszorg met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleiding worden ad hoc en formeel geëvalueerd. De facetten studielast onder het onderwerp programma, kwaliteit personeel onder het onderwerp inzet van personeel en betrekken van stakeholders onder het onderwerp interne kwaliteitszorg hebben een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

3d design Arnhem

De onderwerpen doelstelling van de opleiding, programma en inzet van personeel worden beoordeeld met een goed, de onderwerpen voorzieningen en interne kwaliteitszorg met een voldoende. Het onderwerp resultaten wordt met een onvoldoende beoordeeld. Deze onvoldoende baseert zich op het facet karakter onderwijs-rendement dat ook een onvoldoende scoort. Het andere facet – gerealiseerd niveau – wordt beoordeeld met een goed. De verschillende aspecten van de opleiding worden systematisch en informeel geëvalueerd. Het facet eisen HBO/WO onder het onderwerp inzet van personeel heeft een gemiddelde beoordeling van een excellent.

Autonome beeldende kunst Arnhem

Alle onderwerpen worden beoordeeld met een goed; er zijn geen extreme beoordelingen. De verschillende aspecten van de opleiding worden systematisch en informeel geëvalueerd.

Tabel 5: Beoordeling per opleiding

Onderwerp	Mode A ¹	Grafische vormgeving A	3d design A	Autonome beeldende kunst A	Docent BKV A en Z	Autonome beeldende kunst Z	Grafische vormgeving Z	Illustratie Z	Interieurarchitectuur Z	Autonome beeldende kunst E	Visuele communicatie E	Academie voor Bouwkunst A	Klassieke en lichte muziek A	Klassieke en lichte muziek Z	Docent muziek A en Z	Dans A	Docent dans A	Docent drama A en Z
1. Doelstelling van de opleiding	V	G	G	G	V	G	V	V	V	O	G	G	G	G	G	G	G	O
domeinspecifieke eisen	V	G	G	G	V	G	V	V	V	O	G	G	G	G	G	G	G	O
2. Programma	G	V	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	V	V
eisen HBO/WO	G	--	V	--	E	G	G	G	G	G	E	G	G	G	--	G	G	G
relatie tussen doelstellingen en inhoud																		
programma	G	G	--	G	G	G	V	G	G	O	G	G	G	G	G	G	G	V
samenvatting programma	G	V	G	G	G	G	V	G	V	V	G	V	V	V	G	G	V	V
studielast	V	O	G	V	V	V	G	V	V	V	V	G	V	V	V	V	O	V
instroom	G	G	G	G	G	G	G	G	V	G	G	G	G	G	G	G	V	G
afstemming tussen vormgeving en inhoud	G	V	G	G	G	--	G	G	G	G	G	G	G	G	V	G	G	G
beoordeling en toetsing	G	V	G	G	V	--	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G
3. Inzet van personeel	G	V	G	G	V	G	V	V	V	G	V	G	V	V	G	V	V	V
eisen HBO/WO	E	--	E	--	O	--	O	O	--	--	--	G	G	G	--	E	--	V
kwantiteit personeel	V	V	V	G	O	--	O	O	V	O	V	V	V	V	G	O	O	O
kwaliteit personeel	G	O	V	G	V	G	V	G	G	G	G	G	V	V	G	G	V	V

¹ A = Arnhem, E = Enschede, Z = Zwolle

Onderwerp	Mode A ¹	Grafische vormgeving A	3d design A	Autonome beeldende kunst A	Docent BKV A en Z	Autonome beeldende kunst Z	Grafische vormgeving Z	Illustratie Z	Interieurarchitectuur Z	Autonome beeldende kunst E	Visuele communicatie E	Academie voor Bouwkunst A	Klassieke en lichte muziek A	Klassieke en lichte muziek Z	Docent muziek A en Z	Dans A	Docent dans A	Docent drama A en Z
4. Voorzieningen	G	G	V	G	V	V	V	G	V	G	V	V	V	V	G	V	V	V
materiële voorzieningen	G	G	V	G	V	V	V	G	V	G	V	V	V	V	G	V	V	V
Studiebegeleiding	G	--	V	--	G	G	G	G	G	G	V	V	G	G	--	G	V	G
5. Interne kwaliteitszorg	G	V	V	G	V	V	V	V	V	G	G	G	V	V	G	G	V	G
evaluatie resultaten	G	G	V	G	V	V	V	V	V	G	G	G	G	G	G	G	G	G
maatregelen tot verbetering ¹	2	3	2	2	2	4	2	3	3	2	3	2	3	3	3	2	3	3
betrekken van stakeholders	G	O	V	V	V	O	G	V	V	V	G	G	O	O	V	V	V	G
6. Resultaten	G	G	O	G	G	--	G	V	G	G	V	G	G	V	G	G	G	G
gerealiseerd niveau	G	G	G	G	G	--	E	V	G	G	V	G	G	V	G	G	G	G
karakter onderwijs-rendement	G	--	O	--	V	--	O	G	--	--	--	G	G	G	--	V	--	G

¹ 1 = systematisch formeel, 2 = systematisch informeel, 3 = ad hoc formeel, 4 = ad hoc informeel, 5 = niet

Docent beeldende kunst en vormgeving Arnhem en Zwolle

De onderwerpen programma en resultaten worden beoordeeld met een goed, de onderwerpen doelstelling van de opleiding, inzet van personeel, voorzieningen en interne kwaliteitszorg met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleidingen worden systematisch en informeel geëvalueerd. Het facet eisen HBO/WO onder het onderwerp programma heeft een gemiddelde beoordeling van een excellent en de facetten eisen HBO/WO en kwantiteit personeel onder het onderwerp inzet van personeel hebben een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

Autonome beeldende kunst Zwolle

De onderwerpen doelstelling van de opleiding, programma en inzet van personeel worden beoordeeld met een goed, de onderwerpen voorzieningen interne kwaliteitszorg met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleidingen worden ad hoc en informeel geëvalueerd. Het facet betrekken van stakeholders onder het onderwerp interne kwaliteitszorg heeft een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

Grafische vormgeving Zwolle

De onderwerpen programma en resultaten worden beoordeeld met een goed, de onderwerpen doelstelling van de opleiding, inzet van personeel, voorzieningen en interne kwaliteitszorg met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleidingen worden systematisch en informeel geëvalueerd. Het facet gerealiseerd niveau onder het onderwerp resultaten heeft een gemiddelde beoordeling van een excellent. De facetten eisen HBO/WO en kwantiteit personeel onder het onderwerp inzet van personeel hebben een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende, net zoals het facet karakter onderwijs-rendement onder het onderwerp resultaten.

Illustratie Zwolle

De onderwerpen programma en voorzieningen worden beoordeeld met een goed, de onderwerpen doelstelling van de opleiding, inzet van personeel, interne kwaliteitszorg en resultaten met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleidingen worden ad hoc en formeel geëvalueerd. De facetten eisen HBO/WO en kwantiteit personeel onder het onderwerp inzet van personeel hebben een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

Interieurarchitectuur Zwolle

De onderwerpen programma en resultaten worden beoordeeld met een goed, de onderwerpen doelstelling van de opleiding, inzet van personeel, voorzieningen en interne kwaliteitszorg met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleidingen worden ad hoc en formeel geëvalueerd. Er zijn geen extreme beoordelingen.

Autonome beeldende kunst Enschede¹

De onderwerpen programma, inzet van personeel, voorzieningen, interne kwaliteitszorg en resultaten worden beoordeeld met een goed, het onderwerp doelstelling van de opleiding met een onvoldoende. De verschillende aspecten van de opleiding worden systematisch en informeel geëvalueerd. De facetten domeinspecifieke eisen onder het onderwerp doelstelling van de opleiding, relatie tussen doelstellingen en inhoud programma onder het onderwerp programma en het facet kwantiteit personeel onder het onderwerp inzet van personeel hebben een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

Visuele communicatie Enschede

De onderwerpen doelstelling van de opleiding, programma en interne kwaliteitszorg worden beoordeeld met een goed, de onderwerpen inzet van personeel, voorzieningen en resultaten met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleiding worden ad hoc en formeel geëvalueerd. Het facet eisen HBO/WO onder het onderwerp programma heeft een gemiddelde beoordeling van een excellent.

Academie van Bouwkunst Arnhem

De onderwerpen doelstelling van de opleiding, programma, inzet van personeel, interne kwaliteitszorg en resultaten worden beoordeeld met een goed, het onderwerp voorzieningen met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleidingen worden systematisch en informeel geëvalueerd. Er zijn geen extreme beoordelingen.

Klassieke en lichte muziek Arnhem

De onderwerpen doelstelling van de opleiding, programma en resultaten worden beoordeeld met een goed, de onderwerpen inzet van personeel, voorzieningen en interne kwaliteitszorg met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleidingen worden ad hoc en formeel geëvalueerd. Het facet betrekken van stakeholders onder het onderwerp interne kwaliteitszorg heeft een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

Klassieke en lichte muziek Zwolle

De onderwerpen doelstelling van de opleiding en programma worden beoordeeld met een goed, de onderwerpen inzet van personeel, voorzieningen, interne kwaliteitszorg en resultaten met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleiding worden ad hoc en formeel geëvalueerd. Het facet betrekken van stakeholders onder het onderwerp interne kwaliteitszorg heeft een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

Docent muziek Arnhem en Zwolle

Alle onderwerpen worden beoordeeld met een goed; er zijn geen extreme beoordelingen. De verschillende aspecten van de opleiding worden ad hoc en formeel geëvalueerd.

---

¹ Deze studie leidt op tot zelfstandig werkend beeldend kunstenaar.

Dans Arnhem

De onderwerpen doelstelling van de opleiding, programma, interne kwaliteitszorg en resultaten worden beoordeeld met een goed, de onderwerpen inzet van personeel en voorzieningen met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleiding worden systematisch en informeel geëvalueerd. Het facet eisen HBO/WO onder het onderwerp inzet van personeel heeft een gemiddelde beoordeling van een excellent en het facet kwantiteit personeel onder hetzelfde onderwerp heeft een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

Docent dans Arnhem

De onderwerpen doelstelling van de opleiding en resultaten worden beoordeeld met een goed, de onderwerpen programma, inzet van personeel, voorzieningen en interne kwaliteitszorg met een voldoende. De verschillende aspecten van de opleiding worden ad hoc en formeel geëvalueerd. De facetten studielast onder het onderwerp programma en kwantiteit personeel onder het onderwerp inzet van personeel hebben een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

Docent drama Arnhem en Zwolle

De onderwerpen interne kwaliteitszorg en resultaten worden beoordeeld met een goed, de onderwerpen programma, inzet van personeel en voorzieningen met een voldoende. Het onderwerp doelstelling van de opleiding wordt beoordeeld met een onvoldoende. De verschillende aspecten van de opleidingen worden ad hoc en formeel geëvalueerd. De facetten domeinspecifieke eisen onder het onderwerp doelstelling van de opleiding en kwantiteit personeel onder het onderwerp inzet van personeel hebben een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

4.5. De stakeholders

Tabel 6 geeft een overzicht weer van de beoordelingen per soort stakeholder. In de resultaten is de afdeling decanaat niet opgenomen, omdat hiervoor geen geldige waarden aanwezig waren.

Tabel 6: Beoordeling per stakeholder

Onderwerp	Faculteitsdirecteuren	Academiectirecteuren	Opleidingscoördinatoren	Docenten	Gastdocenten	Werkplaatsassistenten	Studenten	Externe stagebegeleiders	Werkveld	Afdeling ICT	Afdeling KtwecO	Afdeling mediatheken	Afdeling personeelszaken
1. Doelstelling van de opleiding	G	G	G	G	--	--	V	V	V	--	--	--	--
domainspecifieke eisen	G	G	G	G	--	--	V	V	V	--	--	--	--
2. Programma	G	G	G	G	--	--	G	--	--	--	--	--	--
eisen HBO/WO	E	G	G	--	--	--	G	--	--	--	--	--	--
relatie tussen doelstellingen en inhoud													
programma	--	--	--	G	--	--	G	--	--	--	--	--	--
samenhang programma	G	G	G	G	--	--	V	--	--	--	--	--	--
studielast	G	V	G	V	--	--	V	--	--	--	--	--	--
instroom	G	G	G	G	--	--	G	--	--	--	--	--	--
afstemming tussen vormgeving en inhoud	G	V	G	G	--	--	--	--	--	--	--	--	--
beoordeling en toetsing	G	G	G	G	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Onderwerp	Faculteitsdirecteuren	Academiedirecteuren	Opleidingscoördinatoren	Docenten	Gastdocenten	Werkplaatsassistenten	Studenten	Externe stagebegeleiders	Werkveld	Afdeling ICT	Afdeling KtrveeO	Afdeling mediatheken	Afdeling personeelszaken
3. Inzet van personeel	G	G	V	V	G	G	G	--	--	--	--	--	V
eisen HBO/WO	E	E	V	--	--	--	--	--	--	--	--	--	G
kwantiteit personeel	V	V	V	O	--	--	--	--	--	--	--	--	V
kwaliteit personeel	G	G	G	V	G	G	G	--	--	--	--	--	G
4. Voorzieningen	G	G	V	V	V	V	G	V	--	O	G	V	--
materiële voorzieningen	V	G	V	V	V	V	V	V	--	O	V	V	--
studiebegeleiding	G	G	G	--	--	--	G	--	--	--	G	--	--
5. Interne kwaliteitszorg	G	G	G	V	O	O	V	V	O	V	G	O	V
evaluatie resultaten	G	G	G	G	--	--	V	--	--	--	G	--	V
maatregelen tot verbetering	3	2	2	3	3	3	--	3	3	--	2	--	--
betrekken van stakeholders	G	V	G	V	O	O	--	V	O	V	G	O	--
6. Resultaten	G	G	G	G	--	--	--	G	G	--	O	--	--
gerealiseerd niveau	G	G	G	G	--	--	--	G	G	--	--	--	--
karakter onderwijs-rendement	E	G	V	--	--	--	--	--	--	--	O	--	--

De resultaten van tabel 6 kunnen als volgt worden samengevat:

Doelstelling van de opleiding

In totaal zijn er zeven groepen stakeholders bevraagd over dit onderwerp. Hiervan beoordeelden de faculteitsdirecteuren, de academiedirecteuren, de opleidingscoördinatoren en docenten het onderwerp gemiddeld met een goed; de studenten, externe stagebegeleiders en het werkveld gaven dit onderwerp gemiddeld een voldoende.

Programma

In totaal zijn er vijf groepen stakeholders bevraagd over dit onderwerp; alle vijf groepen – faculteitsdirecteuren, academiedirecteuren, opleidingscoördinatoren, docenten en studenten – beoordeelden dit onderwerp gemiddeld met een goed.

Inzet van personeel

In totaal zijn er acht groepen stakeholders bevraagd over dit onderwerp. Hiervan beoordeelden de faculteitsdirecteuren, de academiedirecteuren, gastdocenten, werkplaatsassistenten en studenten het onderwerp met een goed; de opleidingscoördinatoren, docenten en de afdeling personeelszaken gaven dit onderwerp een gemiddelde beoordeling van een voldoende. De docenten hebben het facet kwantiteit personeel onder het onderwerp inzet van personeel een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende gegeven.

Voorzieningen

In totaal zijn er elf groepen stakeholders bevraagd over dit onderwerp. De faculteitsdirecteuren, academiedirecteuren, studenten en de afdeling KtweeO beoordeelden dit onderwerp gemiddeld met een goed. De opleidingscoördinatoren, docenten, gastdocenten, werkplaatsassistenten, externe stagebegeleiders en de afdeling mediatheken gaven dit onderwerp gemiddeld een voldoende en de afdeling ICT beoordeelde het met een onvoldoende.

Interne kwaliteitszorg

Alle groepen stakeholders zijn bevraagd over dit onderwerp. Hiervan gaven de faculteitsdirecteuren, academiedirecteuren, opleidingscoördinatoren en de afdeling KtweeO het onderwerp een gemiddelde beoordeling van een goed; de docenten, studenten, externe stagebegeleiders, afdeling ICT en de afdeling personeelszaken een voldoende en de gastdocenten, werkplaatsassistenten, het werkveld en de afdeling mediatheken beoordeelden het onderwerp met gemiddeld een onvoldoende.

Resultaten

In totaal zijn er zeven groepen stakeholders bevraagd over dit onderwerp. De afdeling KtweeO gaf een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende; de overige zes groepen – de faculteitsdirecteuren, academiedirecteuren, opleidingscoördinatoren, docenten, externe stagebegeleiders en het werkveld – gaven het onderwerp gemiddeld een goed.

5. Conclusie

Tijdens dit onderzoek stonden vijf vragen centraal. In dit hoofdstuk zal per vraag aan de hand van de resultaten een conclusie worden gegeven.

1) In welke mate voldoet ArtEZ in zijn geheel aan het toetsingskader van de NVAO?

Over het algemeen scoren alle onderwerpen (doelstelling van de opleiding, programma, inzet van personeel, voorzieningen, interne kwaliteitszorg en resultaten) een voldoende of een goed en wordt er ad hoc en formeel geëvalueerd. Op het facet kwantiteit personeel onder het onderwerp inzet van personeel na – dit facet heeft een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende – worden ook de onderliggende facetten van de onderwerpen worden beoordeeld met ten minste een voldoende. Dit houdt in dat over het algemeen genomen de stakeholders tevreden zijn met de kwaliteit van het onderwijs dat ArtEZ aanbiedt.

2) In welke mate voldoen de verschillende faculteiten aan het toetsingskader van de NVAO?

Als er onderscheid wordt gemaakt tussen de vier faculteiten (BKV, Muziek, Theater en Bouwkunde) zijn de verschillende stakeholders over het algemeen ook tevreden over de kwaliteit van elk van deze faculteiten. Bij de faculteit bouwkunde worden alle onderwerpen beoordeeld met een goed en het facet ‘afstemming tussen vormgeving en inhoud’ onder het onderwerp programma zelfs met een excellent. De reden hiervoor kan zijn dat deze faculteit een masteropleiding is en dat studenten die een opleiding hierbij volgen heel duidelijk voor deze faculteit gekozen hebben. Studenten krijgen hier nog meer de ruimte om datgene te ontwikkelen wat zij graag willen. Dit kan als gevolg hebben dat zij erg positief over de faculteit zijn en door hun optimisme – dat waarschijnlijk doorwerkt door de hele opleiding – ook de andere stakeholders.

Een punt van aandacht is de hoeveelheid personeel bij de faculteiten BKV en Theater. Dit facet scoort over het algemeen een onvoldoende, wat waarschijnlijk inhoudt dat stakeholders vinden dat er te weinig personeel is voor de hoeveelheid studenten. Bij de faculteit Muziek vinden stakeholders over het algemeen dat zij te weinig bij het onderwijsproces betrokken worden; dit facet heeft dan ook een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

3) In welke mate voldoen de verschillende academies aan het toetsingskader van de NVAO?

Als er verder wordt uitgesplitst naar de kwaliteit van de academies scoren niet alle academies op alle onderwerpen ten minste een voldoende: bij de AKI in Enschede heeft het onderwerp doelstelling van de opleiding een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende. De overige onderwerpen worden wel met een voldoende of hoger beoordeeld.

Ook bij de academies zijn er punten van aandacht. Bij de academie voor Beeldende Kunst en Vormgeving in Arnhem heeft het facet karakter onderwijs-rendement onder het onderwerp resultaten een onvoldoende. Deze academie scoort in vergelijking met andere vergelijkbare academies dus niet voldoende. Ook bij de Christelijke academie voor Beeldende Kunst en

Vormgeving in Zwolle zijn er twee facetten die onvoldoende worden beoordeeld: de eisen HBO/WO en kwantiteit personeel onder het onderwerp inzet van personeel. Hier dient dus nog de nodige aandacht aan geschonken te worden, aangezien dit twee van de drie facetten zijn onder het onderwerp personeel.

Het facet kwantiteit personeel wordt ook bij de AKI in Enschede met een onvoldoende beoordeeld, net zoals bij de Dansacademie in Arnhem. Aangezien drie van de zes academies op dit facet een onvoldoende scoren, is het goed om dit facet nader te onderzoeken.

Daarnaast vinden stakeholders bij de twee conservatoria dat ze te weinig worden betrokken bij het bepalen van de kwaliteit van de opleidingen; dit facet onder het onderwerp interne kwaliteitszorg heeft een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

Naast de beoordelingen van een goed, voldoende en onvoldoende scoort de Dansacademie in Arnhem op één facet een excellent, namelijk de eisen HBO/WO onder het onderwerp inzet van personeel. Stakeholders zijn van mening dat bij deze academie het onderwijs voor een erg belangrijk deel wordt verzorgd door personeel dat een uitstekende verbinding legt tussen de opleiding en de beroepspraktijk.

4) In welke mate voldoen de verschillende opleidingen aan het toetsingskader van de NVAO?

De academies worden verder uitgesplitst naar de 18 verschillende opleidingen waarvan er respons is gekomen (zie bijlage 3). Als er alleen wordt gelet op de beoordelingen van de onderwerpen, scoren twee opleidingen niet op alle onderwerpen een voldoende of hoger. De opleiding autonome beeldende kunst in Enschede en docent drama in Arnhem en Zwolle hebben bij het onderwerp doelstelling van de opleiding een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende.

Bij het onderwerp programma zijn er drie onvoldoendes: het facet studielast bij de opleidingen grafische vormgeving in Arnhem en de opleiding voor docent dans in Arnhem, en het facet relatie tussen doelstellingen en inhoud programma bij de opleiding autonome beeldende kunst in Enschede. Het facet eisen HBO/WO heeft zelfs bij de opleidingen ‘docent beeldende kunst en vormgeving’ in Arnhem en Zwolle en ‘visuele communicatie’ in Enschede een gemiddelde beoordeling van een excellent. Dit houdt in dat stakeholders vinden dat deze opleidingen erg goed aansluiten bij de wettelijke eisen die aan een HBO-opleiding worden gesteld.

Bij de facetten onder het onderwerp inzet van personeel zijn er naast goed en voldoende enkele excellent-beoordelingen en een heel aantal onvoldoende-beoordelingen. Bij het facet eisen HBO/WO scoren de opleidingen ‘docent beeldende kunst en vormgeving’ in Arnhem en Zwolle, ‘grafische vormgeving’ in Zwolle en ‘illustratie’ in Zwolle een onvoldoende. De stakeholders van deze opleidingen zijn dus over het algemeen van mening dat het personeel niet voldoende een link legt tussen de opleiding en de beroepspraktijk. Hetzelfde facet bij de opleidingen mode in Arnhem, 3d design in Arnhem en dans in Arnhem heeft een excellent als beoordeling. Bij het facet kwantiteit personeel scoren zeven opleidingen een onvoldoende, te weten docent beeldende kunst en vormgeving in Arnhem en Zwolle, grafische vormgeving in Zwolle, illustratie in Zwolle, autonome beeldende kunst in Enschede, dans in Arnhem, docent dans in Arnhem en docent drama in Arnhem en Zwolle. Over de kwaliteit van het personeel

zijn de stakeholders van bijna alle opleidingen tevreden; alleen bij de opleiding grafische vormgeving in Arnhem heeft dit facet een gemiddelde beoordeling van een onvoldoende. Bij het onderwerp inzet van personeel zijn er dus meerdere facetten die door verschillende opleidingen als niet voldoende worden beoordeeld. Voordat een zelfevaluatierapport wordt gemaakt, verdienen deze aspecten dus nader onderzoek.

Bij het onderwerp voorzieningen worden alle onderwerpen en onderliggende facetten beoordeeld met gemiddeld een goed of voldoende.

Bij het onderwerp interne kwaliteitszorg scoren veel opleidingen op de facetten een voldoende of hoger. Bij vier opleidingen wordt het facet betrekken van stakeholders beoordeeld met een onvoldoende: grafische vormgeving in Arnhem, autonome beeldende kunst in Zwolle, klassieke en lichte muziek in Arnhem en Klassieke en lichte muziek in Zwolle.

De opleiding grafische vormgeving in Zwolle heeft bij het facet gerealiseerd niveau onder het onderwerp resultaten een gemiddelde beoordeling van een excellent. De stakeholders van deze opleiding vinden dus dat de gerealiseerde eindkwalificaties in overeenstemming zijn met de nagestreefde eindkwalificaties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen. De opleidingen 3d design in Arnhem en grafische vormgeving in Arnhem scoren bij het facet karakter onderwijs-rendement een onvoldoende.

5) In welke mate verschillen de stakeholders in hun mening over de onderwerpen van het toetsingskader van de NVAO?

Er zijn tussen de 13 stakeholders duidelijk verschillen aan te wijzen over wat zij vinden van de kwaliteit van de opleidingen binnen ArtEZ. Over het onderwerp doelstelling van de opleiding zijn alle over dit onderwerp bevraagde stakeholders van mening dat dit een voldoende tot goed scoort bij de opleidingen.

Het onderwerp programma heeft alleen maar goed als beoordeling, waarbij de faculteitsdirecteuren het facet eisen HBO/WO zelfs een excellent geven. Ook over het onderwerp inzet van personeel zijn de stakeholders het met elkaar eens: allen geven zij de facetten een voldoende of hoger, waarbij de faculteits- en academiedirecteuren het facet eisen HBO/WO een excellent geven.

Bij het onderwerp voorzieningen is de afdeling ICT van mening dat de materiële voorzieningen niet voldoende scoren.

Het onderwerp interne kwaliteitszorg wordt over het algemeen wat minder goed beoordeeld: de gastdocenten, werkplaatsassistenten, het werkveld en de afdeling mediatheken geven dit onderwerp een totale beoordeling van een onvoldoende wat inhoudt dat zij het facet betrekken van stakeholders een onvoldoende geven, aangezien zij niet over het facet evaluatie resultaten bevraagd zijn.

Bij het laatste onderwerp tenslotte, resultaten, vindt de afdeling KtweeO dat het karakter onderwijs-rendement niet voldoende scoort. Omdat zij over het facet gerealiseerd niveau niet bevraagd is, houdt dit in dat de afdeling het onderwerp resultaten met een onvoldoende beoordeelt. De faculteitsdirecteuren geven, in tegenstelling tot de afdeling KtweeO, het facet karakter onderwijs-rendement een excellent. Aan de faculteitsdirecteuren zijn echter bij dit

onderwerp zes vragen gesteld, waarvan er één ook aan de afdeling KtweeO is gesteld. Aan het verschil tussen beoordeling (excellent – onvoldoende) kunnen dus geen conclusies worden getrokken.

6. Discussie en aanbevelingen

Het doel van dit onderzoek was om te onderzoeken wat stakeholders vinden van de kwaliteit van de opleidingen binnen ArtEZ. In deze discussie wordt ingegaan op het onderzoek, de constructie en resultaten van de vragenlijst waarbij er tevens per paragraaf enkele aanbevelingen worden gedaan.

6.1. Onderzoek

Ten eerste zijn er relatief weinig respondenten geweest die aan het onderzoek hebben meegewerkt. Vanuit sommige opleidingen zijn er helemaal geen respondenten geweest waardoor deze opleidingen niet meegenomen konden worden in het onderzoek. Bij enkele opleidingen hebben slechts enkele respondenten meegewerkt; derhalve kunnen de resultaten en de daaraan gebonden conclusies niet met zekerheid als betrouwbaar en valide worden beschouwd. Voor een goede betrouwbaarheid van de resultaten zijn er veel meer respondenten nodig per opleiding. Desondanks geven de resultaten een eerste indruk weer van de kwaliteit van de opleidingen. Deze eerste indruk, een quickscan, wordt normaliter uitgevoerd door drie à vier personen van een opleiding; in dit geval is dit gemiddelde duidelijk hoger.

Ten tweede is er geen zicht op de hoeveelheid benaderde personen. Doordat het onderzoek aandacht brengen van de vragenlijsten is gedelegeerd aan derden en deze het bij sommige afdelingen weer verder hebben gedelegeerd, was het niet te achterhalen hoeveel personen per groep stakeholders er uiteindelijk benaderd zijn.

Ten derde zijn de vragenlijsten op een verkeerd moment in het jaar afgenomen, namelijk tijdens de tentamenperiode aan het eind van het cursusjaar. Door omstandigheden kon dit niet eerder gebeuren. Hoogstwaarschijnlijk heeft een niet in te schatten hoeveelheid personen hierdoor de vragenlijst niet ingevuld. Om meer respons te verkrijgen, zou een onderzoek in een andere periode van het jaar gehouden moeten worden, bij voorkeur in een periode wanneer er geen tentamens zijn.

Ten vierde zijn niet alle groepen stakeholders onderscheiden. Tijdens het afnemen van de vragenlijsten werd duidelijk dat er meerdere groepen stakeholders aanwezig waren binnen de hogeschool. Om dit in de toekomst te voorkomen, zou er eerst een stakeholdersanalyse moeten plaatsvinden.

Als laatste zijn enkele afdelingen helemaal niet bevroegd, zoals de afdelingen communicatie, facilitair, studentzaken en d'Acapo (Studium Generale). Dit had als reden dat de onderzoeker van mening was dat deze afdelingen te weinig zicht hadden op de te onderzoeken onderwerpen en facetten of omdat het aantal relevante items voor deze groep stakeholders te klein was (minder dan vijf vragen). Wellicht hadden zij op sommige facetten en onderwerpen wel een mening; dit had onderzocht kunnen worden door middel van bijvoorbeeld telefonische enquêtes.

6.2. Vragenlijst

Vanuit opmerkingen die respondenten maakten op het eind van de vragenlijst is op te merken dat ten eerste de taal van de vragenlijsten niet aansloot bij alle groepen stakeholders. Met name respondenten vanuit de kunstberoepspraktijk gaven aan niet alle begrippen te begrijpen. Ten tweede bleek de vraagstelling in relatie tot de gegeven antwoordmogelijkheid bij sommige vragen verwarrend te zijn. Door middel van een pilot van de vragenlijsten had dit voorkomen kunnen worden. Wegens gebrek aan tijd kon deze pretesting niet plaatsvinden tijdens dit onderzoek. Als laatste was in de vragenlijst niet gewezen op de mogelijkheid om de vraag open te laten als de respondent het antwoord niet wist. Een aantal respondenten had hiervoor in de plaats de antwoordmogelijkheid ‘neutraal’ aangevinkt. Waarschijnlijk had een betere instructie voorafgaand aan de vragenlijst deze onduidelijkheid weg kunnen nemen.

6.3. Resultaten

Voor het interpreteren van de resultaten is een indeling van de cijfers gemaakt (zie hoofdstuk 4). Bij het vertalen van de getallen naar de beoordelingen is deze indeling strikt gehanteerd om zo objectief mogelijke data te verkrijgen. Het nadeel bij de strikt gehanteerde indeling is dat er geen onderscheid gemaakt kan worden tussen bijvoorbeeld een ruime goed en een krappe goed, immers alle getallen tussen 1,5 en 2,5 scoren een goed. Voor een beter beeld zouden er meerdere klassen gehanteerd kunnen worden. Daarnaast is het gebruikelijker om de hoogste waarde (in dit geval de 5) hoog te waarderen (excellent) en vice versa. Dit in gedachten houdend kan bijvoorbeeld de volgende indeling gebruikt worden bij het analyseren, waarbij uiteraard eerst alle waarden omgeschaald moeten worden (1 wordt 5, 2 wordt 4 etc.):

4,5 ≤ x ≤ 5,0	Excellent
4,0 < x ≤ 4,5	Goed +
3,5 < x ≤ 4,0	Goed -
3,25 < x ≤ 3,5	Voldoende +
3,0 < x ≤ 3,25	Voldoende -
2,0 < x ≤ 3,0	Onvoldoende +
1,0 < x ≤ 2,0	Onvoldoende -

Daarnaast zijn in het onderzoek de ‘ja/nee’-vragen omgeschaald naar de schaal van 1 tot en met 5. Hierbij is de optie ‘weet niet’ vertaald naar het cijfer 3 heeft daarmee de waardering ‘neutraal’ gekregen. De keuze om het op deze manier te doen, is gemaakt, zodat het analyseren van de gegevens niet al te omslachtig zouden worden. Het heeft echter als nadeel dat als de respondent ‘weet niet’ aanvinkt, dit niet hoeft te betekenen dat de respondent hier neutraal over denkt. Het kan ook zijn dat de respondent het antwoord op de vraag gewoonweg niet weet. Bij een soortgelijk (vervolg)onderzoek is het belangrijk de antwoorden op deze vragen intact te houden en niet te veranderen.

Zoals aangegeven in hoofdstuk 4 hecht de meerderheid van de stakeholders belang aan kwaliteitszorg. Voor de functies van faculteitsdirecteur, academiedirecteur en

opleidingscoördinator is het ook onwaarschijnlijk dat zij kwaliteitszorg niet belangrijk vinden, omdat het bewaken van kwaliteit de kern van hun werkzaamheden is. Wat betreft de overige stakeholders: de personen die kwaliteitszorg niet of minder belangrijk vinden, hebben de vragenlijst waarschijnlijk niet ingevuld. Daarom kan niet met zekerheid worden gezegd of deze uitkomsten de werkelijkheid weerspiegelen.

Uit de resultaten blijkt dat er bij twee opleidingen (Autonome beeldende kunst Enschede en docent drama Arnhem en Zwolle) sprake is van een beoordeling van een onvoldoende in de onderwerpen wat inhoudt dat deze opleidingen niet geaccrediteerd zouden worden als de Visiterende en Beoordelende Instantie en de NVAO tot dezelfde conclusie zouden komen. Alle andere 16 opleidingen scoren op alle facetten minstens een voldoende. Men kan zich afvragen in hoeverre hier sprake is van “wishfull thinking” over de opleiding, of betrokkenen bij een opleiding hun eigen opleiding subjectief beoordelen. Om dit te achterhalen zou er een objectief panel moeten komen om de opleidingen te beoordelen; iets wat de taak van een VBI is.

Als laatste kan geadviseerd worden om na een eerste verkennend onderzoek (quickscan) verschillende diepte-onderzoeken te houden, bijvoorbeeld interviews. Op deze manier kan worden geprobeerd om de resultaten te onderbouwen door de verschillende stakeholders. Samen met het resultaat van de quickscan is dit een goede aanvulling op de zelfevaluatie dat de instelling moet aanleveren.

Referenties

- ArtEZ, bureau KtweeO (2004). *Integrale kwaliteitszorg met Digitale Opleidingsportfolio's. Opzet en werkwijze*. Arnhem: ArtEZ.
- Brandsma, T.F., Buising, T., Cremers-van Wees, L.M.C.M., & Pakkert, M.K. (1998). *Management in BVE-instellingen; functioneren en kwaliteit (midden)management beroepsopleidingen*. Enschede: Onderzoek Centrum Toegepaste Onderwijskunde.
- Bve-raad Veiligheid* (n.d.). Verkregen op 18 juli 2005, via <http://www.veiligheid.bveraad.nl/>.
- Dam, F.P. van (2002). *Kwaliteitszorg in de onderwijspraktijk*. Alphen aan den Rijn: Kluwer.
- Damme, D. van (2000). *Kwaliteit als onruststoker*. Verkregen op 1 juni 2005, via http://www.ou.nl/info-alg-innovatienieuws/OnderwijsInnovatie/OI_2000/oi3_2000/dirk.htm.
- Dittrich, K., & Frederiks, M. (2005). Accreditatie in Nederland en Vlaanderen: een eerste balans. *Tijdschrift voor hoger onderwijs*, 23(1), 2-16.
- Douma, T. (2004). *Accreditatie, een (zelf)diagnose. Beschouwing over de werking van het stelsel*. Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Expertgroep HBO (1999). *Methode voor kwaliteitsverbetering van het hoger onderwijs naar het EFQM-model*. Groningen: Hanzehogeschool.
- Green, D. ed. (1994). What is quality in higher education? In Kwikkers, P., Damme, D. van, & Douma, T. (2003). *Accreditatie in het hoger onderwijs. Achtergrond en praktijk in Nederland en Vlaanderen*. Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Hendriks, M.A. (1994). *Integrale kwaliteitszorg in het middelbaar beroepsonderwijs*. Enschede: Universiteit Twente.
- Instituut Nederlandse Kwaliteit (2005). *Managementsystemen op een rij. De relatie tussen het INK en andere managementmodellen*. Zaltbommel: INK.
- Jeliazkova, M., & Westerheijden, D.F. (2004). The Netherlands: A leader in quality assurance follows the accreditation trend. In S. Schwarz & D.F. Westerheijden (eds.), *Accreditation and evaluation in the European higher education area* (pp. 323-345). Dordrecht/Boston/London: Kluwer Academic Publishers.

Kwikkers, P., Damme, D. van, & Douma, T. (2003). *Accreditatie in het hoger onderwijs. Achtergrond en praktijk in Nederland en Vlaanderen*. Den Haag: Sdu Uitgevers.

Manuel, A. (2000). *Accreditatie lijkt een goede vervanger visitatie*. Verkregen op 1 juni 2005, via http://www.ou.nl/info-alg-innovatienieuws/OnderwijsInnovatie/OI_2000/oi3_2000/accreditatie.htm.

Ministerie van OC&W (2001). *Eindrapport Commissie Accreditatie Hoger Onderwijs: Prikkel, presteren, profileren*. Amsterdam: Schoep & Van der Toorn. Verkregen op 20 juni 2005, via <http://www.minocw.nl/download/pdf/accreditatieHO.pdf>.

Moelands, H.A. (2005). *Schoolzelfevaluatie. Het evalueren van en door scholen*. Enschede: Universiteit Twente.

NVAO i.o. (2003). *Accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs*. Den-Haag: NVAO.

Oosterhuis, P., & Oostwoud Wijdens (2004). *Je bent goed bezig – Toetsen en beoordelen in het kunstonderwijs*. Utrecht: hogeschool voor de kunsten.

Reitsma, A.G. (2003). *Kritische succesfactoren bij visitatie en kwaliteitsverbetering van P&A-opleidingen. Casestudy onderzoek*. Heerlen: Open Universiteit.

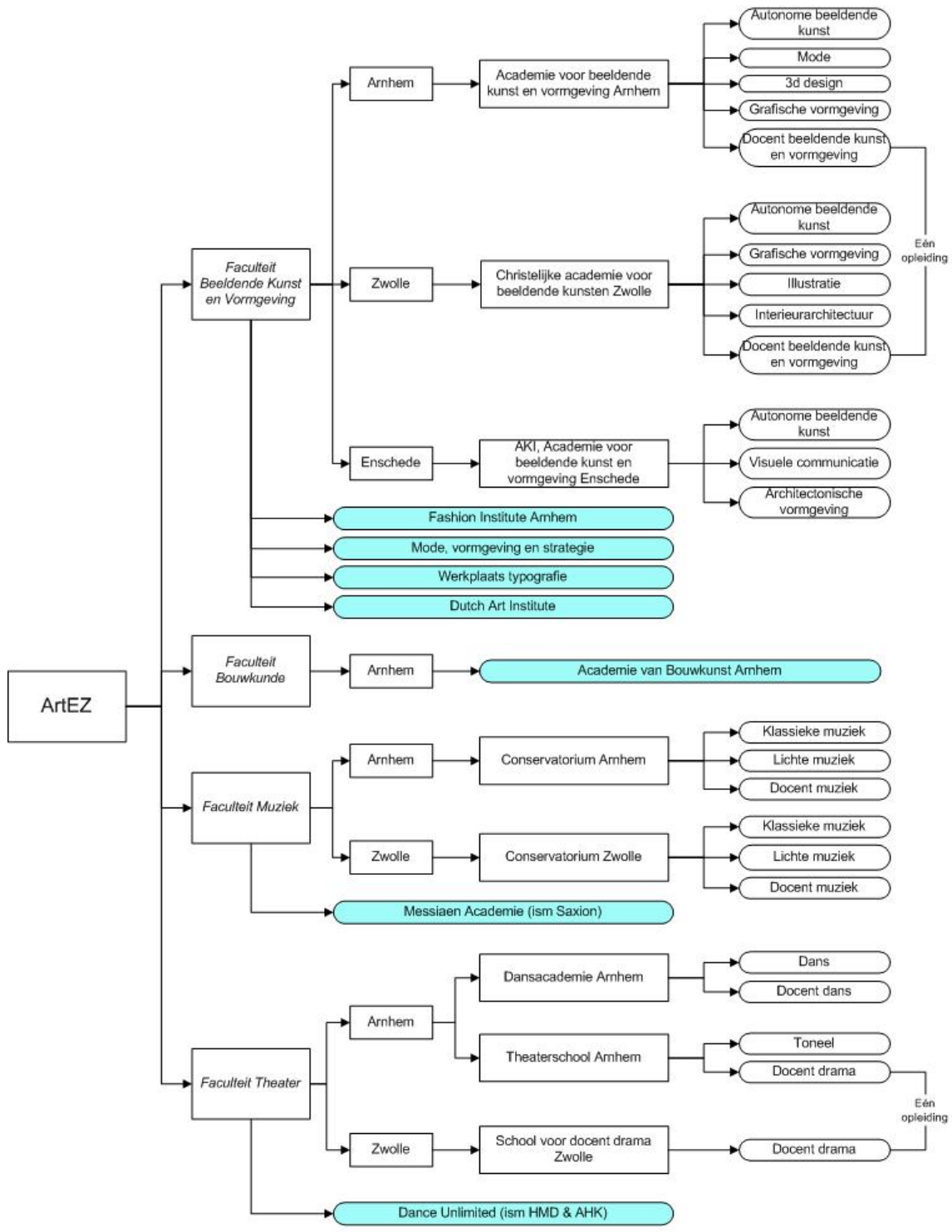
Terlouw, C., & Boer, E.J.M. den (1986). *Kwaliteitsbewaking en – verbetering door zelfevaluatie in het hoger onderwijs*. Enschede: Universiteit Twente.

Wieringen, A.M.L. van, & Verheyden, M. (2000). *Met acht maten gemeten; Op weg naar kwaliteitsmaten voor scholen voor beroepsonderwijs*. Amsterdam: Max Groote Kenniscentrum voor Beroepsonderwijs en Volwasseneducatie.

Bijlage 1: Lijst met gebruikte afkortingen in de literatuurstudie

AOC	Agrarisch Opleidingscentrum
BVE	Beroepsonderwijs en Volwasseneducatie
EFQM	European Foundation for Quality Management
HBO	Hoger beroepsonderwijs
INK	Instituut Nederlandse Kwaliteit
NVAO	Nederlands-Vlaams Accreditatie Orgaan
PKO	Periodieke kwaliteitsonderzoeken
ROC	Regionaal Opleidingscentrum
VBI	Visiterende en Beoordelende Instantie
WEB	Wet Educatie en Beroepsonderwijs
WO	Wetenschappelijk Onderwijs
WOT	Wet op Onderwijstoezicht

Bijlage 2: Opleidingsstructuur ArtEZ

Masteropleidingen

HMD = Hogeschool voor Muziek en Dans (Codarts) Rotterdam
 AHK = Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten

Bijlage 3: Respondenten uitgesplitst naar faculteit/academie/opleiding

Faculteit	Respondenten
Beeldende Kunst en Vormgeving	101
Muziek	30
Theater	33
Bouwkunde	16

Academie	Respondenten
Academie voor beeldende kunst en vormgeving Arnhem	50
Christelijke academie voor beeldende kunsten Zwolle	37
AKI, Academie voor beeldende kunst en vormgeving Enschede	12
Conservatorium Arnhem	15
Conservatorium Zwolle	13
Dansacademie Arnhem	16
Theaterschool Arnhem	0

Opleiding	Respondenten
Mode Arnhem	38
Grafische vormgeving Arnhem	3
3d design Arnhem	1
Autonome beeldende kunst Arnhem	1
Docent beeldende kunst en vormgeving Arnhem en Zwolle	7
Autonome beeldende kunst Zwolle	8
Grafische vormgeving Zwolle	10
Illustratie Zwolle	6
Interieurarchitectuur Zwolle	13
Autonome beeldende kunst Enschede	8
Visuele communicatie Enschede	4
Architectonische vormgeving Enschede	0
Fashion Institute Arnhem	0
Mode, vormgeving en strategie	0
Werkplaats typografie	0
Dutch Art Institute	0
Academie van Bouwkunst Arnhem	15
Klassieke en lichte muziek Arnhem	15
Klassieke en lichte muziek Zwolle	11

Opleiding	Respondenten
Docent muziek Arnhem en Zwolle	2
Messiaen Academie	0
Dans Arnhem	6
Docent dans Arnhem	10
Toneel Arnhem	0
Docent drama Arnhem en Zwolle	17
Dance Unlimited	0

Bijlage 4: Toelichting toetsingskader

In deze bijlage volgt een toelichting van de onderwerpen en facetten die gehanteerd worden in het toetsingskader (NVAO i.o., 2003). Daar waar nodig is de tekst alleen gericht op het HBO, aangezien in dit onderzoek geen sprake is van WO.

Onderwerp	
1. Doelstelling van de opleiding	De doelstellingen van de opleiding worden uitgedrukt in te bereiken eindkwalificaties of competenties van studenten.
domeinspecifieke eisen	De eindkwalificaties van de opleiding sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en de beroepspraktijk gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein.
niveau: Bachelor en Master	De eindkwalificaties van de opleiding sluiten aan bij algemene, internationale geaccepteerde beschrijvingen van de kwalificaties van een Bachelor of een Master. * Dit facet is bij het onderzoek niet meegenomen.
oriëntatie HBO/WO	De eindkwalificaties van de opleiding sluiten aan bij de volgende beschrijvingen van een Bachelor in HBO: - De eindkwalificaties zijn mede ontleend aan de door (of in samenspraak met) het relevante beroepenveld opgestelde beroepsprofielen en/of beroepscompetenties. - Een HBO-bachelor heeft de kwalificaties voor het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar in een specifiek beroep of samenhangend spectrum van beroepen waarvoor een HBO-opleiding vereist of dienstig is. - Een HBO-master heeft de kwalificaties voor het niveau van zelfstandig en/of leidinggevend beroepsbeoefenaar in een beroep of spectrum van beroepen dan wel het niveau van het functioneren in een multidisciplinaire omgeving waarin een HBO-opleiding vereist of dienstig is. * Dit facet is bij het onderzoek niet meegenomen.
2. Programma	In het opleidingsprogramma moeten de nagestreefde domeinspecifieke eindkwalificaties overtuigend zijn geconcretiseerd.
eisen HBO/WO	Het programma sluit aan bij de volgende criteria voor het programma van een HBO-opleiding: - Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroepspraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk en of (toegepast) onderzoek.

	<ul style="list-style-type: none"> - Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline. - Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroepsvaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties, qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
samenhang programma	Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend programma.
studielast	Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.
instroom	<p>Het programma sluit qua vorm en inhoud aan de bij de kwalificaties van de instromende studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - HBO-bachelor: VWO, havo, middenkaderopleiding of specialistenopleiding (WEB) of daarmee vergelijkbare kwalificaties, blijkend uit toelatingsonderzoek. - HBO-master: bachelor en eventueel (inhoudelijke) selectie.
duur	<p>De opleiding voldoet aan formele eisen m.b.t. de omvang van het curriculum:</p> <ul style="list-style-type: none"> - HBO-bachelor: 240 studiepunten - HBO-master: minimaal 60 studiepunten, afhankelijk van de opleiding. <p>* Dit facet is bij het onderzoek niet meegenomen.</p>
afstemming tussen vormgeving en inhoud	Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen. De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.
beoordeling en toetsing	Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.
3. Inzet van personeel	De inzet van personeel is een belangrijke conditie voor kwaliteit en een indicatie voor het onderscheid tussen HBO en WO.
eisen HBO/WO	<p>De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een HBO-opleiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroepspraktijk.
kwantiteit personeel	Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.
kwaliteit personeel	Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.
4. Voorzieningen	De voorzieningen moeten toereikend zijn voor realisatie

	van het programma.
materiële voorzieningen	De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.
studiebegeleiding	De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op studievoortgang. Daarnaast sluiten zij aan bij de behoeften van de studenten.
5. Interne kwaliteitszorg	De instelling moet aantonen dat kwaliteit structureel wordt bewaakt en verbeterd. De kwaliteit van de kwaliteitszorg vormt de beste garantie dat de opleiding bezig is met het in beeld brengen van zwakke plekken en maatregelen neemt om die aan te pakken.
evaluatie resultaten	De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.
maatregelen tot verbetering	De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan realisatie van de streefdoelen. * In het onderzoek is dit facet vertaald naar de manier waarop aspecten van de opleiding geëvalueerd worden.
betrekken van stakeholders	Bij de interne kwaliteitszorg zijn stakeholders van de opleiding actief betrokken.
6. Resultaten	Het gaat er uiteindelijk om of de beoogde doelstellingen ook gerealiseerd zijn.
gerealiseerd niveau	De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde eindkwalificaties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
karakter onderwijs-rendement	Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Bijlage 5: Beoordeling noodzaak kwaliteitszorg

Stakeholder	N ¹	Minimum ²	Maximum	Gemiddelde	SD ³
faculteitsdirecteuren	2	1.00	2.00	1.50	0.71
academiedirecteuren	3	1.00	2.00	1.33	0.58
opleidingscoördinatoren	13	1.00	3.00	1.38	0.65
docenten	71	1.00	4.00	1.54	0.61
gastdocenten	11	1.00	5.00	3.18	1.40
studenten	85	1.00	3.00	1.34	0.50
externe stagebegeleiders	1	2.00	2.00	2.00	--
werkveld	5	1.00	3.00	2.00	1.00
afdeling ICT	5	1.00	3.00	2.00	0.71
afdeling KtweeO	3	1.00	1.00	1.00	0.00
afdeling decanaat	1	1.00	1.00	1.00	--
afdeling mediatheken	12	1.00	4.00	1.75	0.97
afdeling personeelszaken	4	1.00	2.00	1.25	0.50

---

¹ N = aantal respondenten

² Minimum, maximum en gemiddelde afgerond op twee decimalen

³ SD = standaarddeviatie/standaardafwijking, afgerond op twee decimalen

Bijlage 6: Beoordeling ArtEZ-breed in getallen uitgedrukt

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	180	1.00	5.00	2.53	0.85
domeinspecifieke eisen	180	1.00	5.00	2.53	0.85
2. Programma	174	1.13	4.43	2.39	0.52
eisen HBO/WO	103	1.00	5.00	1.92	0.83
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	156	1.00	5.00	2.33	0.87
samenhang programma	174	1.00	4.50	2.54	0.77
studielast	174	1.00	5.00	2.76	0.71
instroom	174	1.00	5.00	2.33	0.83
afstemming tussen vormgeving en inhoud	89	1.00	3.75	2.17	0.63
beoordeling en toetsing	89	1.00	4.33	2.27	0.63
3. Inzet van personeel	198	1.00	4.00	2.47	0.64
eisen HBO/WO	22	1.00	4.50	2.32	1.16
kwantiteit personeel	93	1.00	5.00	3.03	0.86
kwaliteit personeel	198	1.00	4.00	2.35	0.60
4. Voorzieningen	215	1.13	4.67	2.59	0.57
materiële voorzieningen	215	1.00	2.67	2.67	0.58
studiebegeleiding	106	1.00	4.00	2.24	0.69
5. Interne kwaliteitszorg	224	1.00	5.00	2.69	0.89
evaluatie resultaten	181	1.00	5.00	2.41	0.76
maatregelen tot verbetering	118	1.00	5.00	2.66	0.86
betrekken van stakeholders	135	1.00	5.00	2.89	0.98
6. Resultaten	98	1.00	5.00	2.26	0.71
gerealiseerd niveau	95	1.00	4.00	2.16	0.61
karakter onderwijs-rendement	21	1.00	5.00	2.56	1.09

Bijlage 7: Beoordeling per faculteit in getallen uitgedrukt**Beeldende Kunst en Vormgeving**

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	95	1.00	5.00	2.64	0.93
domeinspecifieke eisen	95	1.00	5.00	2.64	0.93
2. Programma	95	1.13	4.43	2.36	0.51
eisen HBO/WO	68	1.00	5.00	1.94	0.90
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	88	1.00	5.00	2.28	0.50
samenhang programma	95	1.00	4.50	2.50	0.79
studielast	95	1.50	4.00	2.78	0.61
instroom	95	1.00	4.00	2.25	0.76
afstemming tussen vormgeving en inhoud	34	1.00	3.60	2.10	0.62
beoordeling en toetsing	34	1.67	3.83	2.36	0.52
3. Inzet van personeel	101	1.00	3.94	2.40	0.64
eisen HBO/WO	7	1.00	4.50	2.57	1.51
kwantiteit personeel	34	1.50	5.00	3.13	0.80
kwaliteit personeel	101	1.00	3.63	2.31	0.57
4. Voorzieningen	101	1.13	4.00	2.45	0.52
materiële voorzieningen	101	1.13	4.00	2.53	0.51
studiebegeleiding	68	1.20	4.00	2.22	0.68
5. Interne kwaliteitszorg	101	1.00	5.00	2.64	0.83
evaluatie resultaten	95	1.00	5.00	2.54	0.82
maatregelen tot verbetering	40	1.00	5.00	2.58	0.87
betrekken van stakeholders	40	1.10	4.80	2.64	0.88
6. Resultaten	34	1.00	3.17	2.14	0.56
gerealiseerd niveau	34	1.00	3.00	2.08	0.55
karakter onderwijs-rendement	7	1.00	4.33	2.59	1.08

Muziek

Onderwerp	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	30	1.67	3.00	2.20	0.33
domeinspecifieke eisen	30	1.67	3.00	2.20	0.33
2. Programma	30	1.46	4.10	2.44	0.56
eisen HBO/WO	4	2.00	2.00	2.00	0.00
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	26	1.00	4.00	2.21	0.64
samenhang programma	30	1.33	4.00	2.50	0.67
studielast	30	1.00	4.50	2.83	0.85
instroom	30	2.00	5.00	2.47	0.78
afstemming tussen vormgeving en inhoud	30	1.38	3.75	2.36	0.68
beoordeling en toetsing	30	1.17	4.33	2.28	0.71
3. Inzet van personeel	30	1.56	3.75	2.59	0.55
eisen HBO/WO	4	1.50	2.50	2.00	0.58
kwantiteit personeel	30	1.00	4.00	2.62	0.83
kwaliteit personeel	30	1.50	4.00	2.58	0.58
4. Voorzieningen	30	1.50	4.50	2.71	0.64
materiële voorzieningen	30	1.50	4.50	2.75	0.65
studiebegeleiding	4	1.88	2.50	2.06	0.30
5. Interne kwaliteitszorg	30	1.92	4.48	2.74	0.62
evaluatie resultaten	30	1.67	4.17	2.41	0.61
maatregelen tot verbetering	30	1.00	5.00	2.89	0.85
betrekken van stakeholders	30	1.20	5.00	3.07	0.85
6. Resultaten	30	1.90	4.00	2.36	0.65
gerealiseerd niveau	30	2.00	4.00	2.37	0.65
karakter onderwijs-rendement	4	1.80	2.33	2.08	0.23

Theater

Onderwerp	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	31	1.00	4.00	2.59	0.90
domeinspecifieke eisen	31	1.00	4.00	2.59	0.90
2. Programma	31	1.44	3.53	2.49	0.55
eisen HBO/WO	16	1.00	4.00	1.94	0.77
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	29	1.00	4.00	2.55	0.94
samenhang programma	31	1.00	4.50	2.70	0.77
studielast	31	1.50	5.00	2.83	0.81
instroom	31	1.00	5.00	2.45	1.06
afstemming tussen vormgeving en inhoud	17	1.38	3.00	2.23	0.47
beoordeling en toetsing	17	1.00	3.33	2.14	0.72
3. Inzet van personeel	33	1.67	4.00	2.82	0.63
eisen HBO/WO	2	1.50	3.00	2.25	1.06
kwantiteit personeel	17	1.50	5.00	3.53	0.89
kwaliteit personeel	33	1.38	4.00	2.57	0.56
4. Voorzieningen	33	2.00	3.88	2.66	0.46
materiële voorzieningen	33	2.00	4.13	2.86	0.50
studiebegeleiding	16	1.40	3.40	2.13	0.64
5. Interne kwaliteitszorg	33	1.00	5.00	2.33	0.84
evaluatie resultaten	31	1.00	4.00	2.13	0.62
maatregelen tot verbetering	19	1.00	4.00	2.62	0.70
betrekken van stakeholders	19	1.40	5.00	2.60	1.04
6. Resultaten	17	1.00	3.00	2.06	0.57
gerealiseerd niveau	17	1.00	3.00	2.00	0.59
karacter onderwijs-rendement	2	2.00	3.00	2.50	0.71

Bouwkunde

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	13	2.00	3.00	2.32	0.45
domeinspecifieke eisen	13	2.00	3.00	2.32	0.45
2. Programma	13	1.30	2.93	2.12	0.44
eisen HBO/WO	12	1.00	3.00	1.83	0.58
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	9	2.00	3.00	2.22	0.44
samenhang programma	13	1.50	4.00	2.54	0.92
studielast	13	1.50	4.00	2.24	0.73
instroom	13	1.00	3.00	2.08	0.64
afstemming tussen vormgeving en inhoud	5	1.25	1.80	1.48	0.21
beoordeling en toetsing	5	1.38	2.25	1.87	0.32
3. Inzet van personeel	16	1.33	3.33	2.15	0.59
eisen HBO/WO	4	1.00	2.50	1.75	0.65
kwantiteit personeel	5	2.50	4.00	3.00	0.71
kwaliteit personeel	16	1.13	3.33	2.03	0.68
4. Voorzieningen	16	1.83	3.69	2.61	0.45
materiële voorzieningen	16	2.00	3.50	2.66	0.47
studiebegeleiding	12	1.40	4.00	2.53	0.82
5. Interne kwaliteitszorg	16	1.00	4.00	2.20	0.87
evaluatie resultaten	13	1.00	4.00	2.14	0.95
maatregelen tot verbetering	8	1.00	2.00	1.75	0.51
betrekken van stakeholders	8	1.30	2.80	2.13	0.55
6. Resultaten	5	1.00	2.00	1.60	0.48
gerealiseerd niveau	5	1.00	2.00	1.53	0.45
karakter onderwijs-rendement	4	1.00	2.33	1.59	0.69

Bijlage 8: Beoordeling per academie in getallen uitgedrukt**Academie voor beeldende kunst en vormgeving Arnhem**

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	49	1.00	5.00	2.53	0.88
domeinspecifieke eisen	49	1.00	5.00	2.53	0.88
2. Programma	49	1.13	4.43	2.31	0.57
eisen HBO/WO	33	1.00	5.00	1.91	0.95
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	46	1.00	5.00	2.09	0.91
samenhang programma	49	1.00	4.50	2.39	0.83
studielast	49	1.50	4.00	2.81	0.66
instroom	49	1.00	4.00	2.20	0.75
afstemming tussen vormgeving en inhoud	19	1.00	3.60	2.09	0.66
beoordeling en toetsing	19	1.67	3.83	2.47	0.51
3. Inzet van personeel	50	1.00	3.94	2.27	0.71
eisen HBO/WO	3	1.50	4.00	2.33	1.44
kwantiteit personeel	19	1.50	5.00	2.87	0.80
kwaliteit personeel	50	1.00	3.63	2.24	0.68
4. Voorzieningen	50	1.13	4.00	2.40	0.57
materiële voorzieningen	50	1.13	4.00	2.46	0.51
studiebegeleiding	33	1.20	4.00	2.18	0.76
5. Interne kwaliteitszorg	50	1.35	5.00	2.44	0.78
evaluatie resultaten	49	1.50	5.00	2.39	0.75
maatregelen tot verbetering	20	1.00	4.00	2.21	0.70
betrekken van stakeholders	20	1.10	4.80	2.45	0.99
6. Resultaten	19	1.00	3.17	2.08	0.55
gerealiseerd niveau	19	1.00	3.00	1.96	0.48
karakter onderwijs-rendement	3	2.33	4.33	3.22	1.02

Christelijke academie voor beeldende kunsten Zwolle

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	32	1.00	5.00	2.63	0.89
domeinspecifieke eisen	32	1.00	5.00	2.63	0.89
2. Programma	32	1.47	3.67	2.42	0.40
eisen HBO/WO	25	1.00	5.00	2.00	0.87
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	30	1.00	5.00	2.32	0.81
samenhang programma	32	1.00	4.00	2.65	0.71
studielast	32	1.67	4.00	2.72	0.52
instroom	32	1.00	4.00	2.41	0.80
afstemming tussen vormgeving en inhoud	9	1.60	3.00	2.10	0.51
beoordeling en toetsing	9	1.67	3.13	2.31	0.61
3. Inzet van personeel	37	1.33	3.44	2.60	0.53
eisen HBO/WO	2	4.00	4.50	4.25	0.35
kwantiteit personeel	9	2.50	4.50	3.72	0.67
kwaliteit personeel	37	1.33	3.00	2.42	0.44
4. Voorzieningen	37	1.73	3.63	2.57	0.43
materiële voorzieningen	37	2.00	4.00	2.68	0.48
studiebegeleiding	25	1.20	3.20	2.30	0.54
5. Interne kwaliteitszorg	37	1.53	4.00	2.93	0.82
evaluatie resultaten	32	1.67	4.00	2.92	0.85
maatregelen tot verbetering	14	2.00	5.00	3.19	0.93
betrekken van stakeholders	14	1.40	4.00	2.94	0.82
6. Resultaten	9	1.00	3.00	2.20	0.61
gerealiseerd niveau	9	1.00	3.00	2.11	0.69
karakter onderwijs-rendement	2	2.33	3.33	2.83	0.71

AKI, Academie voor beeldende kunst en vormgeving Enschede

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	12	2.00	5.00	3.22	1.12
domeinspecifieke eisen	12	2.00	5.00	3.22	1.12
2. Programma	12	1.80	3.30	2.45	0.55
eisen HBO/WO	8	1.00	3.00	1.88	0.99
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	12	2.00	5.00	2.92	1.16
samenhang programma	12	2.00	3.50	2.71	0.66
studielast	12	1.67	3.67	2.67	0.62
instroom	12	1.00	3.00	2.08	0.51
afstemming tussen vormgeving en inhoud	4	1.60	2.40	1.95	0.34
beoordeling en toetsing	4	1.83	2.67	2.17	0.36
3. Inzet van personeel	12	1.67	3.44	2.42	0.54
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
kwantiteit personeel	4	2.50	4.00	3.13	0.63
kwaliteit personeel	12	1.67	3.00	2.30	0.46
4. Voorzieningen	12	1.51	3.38	2.45	0.53
materiële voorzieningen	12	1.50	3.38	2.45	0.55
studiebegeleiding	8	1.20	3.20	2.28	0.75
5. Interne kwaliteitszorg	12	1.00	4.00	2.31	0.72
evaluatie resultaten	12	1.00	4.00	2.25	0.72
maatregelen tot verbetering	4	2.00	3.00	2.60	0.44
betrekken van stakeholders	4	2.20	3.00	2.60	0.37
6. Resultaten	4	2.00	3.00	2.50	0.58
gerealiseerd niveau	4	2.00	3.00	2.50	0.58
karakter onderwijs-rendement	0	--	--	--	--

Conservatorium Arnhem

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	15	1.67	3.00	2.29	0.40
domeinspecifieke eisen	15	1.67	3.00	2.29	0.40
2. Programma	15	1.66	4.10	2.42	0.64
eisen HBO/WO	1	2.00	2.00	2.00	--
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	14	1.00	4.00	2.18	0.72
samenhang programma	15	1.33	4.00	2.57	0.74
studielast	15	1.67	4.00	2.91	0.72
instroom	15	2.00	5.00	2.47	0.92
afstemming tussen vormgeving en inhoud	15	1.38	3.60	2.19	0.70
beoordeling en toetsing	15	1.17	4.33	2.21	0.77
3. Inzet van personeel	15	2.00	3.75	2.80	0.48
eisen HBO/WO	1	2.50	2.50	2.50	--
kwantiteit personeel	15	1.50	4.00	2.87	0.77
kwaliteit personeel	15	1.88	4.00	2.74	0.56
4. Voorzieningen	15	1.88	4.50	2.95	0.72
materiële voorzieningen	15	1.88	4.50	2.95	0.72
studiebegeleiding	1	2.00	2.00	2.00	--
5. Interne kwaliteitszorg	15	1.92	4.48	2.71	0.68
evaluatie resultaten	15	1.67	4.17	2.41	0.74
maatregelen tot verbetering	15	1.00	5.00	2.78	0.94
betrekken van stakeholders	15	1.20	4.80	3.13	0.89
6. Resultaten	15	2.00	4.00	2.29	0.59
gerealiseerd niveau	15	2.00	4.00	2.29	0.59
karakter onderwijs-rendement	1	2.33	2.33	2.33	--

Conservatorium Zwolle

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	13	1.67	2.33	2.15	0.23
domeinspecifieke eisen	13	1.67	2.33	2.15	0.23
2. Programma	13	1.46	3.42	2.46	0.52
eisen HBO/WO	1	2.00	2.00	2.00	--
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	12	1.50	3.50	2.25	0.54
samenhang programma	13	1.67	4.00	2.50	0.62
studielast	13	1.00	4.50	2.91	0.97
instroom	13	2.00	4.00	2.46	0.66
afstemming tussen vormgeving en inhoud	13	1.40	3.40	2.43	0.57
beoordeling en toetsing	13	1.17	3.00	2.25	0.65
3. Inzet van personeel	13	1.56	3.56	2.45	0.55
eisen HBO/WO	1	2.50	2.50	2.50	--
kwantiteit personeel	13	1.00	4.00	2.42	0.86
kwaliteit personeel	13	1.50	3.25	2.44	0.61
4. Voorzieningen	13	1.50	3.25	2.47	0.46
materiële voorzieningen	13	1.50	3.63	2.54	0.56
studiebegeleiding	1	1.88	1.88	1.88	--
5. Interne kwaliteitszorg	13	2.25	4.25	2.83	0.57
evaluatie resultaten	13	2.00	3.50	2.42	0.49
maatregelen tot verbetering	13	1.00	4.00	2.95	0.80
betrekken van stakeholders	13	2.10	5.00	3.25	0.83
6. Resultaten	13	2.00	4.00	2.48	0.77
gerealiseerd niveau	13	2.00	4.00	2.49	0.77
karakter onderwijs-rendement	1	2.00	2.00	2.00	--

Dansacademie Arnhem

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	15	1.00	3.00	2.07	0.49
domeinspecifieke eisen	15	1.00	3.00	2.07	0.49
2. Programma	15	1.44	3.53	2.44	0.67
eisen HBO/WO	4	1.00	4.00	2.25	1.26
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	14	1.00	4.00	2.25	0.87
samenhang programma	15	1.67	3.67	2.59	0.59
studielast	15	1.50	5.00	2.96	1.02
instroom	15	1.00	5.00	2.40	1.30
afstemming tussen vormgeving en inhoud	12	1.80	3.00	2.30	0.40
beoordeling en toetsing	12	1.00	3.17	2.09	0.72
3. Inzet van personeel	16	1.67	3.88	2.83	0.70
eisen HBO/WO	1	1.50	1.50	1.50	--
kwantiteit personeel	12	2.50	5.00	3.71	0.75
kwaliteit personeel	16	1.38	3.25	2.40	0.60
4. Voorzieningen	16	2.00	3.88	2.73	0.56
materiële voorzieningen	16	2.00	3.20	2.78	0.57
studiebegeleiding	4	1.88	5.00	2.42	0.61
5. Interne kwaliteitszorg	16	1.00	2.67	2.45	0.90
evaluatie resultaten	15	1.00	4.00	2.07	0.42
maatregelen tot verbetering	13	1.00	5.00	2.56	0.67
betrekken van stakeholders	13	1.40	3.00	2.87	1.04
6. Resultaten	12	1.00	3.00	2.19	0.58
gerealiseerd niveau	12	1.00	3.00	2.14	0.59
karakter onderwijs-rendement	1	3.00	3.00	3.00	--

Bijlage 9: Beoordeling per opleiding in getallen uitgedrukt**Mode Arnhem**

Onderwerp	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	38	1.00	5.00	2.53	0.93
domeinspecifieke eisen	38	1.00	5.00	2.53	0.93
2. Programma	38	1.13	4.43	2.27	0.60
eisen HBO/WO	30	1.00	5.00	1.93	0.94
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	37	1.00	5.00	2.04	0.99
samenhang programma	38	1.00	4.50	2.35	0.84
studielast	38	1.50	3.67	2.78	0.61
instroom	38	1.00	4.00	2.18	0.83
afstemming tussen vormgeving en inhoud	9	1.00	3.00	1.90	0.68
beoordeling en toetsing	9	1.67	2.83	2.26	0.38
3. Inzet van personeel	38	1.00	3.94	2.13	0.67
eisen HBO/WO	1	1.50	1.50	1.50	--
kwantiteit personeel	9	1.50	5.00	2.78	1.09
kwaliteit personeel	38	1.00	3.33	2.09	0.60
4. Voorzieningen	38	1.39	4.00	2.39	0.58
materiële voorzieningen	38	1.38	4.00	2.46	0.50
studiebegeleiding	30	1.20	4.00	2.15	0.78
5. Interne kwaliteitszorg	38	1.35	5.00	2.37	0.82
evaluatie resultaten	38	1.50	5.00	2.34	0.82
maatregelen tot verbetering	9	1.00	3.00	1.83	0.64
betrekken van stakeholders	9	1.10	3.10	1.89	0.74
6. Resultaten	9	1.00	2.00	1.89	0.33
gerealiseerd niveau	9	1.00	2.00	1.85	0.34
karakter onderwijs-rendement	1	2.33	2.33	2.33	--

Grafische vormgeving Arnhem

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	3	2.33	2.67	2.44	0.19
domeinspecifieke eisen	3	2.33	2.67	2.44	0.19
2. Programma	3	2.49	2.64	2.58	0.07
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	3	2.00	2.00	2.00	0.00
samenhang programma	3	2.33	3.33	2.89	0.51
studielast	3	2.50	4.00	3.17	0.76
instroom	3	2.00	3.00	2.33	0.58
afstemming tussen vormgeving en inhoud	3	1.80	3.60	2.53	0.95
beoordeling en toetsing	3	2.17	2.83	2.56	0.35
3. Inzet van personeel	3	2.50	3.56	2.98	0.54
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
kwantiteit personeel	3	2.50	3.50	2.83	0.58
kwaliteit personeel	3	2.50	3.63	3.13	0.57
4. Voorzieningen	3	1.13	2.75	2.04	0.83
materiële voorzieningen	3	1.13	2.75	2.04	0.83
studiebegeleiding	0	--	--	--	--
5. Interne kwaliteitszorg	3	2.32	3.82	2.84	0.85
evaluatie resultaten	3	2.17	2.83	2.44	0.35
maatregelen tot verbetering	3	2.00	3.00	2.87	0.63
betrekken van stakeholders	3	2.30	4.80	3.23	1.37
6. Resultaten	3	2.00	3.00	2.33	0.58
gerealiseerd niveau	3	2.00	3.00	2.33	0.58
karakter onderwijs-rendement	0	--	--	--	--

3d design Arnhem

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	1	2.20	2.20	2.20	--
domeinspecifieke eisen	1	2.20	2.20	2.20	--
2. Programma	1	2.19	2.19	2.19	--
eisen HBO/WO	1	3.00	3.00	3.00	--
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	0	--	--	--	--
samenhang programma	1	2.00	2.00	2.00	--
studielast	1	1.67	1.67	1.67	--
instroom	1	2.00	2.00	2.00	--
afstemming tussen vormgeving en inhoud	1	2.38	2.38	2.38	--
beoordeling en toetsing	1	2.13	2.13	2.13	--
3. Inzet van personeel	1	2.42	2.42	2.42	--
eisen HBO/WO	1	1.50	1.50	1.50	--
kwantiteit personeel	1	3.00	3.00	3.00	--
kwaliteit personeel	1	2.75	2.75	2.75	--
4. Voorzieningen	1	2.81	2.81	2.81	--
materiële voorzieningen	1	2.88	2.88	2.88	--
studiebegeleiding	1	2.75	2.75	2.75	--
5. Interne kwaliteitszorg	1	2.96	2.96	2.96	--
evaluatie resultaten	1	2.92	2.92	2.92	--
maatregelen tot verbetering	1	2.00	2.00	2.23	--
betrekken van stakeholders	1	3.00	3.00	3.00	--
6. Resultaten	1	3.17	3.17	3.17	--
gerealiseerd niveau	1	2.00	2.00	2.00	--
karacter onderwijs-rendement	1	4.33	4.33	4.33	--

Autonome beeldende kunst Arnhem

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	1	2.33	2.33	2.33	--
domeinspecifieke eisen	1	2.33	2.33	2.33	--
2. Programma	1	2.46	2.46	2.46	--
eisen HBO/WO	--	--	--	--	--
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	1	2.50	2.50	2.50	--
samenhang programma	1	2.33	2.33	2.33	--
studielast	1	3.00	3.00	3.00	--
instroom	1	2.00	2.00	2.00	--
afstemming tussen vormgeving en inhoud	1	2.40	2.40	2.40	--
beoordeling en toetsing	1	2.50	2.50	2.50	--
3. Inzet van personeel	1	2.13	2.13	2.13	--
eisen HBO/WO	--	--	--	--	--
kwantiteit personeel	1	2.50	2.50	2.50	--
kwaliteit personeel	1	1.75	1.75	1.75	--
4. Voorzieningen	1	2.00	2.00	2.00	--
materiële voorzieningen	1	2.00	2.00	2.00	--
studiebegeleiding	--	--	--	--	--
5. Interne kwaliteitszorg	1	2.48	2.48	2.48	--
evaluatie resultaten	1	2.17	2.17	2.17	--
maatregelen tot verbetering	1	2.00	2.00	2.38	--
betrekken van stakeholders	1	2.80	2.80	2.80	--
6. Resultaten	1	2.00	2.00	2.00	--
gerealiseerd niveau	1	2.00	2.00	2.00	--
karakter onderwijs-rendement	--	--	--	--	--

Docent beeldende kunst en vormgeving Arnhem en Zwolle

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	6	1.60	4.00	2.71	0.94
domeinspecifieke eisen	6	1.60	4.00	2.71	0.94
2. Programma	6	1.88	3.36	2.43	0.63
eisen HBO/WO	2	1.00	1.00	1.00	0.00
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	5	1.50	3.00	2.40	0.65
samenhang programma	6	1.00	4.00	2.47	1.07
studielast	6	2.00	4.00	2.97	0.86
instroom	6	2.00	3.00	2.33	0.52
afstemming tussen vormgeving en inhoud	5	1.60	3.00	2.06	0.55
beoordeling en toetsing	5	2.00	3.83	2.88	0.69
3. Inzet van personeel	7	1.00	3.33	2.74	0.81
eisen HBO/WO	1	4.00	4.00	4.00	--
kwantiteit personeel	5	2.50	3.50	3.10	0.42
kwaliteit personeel	7	1.00	3.38	2.65	0.81
4. Voorzieningen	7	1.96	3.25	2.61	0.42
materiële voorzieningen	7	2.13	3.25	2.59	0.41
studiebegeleiding	2	1.80	2.88	2.34	0.76
5. Interne kwaliteitszorg	7	2.00	3.53	2.61	0.62
evaluatie resultaten	6	2.00	3.17	2.61	0.53
maatregelen tot verbetering	6	2.00	4.00	2.42	0.69
betrekken van stakeholders	6	1.50	4.00	2.75	0.99
6. Resultaten	5	1.00	3.00	2.07	0.72
gerealiseerd niveau	5	1.00	3.00	1.93	0.72
karakter onderwijs-rendement	1	3.00	3.00	3.00	--

Autonome beeldende kunst Zwolle

Onderwerp	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	5	1.00	3.00	2.00	0.71
domeinspecifieke eisen	5	1.00	3.00	2.00	0.71
2. Programma	5	1.47	3.03	2.34	0.60
eisen HBO/WO	5	1.00	3.00	2.00	1.00
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	5	1.00	4.00	2.40	1.14
samenhang programma	5	1.00	3.50	2.10	0.89
studielast	5	2.33	3.33	2.80	0.38
instroom	5	1.00	4.00	2.40	1.14
afstemming tussen vormgeving en inhoud	0	--	--	--	--
beoordeling en toetsing	0	--	--	--	--
3. Inzet van personeel	8	1.67	3.00	2.33	0.43
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
kwantiteit personeel	0	--	--	--	--
kwaliteit personeel	8	1.67	3.00	2.33	0.43
4. Voorzieningen	8	1.80	3.00	2.55	0.55
materiële voorzieningen	8	2.00	3.13	2.66	0.46
studiebegeleiding	5	1.60	2.80	2.12	0.63
5. Interne kwaliteitszorg	8	2.00	4.00	3.40	0.88
evaluatie resultaten	5	2.00	4.00	3.20	1.10
maatregelen tot verbetering	3	4.00	5.00	4.33	0.58
betrekken van stakeholders	3	3.60	3.80	3.73	0.12
6. Resultaten	0	--	--	--	--
gerealiseerd niveau	0	--	--	--	--
karakter onderwijs-rendement	0	--	--	--	--

Grafische vormgeving Zwolle

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	10	1.67	5.00	2.56	0.97
domeinspecifieke eisen	10	1.67	5.00	2.56	0.97
2. Programma	10	2.04	3.67	2.49	0.46
eisen HBO/WO	8	1.00	5.00	2.13	1.15
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	9	2.00	5.00	2.67	1.00
samenhang programma	10	2.00	4.00	2.97	0.67
studielast	10	1.67	3.00	2.48	0.45
instroom	10	1.00	3.00	2.30	0.67
afstemming tussen vormgeving en inhoud	3	1.60	2.13	1.91	0.27
beoordeling en toetsing	3	1.67	3.13	2.32	0.74
3. Inzet van personeel	10	2.00	3.44	2.77	0.49
eisen HBO/WO	1	4.00	4.00	4.00	--
kwantiteit personeel	3	3.50	4.50	4.00	0.50
kwaliteit personeel	10	2.00	3.00	2.53	0.35
4. Voorzieningen	10	2.03	3.63	2.70	0.41
materiële voorzieningen	10	2.00	3.63	2.79	0.56
studiebegeleiding	8	1.80	3.20	2.46	0.52
5. Interne kwaliteitszorg	10	2.00	4.00	2.96	0.81
evaluatie resultaten	10	2.00	4.00	2.97	0.81
maatregelen tot verbetering	3	2.00	3.00	2.44	0.40
betrekken van stakeholders	3	1.90	3.00	2.47	0.55
6. Resultaten	3	1.00	2.33	1.78	0.69
gerealiseerd niveau	3	1.00	2.00	1.44	0.51
karakter onderwijs-rendement	1	3.33	3.33	3.33	--

Illustratie Zwolle

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	6	1.67	4.00	2.75	1.01
domeinspecifieke eisen	6	1.67	4.00	2.75	1.01
2. Programma	6	2.02	2.55	2.33	0.18
eisen HBO/WO	4	2.00	2.00	2.00	0.00
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	5	1.00	3.00	2.20	0.84
samenhang programma	6	1.67	3.00	2.36	0.46
studielast	6	1.67	4.00	2.67	0.82
instroom	6	2.00	3.00	2.33	0.52
afstemming tussen vormgeving en inhoud	3	1.60	3.00	2.07	0.81
beoordeling en toetsing	3	1.83	3.13	2.49	0.65
3. Inzet van personeel	6	1.33	3.21	2.56	0.83
eisen HBO/WO	1	4.50	4.50	4.50	--
kwantiteit personeel	3	2.50	4.00	3.33	0.76
kwaliteit personeel	6	1.33	3.00	2.23	0.62
4. Voorzieningen	6	1.73	2.75	2.17	0.36
materiële voorzieningen	6	2.00	2.75	2.29	0.26
studiebegeleiding	4	1.20	2.40	1.88	0.52
5. Interne kwaliteitszorg	6	2.58	4.00	3.01	0.52
evaluatie resultaten	6	1.83	4.00	2.93	0.70
maatregelen tot verbetering	3	2.00	4.00	3.21	1.02
betrekken van stakeholders	3	2.20	3.80	2.83	0.85
6. Resultaten	3	2.50	3.00	2.83	0.29
gerealiseerd niveau	3	2.67	3.00	2.89	0.19
karakter onderwijs-rendement	1	2.33	2.33	2.33	--

Interieurarchitectuur Zwolle

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	11	2.00	4.00	2.91	0.79
domeinspecifieke eisen	11	2.00	4.00	2.91	0.79
2. Programma	11	1.73	2.97	2.44	0.35
eisen HBO/WO	8	1.00	3.00	1.88	0.64
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	11	1.50	3.00	2.05	0.35
samenhang programma	11	2.00	4.00	2.76	0.66
studielast	11	2.00	3.33	2.94	0.39
instroom	11	1.00	4.00	2.55	0.93
afstemming tussen vormgeving en inhoud	3	2.00	2.80	2.33	0.42
beoordeling en toetsing	3	1.67	2.83	2.11	0.63
3. Inzet van personeel	13	2.00	3.19	2.64	0.43
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
kwantiteit personeel	3	3.00	4.50	2.83	0.76
kwaliteit personeel	13	1.88	3.00	2.47	0.42
4. Voorzieningen	13	2.25	3.40	2.66	0.33
materiële voorzieningen	13	2.00	4.00	2.78	0.47
studiebegeleiding	8	1.80	3.20	2.48	0.47
5. Interne kwaliteitszorg	13	1.53	4.00	2.90	0.91
evaluatie resultaten	11	1.67	4.00	2.73	0.92
maatregelen tot verbetering	5	2.00	4.00	2.94	0.72
betrekken van stakeholders	5	1.40	4.00	2.82	1.01
6. Resultaten	3	2.00	2.00	2.00	0.00
gerealiseerd niveau	3	2.00	2.00	2.00	0.00
karacter onderwijs-rendement	0	--	--	--	--

Autonome beeldende kunst Enschede

Onderwerp	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	8	2.00	5.00	3.58	1.21
domeinspecifieke eisen	8	2.00	5.00	3.58	1.21
2. Programma	8	1.80	3.30	2.49	0.65
eisen HBO/WO	6	1.00	3.00	2.00	1.10
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	8	2.00	5.00	3.13	1.36
samenhang programma	8	2.00	3.50	2.83	0.75
studielast	8	1.67	3.67	2.56	0.64
instroom	8	1.00	3.00	2.00	0.53
afstemming tussen vormgeving en inhoud	2	1.60	2.00	1.80	0.28
beoordeling en toetsing	2	2.00	2.17	2.08	0.12
3. Inzet van personeel	8	1.67	3.44	2.37	0.63
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
kwantiteit personeel	2	2.50	4.00	3.25	1.06
kwaliteit personeel	8	1.67	3.00	2.26	0.54
4. Voorzieningen	8	1.51	2.90	2.28	0.50
materiële voorzieningen	8	1.50	3.00	2.30	0.56
studiebegeleiding	6	1.20	3.00	2.13	0.77
5. Interne kwaliteitszorg	8	1.00	4.00	2.35	0.89
evaluatie resultaten	8	1.00	4.00	2.27	0.89
maatregelen tot verbetering	2	2.00	3.00	2.38	0.22
betrekken van stakeholders	2	2.40	3.00	2.70	0.42
6. Resultaten	2	2.00	2.00	2.00	0.00
gerealiseerd niveau	2	2.00	2.00	2.00	0.00
karakter onderwijs-rendement	0	--	--	--	--

Visuele communicatie Enschede

Onderwerp	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	4	2.00	3.00	2.50	0.43
domeinspecifieke eisen	4	2.00	3.00	2.50	0.43
2. Programma	4	2.00	2.84	2.35	0.36
eisen HBO/WO	2	1.00	2.00	1.50	0.71
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	4	2.00	3.00	2.50	0.58
samenhang programma	4	2.00	3.00	2.46	0.42
studielast	4	2.00	3.50	2.88	0.63
instroom	4	2.00	3.00	2.25	0.50
afstemming tussen vormgeving en inhoud	2	1.80	2.40	2.10	0.42
beoordeling en toetsing	2	1.83	2.67	2.25	0.59
3. Inzet van personeel	4	2.00	2.81	2.53	0.36
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
kwantiteit personeel	2	3.00	3.00	3.00	0.00
kwaliteit personeel	4	2.00	2.67	2.39	0.32
4. Voorzieningen	4	2.38	3.38	2.77	0.47
materiële voorzieningen	4	2.38	3.38	2.75	0.43
studiebegeleiding	2	2.20	3.20	2.70	0.71
5. Interne kwaliteitszorg	4	2.00	2.57	2.23	0.28
evaluatie resultaten	4	2.00	2.50	2.21	0.25
maatregelen tot verbetering	2	2.00	3.00	2.81	0.60
betrekken van stakeholders	2	2.20	2.80	2.50	0.42
6. Resultaten	2	3.00	3.00	3.00	0.00
gerealiseerd niveau	2	3.00	3.00	3.00	0.00
karakter onderwijs-rendement	0	--	--	--	--

Academie van Bouwkunst Arnhem

Onderwerp	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	12	2.00	3.00	2.34	0.46
domeinspecifieke eisen	12	2.00	3.00	2.34	0.46
2. Programma	12	1.30	2.93	2.18	0.42
eisen HBO/WO	11	1.00	3.00	1.91	0.54
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	9	2.00	3.00	2.22	0.44
samenhang programma	12	1.50	4.00	2.63	0.91
studielast	12	1.67	4.00	2.31	0.73
instroom	12	1.00	3.00	2.08	0.67
afstemming tussen vormgeving en inhoud	4	1.25	1.80	1.51	0.23
beoordeling en toetsing	4	1.38	2.25	1.88	0.37
3. Inzet van personeel	15	1.33	3.33	2.15	0.61
eisen HBO/WO	3	1.50	2.50	2.00	0.50
kwantiteit personeel	4	2.50	3.50	2.75	0.50
kwaliteit personeel	15	1.13	3.33	2.09	0.67
4. Voorzieningen	15	1.83	3.69	2.64	0.46
materiële voorzieningen	15	2.00	3.50	2.68	0.48
studiebegeleiding	11	1.40	4.00	2.59	0.83
5. Interne kwaliteitszorg	15	1.00	4.00	2.25	0.87
evaluatie resultaten	12	1.00	4.00	2.19	0.96
maatregelen tot verbetering	7	1.00	2.00	1.75	0.55
betrekken van stakeholders	7	1.30	2.80	2.24	0.48
6. Resultaten	4	1.00	2.00	1.71	0.48
gerealiseerd niveau	4	1.00	2.00	1.58	0.50
karakter onderwijs-rendement	3	1.00	2.33	1.78	0.69

Klassieke en lichte muziek Arnhem

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	15	1.67	3.00	2.29	0.40
domeinspecifieke eisen	15	1.67	3.00	2.29	0.40
2. Programma	15	1.66	4.10	2.42	0.64
eisen HBO/WO	1	2.00	2.00	2.00	--
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	14	1.00	4.00	2.18	0.72
samenhang programma	15	1.33	4.00	2.57	0.74
studielast	15	1.67	4.00	2.91	0.72
instroom	15	2.00	5.00	2.47	0.92
afstemming tussen vormgeving en inhoud	15	1.38	3.60	2.19	0.70
beoordeling en toetsing	15	1.17	4.33	2.21	0.77
3. Inzet van personeel	15	2.00	3.75	2.80	0.48
eisen HBO/WO	1	2.50	2.50	2.50	--
kwantiteit personeel	15	1.50	4.00	2.87	0.77
kwaliteit personeel	15	1.88	4.00	2.74	0.56
4. Voorzieningen	15	1.88	4.50	2.95	0.72
materiële voorzieningen	15	1.88	4.50	2.95	0.72
studiebegeleiding	1	2.00	2.00	2.00	--
5. Interne kwaliteitszorg	15	1.92	4.48	2.71	0.68
evaluatie resultaten	15	1.67	4.17	2.41	0.74
maatregelen tot verbetering	15	1.00	5.00	2.78	0.94
betrekken van stakeholders	15	1.20	4.80	3.01	0.89
6. Resultaten	15	2.00	4.00	2.29	0.59
gerealiseerd niveau	15	2.00	4.00	2.29	0.59
karakter onderwijs-rendement	1	2.33	2.33	2.33	--

Klassieke en lichte muziek Zwolle

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	11	1.67	2.33	2.14	0.24
domeinspecifieke eisen	11	1.67	2.33	2.14	0.24
2. Programma	11	1.46	3.42	2.46	0.56
eisen HBO/WO	1	2.00	2.00	2.00	--
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	10	1.50	3.50	2.20	0.54
samenhang programma	11	1.67	4.00	2.53	0.67
studielast	11	1.00	4.50	2.94	1.05
instroom	11	2.00	4.00	2.45	0.69
afstemming tussen vormgeving en inhoud	11	1.40	3.40	2.38	0.61
beoordeling en toetsing	11	1.17	3.00	2.30	0.63
3. Inzet van personeel	11	2.06	3.56	2.55	0.52
eisen HBO/WO	1	2.50	2.50	2.50	--
kwantiteit personeel	11	1.50	4.00	2.55	0.82
kwaliteit personeel	11	1.50	3.25	2.53	0.61
4. Voorzieningen	11	2.00	3.25	2.53	0.39
materiële voorzieningen	11	2.00	3.63	2.61	0.51
studiebegeleiding	1	1.88	1.88	1.88	--
5. Interne kwaliteitszorg	11	2.32	4.25	2.93	0.57
evaluatie resultaten	11	2.00	3.50	2.49	0.50
maatregelen tot verbetering	11	1.00	4.00	3.03	0.85
betrekken van stakeholders	11	2.10	5.00	3.37	0.85
6. Resultaten	11	2.00	4.00	2.56	0.81
gerealiseerd niveau	11	2.00	4.00	2.58	0.80
karakter onderwijs-rendement	1	2.00	2.00	2.00	--

Docent muziek Arnhem en Zwolle

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	2	2.00	2.33	2.17	0.24
domeinspecifieke eisen	2	2.00	2.33	2.17	0.24
2. Programma	2	2.29	2.63	2.46	0.24
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	2	2.00	3.00	2.50	0.71
samenhang programma	2	2.33	2.33	2.33	0.00
studielast	2	2.50	3.00	2.75	0.35
instroom	2	2.00	3.00	2.50	0.71
afstemming tussen vormgeving en inhoud	2	2.60	2.80	2.70	0.14
beoordeling en toetsing	2	1.33	2.67	2.00	0.94
3. Inzet van personeel	2	1.56	2.13	1.84	0.40
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
kwantiteit personeel	2	1.00	2.50	1.75	1.06
kwaliteit personeel	2	1.75	2.13	1.94	0.27
4. Voorzieningen	2	1.50	2.75	2.13	0.88
materiële voorzieningen	2	1.50	2.75	2.13	0.88
studiebegeleiding	0	--	--	--	--
5. Interne kwaliteitszorg	2	2.25	2.30	2.28	0.35
evaluatie resultaten	2	2.00	2.00	2.00	0.00
maatregelen tot verbetering	2	2.00	3.00	2.54	0.11
betrekken van stakeholders	2	2.50	2.60	2.55	0.07
6. Resultaten	2	2.00	2.00	2.00	0.00
gerealiseerd niveau	2	2.00	2.00	2.00	0.00
karakter onderwijs-rendement	0	--	--	--	--

Dans Arnhem

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	6	1.67	3.00	2.00	0.52
domeinspecifieke eisen	6	1.67	3.00	2.00	0.52
2. Programma	6	1.44	3.53	2.16	0.77
eisen HBO/WO	2	2.00	2.00	2.00	0.00
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	5	1.50	4.00	2.40	1.08
samenhang programma	6	1.67	3.00	2.17	0.55
studielast	6	1.50	5.00	2.69	1.39
instroom	6	1.00	4.00	1.83	1.17
afstemming tussen vormgeving en inhoud	5	2.00	2.20	2.08	0.11
beoordeling en toetsing	5	1.00	3.00	1.76	0.85
3. Inzet van personeel	6	1.67	3.56	2.68	0.77
eisen HBO/WO	1	1.50	1.50	1.50	--
kwantiteit personeel	5	2.50	4.50	3.70	0.76
kwaliteit personeel	6	1.38	3.13	2.09	0.74
4. Voorzieningen	6	2.13	3.38	2.51	0.46
materiële voorzieningen	6	2.38	3.38	2.58	0.40
studiebegeleiding	2	1.88	2.00	1.94	0.88
5. Interne kwaliteitszorg	6	1.00	3.83	2.27	0.96
evaluatie resultaten	6	1.00	2.67	2.02	0.58
maatregelen tot verbetering	5	1.00	3.00	2.17	0.64
betrekken van stakeholders	5	1.40	5.00	2.82	1.35
6. Resultaten	5	2.00	3.00	2.27	0.43
gerealiseerd niveau	5	1.67	3.00	2.13	0.51
karakter onderwijs-rendement	1	3.00	3.00	3.00	--

Docent dans Arnhem

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	9	1.00	2.67	2.11	0.50
domeinspecifieke eisen	9	1.00	2.67	2.11	0.50
2. Programma	9	1.70	3.53	2.63	0.56
eisen HBO/WO	2	1.00	4.00	2.50	2.12
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	9	1.00	4.00	2.17	0.79
samenhang programma	9	2.33	3.67	2.87	0.45
studielast	9	2.00	4.00	3.13	0.73
instroom	9	1.00	5.00	2.78	1.30
afstemming tussen vormgeving en inhoud	7	1.80	3.00	2.46	0.47
beoordeling en toetsing	7	1.50	3.17	2.33	0.55
3. Inzet van personeel	10	2.00	3.88	2.91	0.68
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
kwantiteit personeel	7	2.50	5.00	3.71	0.81
kwaliteit personeel	10	2.00	3.25	2.58	0.44
4. Voorzieningen	10	2.00	3.88	2.87	0.59
materiële voorzieningen	10	2.00	3.88	2.90	0.63
studiebegeleiding	2	2.60	3.20	2.90	0.42
5. Interne kwaliteitszorg	10	1.93	5.00	2.56	0.89
evaluatie resultaten	9	1.67	2.50	2.11	0.32
maatregelen tot verbetering	8	2.00	4.00	2.81	0.59
betrekken van stakeholders	8	2.20	5.00	2.90	0.90
6. Resultaten	7	1.00	3.00	2.14	0.69
gerealiseerd niveau	7	1.00	3.00	2.14	0.69
karakter onderwijs-rendement	0	--	--	--	--

Docent drama Arnhem en Zwolle

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	16	1.50	4.00	3.07	0.94
domeinspecifieke eisen	16	1.50	4.00	3.07	0.94
2. Programma	16	1.74	3.10	2.53	0.43
eisen HBO/WO	12	1.00	3.00	1.83	0.58
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	15	1.50	4.00	2.83	0.94
samenhang programma	16	1.00	4.50	2.80	0.91
studielast	16	1.67	4.00	2.71	0.57
instroom	16	1.00	4.00	2.50	0.82
afstemming tussen vormgeving en inhoud	5	1.38	2.80	2.08	0.62
beoordeling en toetsing	5	1.38	3.33	2.24	0.78
3. Inzet van personeel	17	1.69	4.00	2.81	0.57
eisen HBO/WO	1	3.00	3.00	3.00	--
kwantiteit personeel	5	1.50	4.50	3.10	1.14
kwaliteit personeel	17	1.88	4.00	2.73	0.49
4. Voorzieningen	17	2.13	3.38	2.58	0.36
materiële voorzieningen	17	2.13	4.13	2.93	0.43
studiebegeleiding	12	1.40	3.40	2.03	0.65
5. Interne kwaliteitszorg	17	1.00	4.00	2.23	0.79
evaluatie resultaten	16	1.00	4.00	2.18	0.77
maatregelen tot verbetering	6	1.00	4.00	2.73	0.82
betrekken van stakeholders	6	1.40	3.70	2.07	0.86
6. Resultaten	5	1.00	2.00	1.73	0.43
gerealiseerd niveau	5	1.00	2.00	1.67	0.47
karakter onderwijs-rendement	1	2.00	2.00	2.00	--

Bijlage 10: Beoordeling per stakeholder in getallen uitgedrukt**Faculteitsdirecteuren**

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	2	1.90	2.00	1.95	0.07
domeinspecifieke eisen	2	1.90	2.00	1.95	0.07
2. Programma	2	1.53	2.17	1.85	0.45
eisen HBO/WO	2	1.00	2.00	1.50	0.71
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	0	--	--	--	--
samenhang programma	2	1.50	2.00	1.75	0.35
studielast	2	1.50	2.00	1.75	0.35
instroom	2	2.00	2.00	2.00	0.00
afstemming tussen vormgeving en inhoud	2	1.33	2.67	2.00	0.94
beoordeling en toetsing	2	1.83	2.33	2.08	0.35
3. Inzet van personeel	2	1.83	2.08	1.96	0.18
eisen HBO/WO	2	1.00	1.50	1.25	0.35
kwantiteit personeel	2	1.50	4.00	2.75	1.77
kwaliteit personeel	2	1.25	2.50	1.88	0.89
4. Voorzieningen	2	2.19	2.69	2.44	0.35
materiële voorzieningen	2	2.50	2.88	2.69	0.27
studiebegeleiding	2	1.88	2.50	2.19	0.44
5. Interne kwaliteitszorg	2	1.40	2.60	2.00	0.85
evaluatie resultaten	2	1.46	2.54	2.00	0.76
maatregelen tot verbetering	2	2.00	4.00	2.77	1.41
betrekken van stakeholders	2	1.33	2.67	2.00	0.94
6. Resultaten	2	1.17	1.90	1.53	0.52
gerealiseerd niveau	2	1.33	2.00	1.67	0.47
karakter onderwijs-rendement	2	1.00	1.80	1.40	0.57

Academiedirecteuren

Onderwerp	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	3	1.80	2.30	2.03	0.25
domeinspecifieke eisen	3	1.80	2.30	2.03	0.25
2. Programma	3	2.13	2.63	2.37	0.25
eisen HBO/WO	3	2.00	2.00	2.00	0.00
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	0	--	--	--	--
samenhang programma	3	1.00	2.00	1.67	0.58
studielast	3	1.50	3.50	2.83	1.15
instroom	3	1.00	3.00	2.33	1.15
afstemming tussen vormgeving en inhoud	3	1.50	3.75	2.92	1.23
beoordeling en toetsing	3	1.75	3.50	2.46	0.92
3. Inzet van personeel	3	2.00	2.21	2.07	0.12
eisen HBO/WO	3	1.00	1.50	1.33	0.29
kwantiteit personeel	3	2.50	3.50	2.83	0.58
kwaliteit personeel	3	2.00	2.13	2.04	0.07
4. Voorzieningen	3	1.69	2.19	1.92	0.25
materiële voorzieningen	3	2.00	2.50	2.25	0.25
studiebegeleiding	3	1.38	1.88	1.58	0.26
5. Interne kwaliteitszorg	3	1.93	2.54	2.18	0.32
evaluatie resultaten	3	1.77	2.38	2.10	0.31
maatregelen tot verbetering	3	2.00	3.00	2.36	0.54
betrekken van stakeholders	3	2.00	2.70	2.67	0.38
6. Resultaten	3	1.67	2.27	1.94	0.30
gerealiseerd niveau	3	2.00	2.33	2.22	0.19
karacter onderwijs-rendement	3	1.00	2.20	1.67	0.61

Opleidingscoördinatoren

Onderwerp	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	13	1.30	2.80	2.05	0.43
domeinspecifieke eisen	13	1.30	2.80	2.05	0.43
2. Programma	13	1.30	2.58	2.05	0.34
eisen HBO/WO	13	1.00	3.00	1.77	0.60
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	0	--	--	--	--
samenhang programma	13	1.00	3.50	2.00	0.61
studielast	13	1.67	4.00	2.26	0.81
instroom	13	1.00	3.00	2.15	0.55
afstemming tussen vormgeving en inhoud	13	1.00	3.00	1.87	0.63
beoordeling en toetsing	13	1.38	3.13	2.28	0.59
3. Inzet van personeel	13	2.00	3.42	2.57	0.48
eisen HBO/WO	13	1.50	4.50	2.73	1.17
kwantiteit personeel	13	2.00	3.50	2.77	0.48
kwaliteit personeel	13	1.13	3.00	2.21	0.58
4. Voorzieningen	13	2.06	3.94	2.65	0.51
materiële voorzieningen	13	2.00	4.50	2.86	0.72
studiebegeleiding	13	1.75	3.38	2.45	0.51
5. Interne kwaliteitszorg	13	1.42	2.96	2.19	0.54
evaluatie resultaten	13	1.54	3.15	2.49	0.61
maatregelen tot verbetering	13	1.00	4.00	2.29	0.79
betrekken van stakeholders	13	1.10	3.00	1.89	0.60
6. Resultaten	13	1.00	3.17	2.21	0.55
gerealiseerd niveau	13	1.00	3.00	1.87	0.59
karakter onderwijs-rendement	13	1.00	4.33	2.54	0.81

Docenten

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	71	1.00	3.67	2.49	0.41
domeinspecifieke eisen	71	1.00	3.67	2.49	0.41
2. Programma	71	1.44	4.10	2.40	0.53
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	71	1.00	4.00	2.15	0.65
samenhang programma	71	1.00	4.00	2.41	0.69
studielast	71	1.00	5.00	2.88	0.83
instroom	71	1.00	5.00	2.49	0.84
afstemming tussen vormgeving en inhoud	71	1.00	3.60	2.19	0.58
beoordeling en toetsing	71	1.00	4.33	2.27	0.64
3. Inzet van personeel	71	1.56	3.94	2.85	0.56
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
kwantiteit personeel	71	1.00	5.00	3.09	0.92
kwaliteit personeel	71	1.38	4.00	2.60	0.54
4. Voorzieningen	71	1.13	4.50	2.73	0.59
materiële voorzieningen	71	1.13	4.50	2.73	0.59
studiebegeleiding	0	--	--	--	--
5. Interne kwaliteitszorg	71	1.35	4.48	2.53	0.63
evaluatie resultaten	71	1.33	4.17	2.24	0.54
maatregelen tot verbetering	71	1.00	5.00	2.65	0.76
betrekken van stakeholders	71	1.20	5.00	2.82	0.86
6. Resultaten	71	1.00	4.00	2.21	0.63
gerealiseerd niveau	71	1.00	4.00	2.21	0.63
karakter onderwijs-rendement	0	--	--	--	--

Gastdocenten

Onderwerp	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	0	--	--	--	--
domeinspecifieke eisen	0	--	--	--	--
2. Programma	0	--	--	--	--
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	0	--	--	--	--
samenhang programma	0	--	--	--	--
studielast	0	--	--	--	--
instroom	0	--	--	--	--
afstemming tussen vormgeving en inhoud	0	--	--	--	--
beoordeling en toetsing	0	--	--	--	--
3. Inzet van personeel	11	1.00	3.00	2.18	0.60
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
kwantiteit personeel	0	--	--	--	--
kwaliteit personeel	11	1.00	3.00	2.18	0.60
4. Voorzieningen	11	2.25	3.38	2.78	0.33
materiële voorzieningen	11	2.25	3.38	2.78	0.33
studiebegeleiding	0	--	--	--	--
5. Interne kwaliteitszorg	11	2.10	5.00	3.38	0.84
evaluatie resultaten	0	--	--	--	--
maatregelen tot verbetering	11	1.00	5.00	2.91	1.30
betrekken van stakeholders	11	2.10	5.00	3.38	0.84
6. Resultaten	0	--	--	--	--
gerealiseerd niveau	0	--	--	--	--
karakter onderwijs-rendement	0	--	--	--	--

Werkplaatsassistenten

Onderwerp	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	0	--	--	--	--
domeinspecifieke eisen	0	--	--	--	--
2. Programma	0	--	--	--	--
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	0	--	--	--	--
samenhang programma	0	--	--	--	--
studielast	0	--	--	--	--
instroom	0	--	--	--	--
afstemming tussen vormgeving en inhoud	0	--	--	--	--
beoordeling en toetsing	0	--	--	--	--
3. Inzet van personeel	9	1.50	2.50	1.89	0.33
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
kwantiteit personeel	0	--	--	--	--
kwaliteit personeel	9	1.50	2.50	1.89	0.33
4. Voorzieningen	9	2.50	3.50	2.82	0.35
materiële voorzieningen	9	2.50	3.50	2.82	0.35
studiebegeleiding	0	--	--	--	--
5. Interne kwaliteitszorg	9	3.00	4.50	3.69	0.50
evaluatie resultaten	0	--	--	--	--
maatregelen tot verbetering	9	2.00	5.00	3.00	1.03
betrekken van stakeholders	9	3.00	4.50	3.69	0.50
6. Resultaten	0	--	--	--	--
gerealiseerd niveau	0	--	--	--	--
karakter onderwijs-rendement	0	--	--	--	--

Studenten

Onderwerp	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	85	1.00	5.00	2.86	1.01
domeinspecifieke eisen	85	1.00	5.00	2.86	1.01
2. Programma	85	1.13	4.43	2.44	0.52
eisen HBO/WO	85	1.00	5.00	1.96	0.86
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	85	1.00	5.00	2.47	1.01
samenhang programma	85	1.00	4.50	2.79	0.77
studielast	85	1.67	3.67	2.76	0.52
instroom	85	1.00	4.00	2.22	0.84
afstemming tussen vormgeving en inhoud	0	--	--	--	--
beoordeling en toetsing	0	--	--	--	--
3. Inzet van personeel	85	1.00	4.00	2.26	0.62
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
kwantiteit personeel	0	--	--	--	--
kwaliteit personeel	85	1.00	4.00	2.26	0.62
4. Voorzieningen	85	1.39	3.69	2.39	0.47
materiële voorzieningen	85	1.38	4.13	2.54	0.52
studiebegeleiding	85	1.20	4.00	2.24	0.71
5. Interne kwaliteitszorg	85	1.00	5.00	2.56	0.92
evaluatie resultaten	85	1.00	5.00	2.56	0.92
maatregelen tot verbetering	0	--	--	--	--
betrekken van stakeholders	0	--	--	--	--
6. Resultaten	0	--	--	--	--
gerealiseerd niveau	0	--	--	--	--
karakter onderwijs-rendement	0	--	--	--	--

Externe stagebegeleiders

Onderwerp	Z	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	1	3.00	3.00	3.00	--
domeinspecifieke eisen	1	3.00	3.00	3.00	--
2. Programma	0	--	--	--	--
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	0	--	--	--	--
samenhang programma	0	--	--	--	--
studielast	0	--	--	--	--
instroom	0	--	--	--	--
afstemming tussen vormgeving en inhoud	0	--	--	--	--
beoordeling en toetsing	0	--	--	--	--
3. Inzet van personeel	0	--	--	--	--
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
kwantiteit personeel	0	--	--	--	--
kwaliteit personeel	0	--	--	--	--
4. Voorzieningen	1	2.75	2.75	2.75	--
materiële voorzieningen	1	2.75	2.75	2.75	--
studiebegeleiding	0	--	--	--	--
5. Interne kwaliteitszorg	1	2.75	2.75	2.75	--
evaluatie resultaten	0	--	--	--	--
maatregelen tot verbetering	1	3.00	3.00	3.00	--
betrekken van stakeholders	1	2.75	2.75	2.75	--
6. Resultaten	1	2.00	2.00	2.00	--
gerealiseerd niveau	1	2.00	2.00	2.00	--
karakter onderwijs-rendement	0	--	--	--	--

Werkveld

Onderwerp	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	5	1.00	4.00	2.60	1.52
domeinspecifieke eisen	5	1.00	4.00	2.60	1.52
2. Programma	0	--	--	--	--
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	0	--	--	--	--
samenhang programma	0	--	--	--	--
studielast	0	--	--	--	--
instroom	0	--	--	--	--
afstemming tussen vormgeving en inhoud	0	--	--	--	--
beoordeling en toetsing	0	--	--	--	--
3. Inzet van personeel	0	--	--	--	--
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
kwantiteit personeel	0	--	--	--	--
kwaliteit personeel	0	--	--	--	--
4. Voorzieningen	0	--	--	--	--
materiële voorzieningen	0	--	--	--	--
studiebegeleiding	0	--	--	--	--
5. Interne kwaliteitszorg	5	3.00	3.88	3.58	0.38
evaluatie resultaten	0	--	--	--	--
maatregelen tot verbetering	5	2.00	4.00	2.90	1.08
betrekken van stakeholders	5	3.00	3.88	3.58	0.38
6. Resultaten	5	2.00	3.00	2.40	0.55
gerealiseerd niveau	5	2.00	3.00	2.40	0.55
karakter onderwijs-rendement	0	--	--	--	--

Afdeling ICT

Onderwerp	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	0	--	--	--	--
domeinspecifieke eisen	0	--	--	--	--
2. Programma	0	--	--	--	--
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	0	--	--	--	--
samenhang programma	0	--	--	--	--
studielast	0	--	--	--	--
instroom	0	--	--	--	--
afstemming tussen vormgeving en inhoud	0	--	--	--	--
beoordeling en toetsing	0	--	--	--	--
3. Inzet van personeel	0	--	--	--	--
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
kwantiteit personeel	0	--	--	--	--
kwaliteit personeel	0	--	--	--	--
4. Voorzieningen	5	2.33	4.67	3.53	1.02
materiële voorzieningen	5	2.33	4.67	3.53	1.02
studiebegeleiding	0	--	--	--	--
5. Interne kwaliteitszorg	5	2.00	5.00	3.00	1.22
evaluatie resultaten	0	--	--	--	--
maatregelen tot verbetering	0	--	--	--	--
betrekken van stakeholders	5	2.00	5.00	3.00	1.22
6. Resultaten	0	--	--	--	--
gerealiseerd niveau	0	--	--	--	--
karakter onderwijs-rendement	0	--	--	--	--

Afdeling KtweeO

Onderwerp	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	0	--	--	--	--
domeinspecifieke eisen	0	--	--	--	--
2. Programma	0	--	--	--	--
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	0	--	--	--	--
samenhang programma	0	--	--	--	--
studielast	0	--	--	--	--
instroom	0	--	--	--	--
afstemming tussen vormgeving en inhoud	0	--	--	--	--
beoordeling en toetsing	0	--	--	--	--
3. Inzet van personeel	0	--	--	--	--
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
kwantiteit personeel	0	--	--	--	--
kwaliteit personeel	0	--	--	--	--
4. Voorzieningen	3	1.67	3.27	2.34	0.83
materiële voorzieningen	3	2.00	3.33	2.56	0.69
studiebegeleiding	3	1.00	3.20	2.13	1.10
5. Interne kwaliteitszorg	3	1.29	3.17	2.08	0.97
evaluatie resultaten	3	1.38	3.23	2.33	0.92
maatregelen tot verbetering	3	2.00	3.00	2.33	0.85
betrekken van stakeholders	3	1.20	3.10	1.83	1.10
6. Resultaten	3	4.00	5.00	4.33	0.58
gerealiseerd niveau	0	--	--	--	--
karakter onderwijs-rendement	3	4.00	5.00	4.33	0.58

Afdeling mediatheken

Onderwerp	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	0	--	--	--	--
domeinspecifieke eisen	0	--	--	--	--
2. Programma	0	--	--	--	--
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	0	--	--	--	--
samenhang programma	0	--	--	--	--
studielast	0	--	--	--	--
instroom	0	--	--	--	--
afstemming tussen vormgeving en inhoud	0	--	--	--	--
beoordeling en toetsing	0	--	--	--	--
3. Inzet van personeel	0	--	--	--	--
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
kwantiteit personeel	0	--	--	--	--
kwaliteit personeel	0	--	--	--	--
4. Voorzieningen	12	1.67	3.67	2.67	0.68
materiële voorzieningen	12	1.67	3.67	2.67	0.68
studiebegeleiding	0	--	--	--	--
5. Interne kwaliteitszorg	12	1.00	5.00	3.58	1.24
evaluatie resultaten	0	--	--	--	--
maatregelen tot verbetering	0	--	--	--	--
betrekken van stakeholders	12	1.00	5.00	3.58	1.24
6. Resultaten	0	--	--	--	--
gerealiseerd niveau	0	--	--	--	--
karakter onderwijs-rendement	0	--	--	--	--

Afdeling personeelszaken

Onderwerp	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
1. Doelstelling van de opleiding	0	--	--	--	--
domeinspecifieke eisen	0	--	--	--	--
2. Programma	0	--	--	--	--
eisen HBO/WO	0	--	--	--	--
relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	0	--	--	--	--
samenhang programma	0	--	--	--	--
studielast	0	--	--	--	--
instroom	0	--	--	--	--
afstemming tussen vormgeving en inhoud	0	--	--	--	--
beoordeling en toetsing	0	--	--	--	--
3. Inzet van personeel	4	2.21	3.21	2.54	0.46
eisen HBO/WO	4	1.50	4.00	2.25	1.19
kwantiteit personeel	4	3.00	3.00	3.00	0.00
kwaliteit personeel	4	2.13	2.63	2.38	0.23
4. Voorzieningen	0	--	--	--	--
materiële voorzieningen	0	--	--	--	--
studiebegeleiding	0	--	--	--	--
5. Interne kwaliteitszorg	4	2.00	3.00	2.75	0.50
evaluatie resultaten	4	2.00	3.00	2.75	0.50
maatregelen tot verbetering	0	--	--	--	--
betrekken van stakeholders	0	--	--	--	--
6. Resultaten	0	--	--	--	--
gerealiseerd niveau	0	--	--	--	--
karakter onderwijs-rendement	0	--	--	--	--

Bijlage 11: Antwoorden op de open vragen

In deze bijlage staan verschillende opmerkingen die respondenten hebben gemaakt aan het einde van de vragenlijst. De opmerkingen zijn waar nodig aangepast qua zinsbouw. De inhoud is overgenomen zoals vermeld was door de respondenten. In verband met de anonimiteit is bij de meeste opmerkingen niet te achterhalen welke faculteit, academie of opleiding het betreft. De gemaakte opmerkingen kunnen worden gezien als aanbevelingen voor de hogeschool ArtEZ, en in sommige gevallen specifiek voor een faculteit, academie of opleiding.

<i>Faculteitsdirecteuren</i>	<ul style="list-style-type: none"> - De periode van 4 studiejaar is eigenlijk te kort om een goed musicus op te leiden. - De kleine organisatorische kern van de opleiding maakt flexibel werken mogelijk. Tegelijkertijd ontstaat het gevoel dat door toenemende bureaucratische druk bepaalde zaken (met name schriftelijke verantwoording van beleid en besluiten) blijven liggen. De organisatie is vooral gericht op uitvoering van hoogwaardig onderwijs.
<i>Academiedirecteuren</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Bij de opleiding docent muziek wordt een te grote studielast ervaren en komen studenten onvoldoende toe aan musiceren.
<i>Opleidingscoördinatoren</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Bij de opleiding dansmakers (specialisatierichting binnen de opleiding dans) krijgen studenten niet de mogelijkheid te kunnen voldoen aan de gestelde criteria bij het vak 'Theatertechnieken' door overboeking van de theaterzalen en beschikbaarheid van de technici. - Er is sprake van personele onderbezetting ten gevolge van eerdere bezuinigingen. - De overgang van de beginstudie naar de eindstudie (derde jaar) wordt als erg zwaar ervaren; er wordt veel meer verwacht van de zelfstandigheid van de student. - Studenten hebben veel minder te besteden aan materiaal en software, terwijl de kosten hiervan hoger worden. - Er worden geen vakevaluaties gedaan na de vakken/modules en er worden geen functioneringsgesprekken gehouden. Als dit wel gedaan zou worden, zou dit een goed kwaliteitsverhogend middel zijn.

-
- De opleiding kent een interdisciplinair, verbindend en vernieuwend karakter dat niet in de reguliere indeling van faculteiten en afdelingen is in te delen. De begrippen dynamiek en experiment zijn uniek voor het Nederlandse kunstonderwijs.
  - De opleiding is van karakter wellicht een van de meest eigenwijze van Nederland, sterk gericht op het eigen denk- en analytisch vermogen van de student.
  - De kleinschaligheid van de opleiding wordt door iedereen als zeer positief ervaren.
  - Kenmerken van de opleiding zijn: veel contacturen, intensief programma, link met de praktijk, stimuleren van hoge ambities, stimuleren van een goede werkhouding, ontplooiën van het specifieke eigen talent, stimuleren van het kritisch vermogen, open blik naar studenten (niet elitair/wel kritisch), het Arnhemse isolement, contacten met alle segmenten van het werkveld, goede inhoudelijke voorbereiding op het docentschap, zowel vakmatig als beroepsmatig, informele samenwerking.

Docenten

- De inhoud van de hoofdvaklessen varieert naar de behoefte van de student.
  - De student kan bij alle collegae terecht met vragen op het desbetreffende vakgebied.
  - De verschillende, van bovenaf opgelegde profielen van de verschillende locaties binnen de conservatoria van Artez (Arnhem, Zwolle en op termijn Enschede) werken beperkend en komen geforceerd over. De vraag is waarom er bijvoorbeeld in Arnhem niet meer geprofiteerd wordt van de aanwezigheid van een professioneel symfonieorkest (HGO).
  - Er zou duidelijker en helderder informatie verstrekt moeten worden aan aspirant-studenten. Ook zou de organisatie rond deze nieuwe studenten beter moeten, omdat ze zich welkom moeten voelen.
  - Een kleine maar hechte groep docenten zorgt er voor dat alle studenten in beeld blijven. Een belangrijk aspect van de Christelijke Academie Beeldende Kunst en Vorming is de sociale betrokkenheid. Naast ambachtelijkheid die wordt gewaarborgd door de werkplaatsen is dit binnen deze academie een belangrijk
-

uitgangspunt. Ook wordt er door de directie geluisterd naar initiatieven die nodig zijn voor een vakgebied vanuit de docenten, een belangrijk punt in de kwaliteitszorg.

- De student staat voorop. Hij bepaalt voor een groot deel zelf waar zijn ambitie ligt en hoe hij die wil gaan in zetten tijdens zijn studie, waardoor er voor de student een mogelijkheid wordt geschapen om zelf na de studie invulling te geven aan de beroepspraktijk, zoals hij die wil zien. De docenten proberen zoveel mogelijk de student daar te brengen waar deze wil komen zonder uit het oog te verliezen dat er een zekere professionele basis aanwezig is aan het einde van de studie.
  - Docenten krijgen te weinig honorarium.
  - De kwaliteit van de opleiding ligt bij het onvoorwaardelijke streven van het docententeam naar inhoudelijke kwaliteit van het onderwijs.
  - Het managementteam bestaat uit mensen die nooit een artiest zijn geweest en die om deze reden de curricula niet goed vorm kunnen geven. Het sluit onvoldoende aan bij de artiestenpraktijk.
  - De opleiding komt niet voldoende toe aan de breedte van de vakinhoudelijke toekomst. De student komt in onvoldoende mate in contact met de mondiale culturele invalshoeken. De ambitie van de student komt onvoldoende aan zijn trekken. Er is onvoldoende aandacht en begeleiding bij studiestagnatie. Ook is er geen bereidheid tot discussie.
  - De opleiding is in beweging en heeft de moed veranderende didactische/vakmatige inzichten collegiaal te onderzoeken en zo nodig te integreren in het curriculum.
  - Organisatoren van de afdeling houden zich wel bezig met kwaliteitszorg en evaluaties, maar er is hierover te weinig communicatie met de docenten; zij worden er te weinig bij betrokken. De docent heeft zelf wel eens een evaluatie uitgevoerd aan het eind van een nieuwe cursus, maar de leiding heeft vervolgens niets met de resultaten gedaan.
  - Er wordt gewerkt met een behoorlijk gemotiveerde groep van docenten, maar er wordt onvoldoende
-

gebruik gemaakt van ieders capaciteiten en professionaliteit. Dit komt enerzijds door de stijl van leidinggeven, anderzijds door tijdgebrek.

- Vanuit de centrale diensten zou er minder bemoeienis moeten zijn met de organisatie van het onderwijs ("onderwijs verplicht in projectvorm" bijv.), zolang dit onderwijs goed scoort (blijkens uit voormalige visitatierapporten, rangorde in HBO-gids, signalen uit werkveld en vanuit opleiding). De opleiding is voortdurend aan het vernieuwen, ook vanuit de docenten zelf, om de kwaliteit te verbeteren en of te borgen.
  - Het blijkt uit recent gepubliceerde cijfers (nieuwsbrief over bezuinigingen CABK Zwolle) dat vooral centrale diensten in de afgelopen jaren in extreme mate meer geld zijn gaan kosten. Vervolgens wordt er aangedrongen op bezuinigen voor wat betreft huisvesting en personeel. Volgens de docent zijn dit onjuiste conclusies. Aan de ene kant is er een tussenlaag van directeuren en het onderwijsbureau en aan de andere kant is er een vermindering van lessen, werken naar de waarneming, vermindering werkplaatscursussen, vacatures op de werkvloer die niet opgevuld worden. Het beleid van de afgelopen jaren is misschien wel trendy, maar gaat wel ten koste van de kwaliteit van het onderwijs.
  - Afgestudeerden komen aan het werk, omdat kunstvakonderwijs een voortdurende training is in toewijding, werklust en discipline.
  - Er is dringend behoefte aan een coördinator klassieke muziek die aanwezig en dus aanspreekbaar is. Er is veel chaos dienaangaande.
  - De website heeft verbetering; daar is een jaar niets aan gedaan. Volgens de docent heeft dit aanmeldingen gekost.
  - De aanwezigheid van de locatielcommissie is te weinig bekend; er wordt te veel in de leskamers geklaagd. Studenten én docenten moeten weten dat ze bij de locatielcommissie terecht kunnen met hun opmerkingen en vragen. Er is een klachtenbus in de gang, maar volgens de docent wordt daar nooit in gekeken.
-

-
- Er is de afgelopen jaren veel veranderd op het conservatorium. De profilering van de afdeling muziek Arnhem & Zwolle is jammer genoeg buiten de docenten om geformuleerd. Het is volkomen onduidelijk hoe (bijvoorbeeld) het onderwijs klassieke muziek op elk van de locaties vorm en inhoud zou moeten krijgen. Er vindt wel sectieoverleg plaats, maar met de uitkomsten wordt (naar mening van de docent) niets gedaan. Verder heeft de docent in de afgelopen 12 jaar nog nooit een functioneringsgesprek gehad. Er kunnen dus nog een heel aantal zaken verbeterd worden in de communicatie tussen managementteam, afdelingshoofden en docenten. Ook is het de docent onduidelijk of de opleidingscommissie voor de afdeling muziek nog functioneert, omdat er de laatste tijd nog wel eens wat mis gaat bij toetsen en examens.
  - De docent voelt zich erg op zijn plek en heeft een goed contact met collegae.
  - Er zou meer geld en ruimte voor het (tijdens de les) inzetten van werkplaatsassistenten moeten komen. Deze zijn veel te druk en overbelast. Ook zou er meer geld moeten komen voor de aanschaf van nieuwe machines en materialen waarmee gewerkt kan worden.

Gastdocenten

- De gastdocent is van mening dat het belangrijk is studenten voor te bereiden op de praktijk. Nog steeds kunnen studenten architectonische vormgeving niet werken met de meest voorkomende computerprogramma's als Autocad, Vectorworks en Photoshop. Dit bemoeilijkt het werken tijdens een stageperiode en ook de start van een carrière na de studie.
  - De gastdocent vindt de opleiding in Kampen te smal, te klein en te geïsoleerd. De docent zou studenten niet aanraden er naartoe te gaan. Kunstacademies zijn algemeen sowieso al snel beschermend en weinig dwingend ten aanzien van studenten. In Kampen kunnen studenten met een te magere productie gewoon doorgaan.
  - De gastdocent vindt wat betreft het eigen vak prettig dat er ruimte, een enorme betrokkenheid, een koersbepaling en een heel open communicatie tussen de
-

---

staf, docenten en studenten is.

- De opleiding is toegankelijk, open en betrokken op de activiteiten van de gastdocent. Er is sprake van een goede inhoudelijke feedback en evaluatie.
- Samenvoeging wat betreft het lerarenaanbod met een andere kunstinstelling zou een goed idee zijn. Sommige docenten zijn ongetwijfeld oprecht en toegewijd, desondanks ontbreekt er iets aan pit en kosmopolitisch gevoel en aan gevoel een verbinding te hebben met de praktijk en intellectuele betrekking. Een enkele docent is daadwerkelijk betrokken op een krachtige manier, maar kennis over de recente kunst ontbreekt teveel. Daar worden leerlingen ook niet bij voorbaat mee geconfronteerd - het is mogelijk de academie te doorlopen zonder veel kennis van de kunst. In de praktijk komen die mensen in dat veld nauwelijks terecht. Gezien het brede aanbod aan kunstopleidingen, weet de gastdocent niet of deze opleiding in Kampen nodig is.
- De gastdocent heeft het gastdocentschap als zeer positief ervaren.

Werkplaatsassistenten

- Er is persoonlijke begeleiding en aandacht voor de individuele student. Er is een hoge kwaliteitsnorm en er is veel vakkennis bij de vakdocenten en werkplaatsbeheerders.
  - Een goede visie/missie van de opleiding wordt gemist. Ook is de PR niet zoals het wezen moet; als de ArtEZ-site geopend wordt, komt men in Arnhem terecht en is er geen link te vinden naar de opleidingen in Zwolle.
  - Er moet een betere inhoudelijke afstemming tussen docenten en werkplaatsen plaatsvinden over uit te voeren opdrachten. De ICT-begeleiding en ondersteuning op de werkvloer vertoont grote hiaten. De kennis en het inzicht in gebruik van software om optimaal te presenteren en communiceren is van zeer wisselend niveau, dit geldt voor alle studierichtingen. Opvallend is de slechte taalbeheersing bij studenten: taal- en stijlfouten in presentaties zijn soms 'tenenkruullend'.
  - Met het oog op een betere samenhang tussen onderwijs en werkplaatsen zou het een goede stap zijn de
-

	<p>werkplaatsassistenten intensiever te betrekken bij de meer onderwijsinhoudelijke aspecten.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er is tevredenheid over de gang van zaken op de afdeling; er is een team dat goed samenwerkt. Ook is er een goed contact met de studenten.
<i>Externe stagebegeleiders</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Wanneer de docenten binnen de opleiding één maatstaf aanhouden en systematisch formeel de beoordelingen vaststellen, zullen veel studenten zich beter kunnen inleven in hun cijfers en beoordelingen. Aangezien veel docenten hun eigen gevoel en manier hebben van beoordelen is het vaak onduidelijk wat er nou precies wordt verwacht van de studenten. Het is heel normaal dat je binnen een kunstopleiding niet gewoon cijfers kan optellen, alleen mag je wel verwachten dat de docenten het eens zijn met elkaar en dat ook als een orgaan kunnen doorgeven aan de studenten. Want in het werkveld wordt dat ook verwacht, de natte vinger methode is echt niet acceptabel. Verder heeft de stagebegeleider altijd plezier gehad binnen de opleiding en was het contact met de docenten zodanig dat de begeleider durfde te vragen waarom de docent bepaalde beoordelingen gaf.
<i>Het werkveld</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Beslissingen worden alleen op financiële en niet op onderwijsinhoudelijke gronden genomen, waardoor de kwaliteit van het onderwijs behoorlijk in het nauw dreigt te komen. Bezuinigingen worden dusdanig uitgevoerd, dat zich een neerwaartse spiraal op kwaliteit vormt. Dit gaat onherroepelijk studentenaantallen kosten en haalt de kwaliteit dusdanig naar beneden, dat de vraag rijst hoelang de opleiding nog voort zal bestaan.
<i>Studenten</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Er is te weinig budget en er is te weinig communicatie tussen afdelingen. - Er zijn slechte en te weinig faciliteiten (zoals computers en printers) en er zijn steeds meer bezuinigingen. - De student moet zelf achter eigen denkfouten in het persoonlijk proces komen, docenten helpen de student daar niet mee. Er is gebrek aan handvatten die door docenten of het onderwijsprogramma aangereikt zouden moeten worden. Er is geen winkel aanwezig waar de studenten hun werk kunnen verkopen en er is

-
- weinig ruimte om de werken te presenteren.
- De computers functioneren niet naar wens en de docenten hebben weinig tijd.
  - De komst van steeds nieuwe docenten veroorzaakt verwarring.
  - De afdelingshoofden lijken niet gemotiveerd en laten zich te weinig zien aan de studenten.
  - De planning van de roosters en de studiebelasting is slecht door het steeds omgooien van roosters en wisseling van docenten.
  - De organisatie en de planning van nieuwe projecten worden vaak verkeerd ingeschat. Sommige docenten zijn niet te bereiken of zijn laks. Er zijn te weinig contacturen in de stage.
  - In het eerste jaar zijn er veel zaken onduidelijk voor zowel de student als de docent.
  - Er is te weinig tijd voor alle vakken waardoor de student zich soms niet kan verdiepen.
  - Er is sprake van een tekort aan ruimtes, zowel opslagruimte als repetitieruimte.
  - Het eerste jaar visuele communicatie sluit niet aan op het tweede jaar.
  - Er is één lichte student die steeds proefkonijn is bij het invoeren van projectonderwijs.
  - Er werken goedopgeleide mensen op de afdeling, alleen zou er meer afstemming (overleg) mogen zijn. Daarnaast wordt er te weinig aandacht besteed aan de theorie. De student vindt dit belangrijk voor het vakgebied waar deze in terecht komt.
  - De nieuwe school in Zwolle (die in de plaats van Kampen is gekomen) wordt niet gewaardeerd: er zijn teveel en te strenge regels, de communicatie naar studenten toe is verslechterd, er is een rumoerig zolderlokaal en de student wordt beperkt in zijn manier van werken: alles moet schoon blijven en voor een student autonome kunst werkt dit niet goed. Ook zijn de werkplaatsen minder vaak te gebruiken door ontslag van werkplaatsassistenten, terwijl de werkplaatsen als een trekpleister voor de opleiding wordt gezien. De student heeft een minder grote eigen werkplaats, terwijl er wel meer studenten aangenomen moeten worden.
-

De nieuwe locatie in Zwolle wordt als een negatieve reclame voor de CABK¹ gezien en verschillende studenten geven aan zich niet thuis te voelen in het nieuwe gebouw.

- Het bestuur heeft niet goed in de gaten wat de student nodig heeft; er wordt niet goed gekeken naar de werkvloer. Hierdoor wordt er op noodzakelijke dingen bezuinigd, zoals atelierruimte, expositieruimte, werkplaatsen en kundige en goed toegeruste docenten.
- Op de AKI wordt zelfstandigheid en zelfredzaamheid van de student bijzonder geactiveerd, wat erg goed aansluit bij de beroepspraktijk. De student leert er verantwoordelijk te zijn voor de studie en het handelen. Dit geldt echter helaas ook voor velen niet; die studenten kunnen te makkelijk tussen de mazen van het net door toch afstuderen.
- Er mogen meer gastcolleges gegeven worden en er moet een studievereniging blijven bestaan.
- Ook in het eerste jaar zouden docenten al de richting moeten stimuleren waarin de student wil gaan, zelfs al vinden de docenten deze richting niet interessant. De vrijheid in werken is zeer belangrijk.
- Studenten van de AKI kunnen ook bij docenten van andere afdelingen terecht en zitten dus niet vast aan hun eigen docenten; dit is een positief punt.
- Bij de opleiding interieurarchitectuur wordt er veel geregeld door de docenten, zoals excursies, lezingen en het uitnodigen van gastdocenten. Hierdoor krijgt de student een goed beeld van het toekomstige beroep en het helpt bij inspiratie voor de opdrachten. De docenten bij deze opleiding zijn erg verschillend; hierdoor krijgt de student op heel veel verschillende manieren kritiek op het gemaakte werk en leert de student op verschillende manieren te werken. Hierdoor wordt de kwaliteit van het werk beter.
- De student is zeer tevreden over de opleiding; het is kleinschalig, er is sprake van korte lijnen tussen betrokkenen en het contact tussen de docent en de student is goed.
- Voor afdeling Bouwkunde zou een vaste plek in de

---

¹ Christelijke Academie Beeldende Kunst

Oude Kraan (gebouw in Arnhem waar deze afdeling zit) handig zijn; dat is nu niet het geval. Bij eindpresentaties bijvoorbeeld moeten de materialen direct weer verwijderd worden en dat vindt de student jammer na alle dagen werk die er in zitten. Ook kunnen andere opleidingen zo niet genieten van de werken van de academie.

- Draadloos internet is in zowel de Oude Kraan als het Rietveldgebouw gewenst.
  - Er is een aantal zeer goede docenten die zeer ter zake kundig zijn; de student wordt over het algemeen goed gemotiveerd. Er hangt een leuke sfeer op de afdeling. De docenten zijn zeer betrokken bij het welzijn van de student.
  - De algemene doelen die ArtEZ voor ogen heeft worden niet kenbaar gemaakt aan de studenten. Hierdoor ontstaat er een negatieve sfeer naar zowel de directie als naar het beleid dat er wordt gevoerd. De student is geneigd, met alle bezuinigingen, te denken dat ArtEZ zo snel mogelijk alle expertise en faciliteiten op één plek wil brengen en dat die plek zich niet in Zwolle bevindt. Ook is de student van mening dat de doelstellingen van de directie niet staven met die van het "gewone" personeel. Als men wil dat ArtEZ een goede en sterke school wordt, is het van belang dat de docenten op vrijwillige en enthousiaste basis de kar trekken. Een sterk punt van ArtEZ is de verschillende meningen van docenten; dit punt wordt steeds minder door het ontslaan van docenten.
  - Er zou een structureel leerplan moeten komen dat op iedere student toepasbaar is met daarin een loopbaanbegeleiding. Ook moet de betrokkenheid van docenten en/of loopbaanbegeleiders hierin groter zijn, zodat studenten niet zomaar kunnen 'verdwijnen' en toch kunnen afstuderen zonder dat ze regelmatig op school zijn geweest.
  - Tijdens het eindexamen moet er meer hulp komen voor de eindexpositie. Eigen verantwoordelijkheid is goed, maar het meedenken aan oplossingen, zowel financieel als logistiek, is zeer gewenst.
  - Er zouden mogelijkheden moeten zijn om bepaalde
-

		<ul style="list-style-type: none"> vakken bij andere opleidingen te kunnen volgen. - Een officiële propedeuse-uitreiking is gewenst. - De opleiding is erg gedisciplineerd en werkdruk hoog, zodat de student erg goed mee kan komen in het bedrijfsleven. De student leert goed zelfstandig werken. Het niveau van de studenten is erg hoog. - De school zou de hele nacht door toegankelijk moeten zijn voor studenten. - Bij de opleiding docent drama zijn de conciërges vaak afwezig. Met name het uitlenen van camera's zorgt voor problemen, zowel door afwezigheid van conciërges (soms zit er anderhalf uur tussen de aflossing van elkaar) als door rommelig werken.
<i>Afdeling ICT</i>	--	
<i>Afdeling KtwecO</i>	--	
<i>Afdeling decanaat</i>		<ul style="list-style-type: none"> - Mentoren (die studenten begeleiden) worden niet aangestuurd en er is geen structureel overleg, ook niet met de decaan. De functie wordt naar weten van de decaan niet geëvalueerd.
<i>Afdeling mediatheken</i>		<ul style="list-style-type: none"> - De afdeling mediatheek bij de AKI te Enschede wordt te weinig betrokken bij het onderwijs van de AKI. Deze afdeling vindt dat zij daarop in dient te spelen. Daarnaast zijn de laatste jaren de kwaliteit, openingstijden en service verminderd door het vertrek van personeel. Er verdwijnen nog steeds bepaalde diensten door personeelsgebrek. - In het beleid bij de afdeling mediatheken bij geheel ArtEZ wordt te weinig gedaan aan digitalisering van informatie. Ook zijn er geen beleidsplannen en jaarverslagen.
<i>Afdeling personeelszaken</i>	--	
